

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน
สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง

โดย

พลตรี ปรีทัศน์ ตรีกาลนนท์
ผู้อำนวยการสำนักวิเทศสัมพันธ์
กรมข่าวทหารบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติเอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง” ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์ ของ พลตรี ปรีทัศน์ ตรีกาลนนท์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖

พลโท

(ชาติชาย ชัยเกษม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย พลตรี ปรีทัศน์ ตรีกาลนนท์ **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๕

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑. เพื่อศึกษาบทบาทเครือข่ายข่าวภาคประชาชนในการสนับสนุนงานของภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง ๒. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการเครือข่ายข่าวประชาชนสนับสนุนงานด้านการข่าวของภาครัฐ ๓. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร จากนั้นนำผลสรุปที่ได้มาเป็นแนวทางประกอบการนำเสนอแนวคิดของผู้วิจัยเพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สมบูรณ์ ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

๑. สภาพการดำเนินโครงการเครือข่ายข่าวประชาชนเพื่อความมั่นคงของกองทัพพบพบว่า การขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการไม่อาจดำเนินการได้เพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง การอาศัยความร่วมมือส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทุกฝ่ายรับรู้บทบาทของตนเองในการขับเคลื่อนงานดังกล่าว โดยมีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ การคัดเลือกสมาชิก การจัดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารสมัยใหม่ ในรูปแบบแพลตฟอร์ม (Platform) การประชุมหารือส่วนที่เกี่ยวข้อง การวางแผนดำเนินการ และการปฏิบัติตามแผน รวมถึงการประเมินผลโครงการ

๒. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการเครือข่ายข่าวประชาชนฯ ได้แก่ ๑. ด้านวิสัยทัศน์/นโยบาย พบว่า กองทัพบก ยังไม่อยู่ในสถานะของผู้กำหนดนโยบาย หากแต่เป็นการปฏิบัติตามนโยบายจากหน่วยเหนือซึ่งไม่ใช่ กระทรวงกลาโหม แต่ควรเป็น สำนักข่าวกรองแห่งชาติ โดย ศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติ หรือ ศป.ช. (ผ่านคณะทำงานด้านเครือข่ายข่าวประชาชน) โดยมี พ.ร.บ.ข่าวกรองแห่งชาติ รองรับ ๒. ด้านงบประมาณ และทรัพยากร พบว่า พื้นที่รับผิดชอบมีขนาดกว้างใหญ่มาก ซึ่งมีข้อจำกัดมากในการที่จะเข้าไปประสานงาน การจัดตั้งเครือข่ายข่าว การรวบรวมรายงาน และการดำรงการติดต่อสื่อสารให้ได้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ๓. ด้านผู้ใช้บริการหรือผู้นำข้อมูลข่าวสารไปใช้ประโยชน์ พบว่า การแจ้งเบาะแสหรือข่าวสารโดยตรงไปยังเจ้าหน้าที่ทุกระดับแบบการกระจายหลายแนวทาง (Matrix Report) โดยเป็นข่าวสารที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการตรวจสอบ/ประเมินค่าต่อข่าวสาร เพื่อประสานและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อภัยคุกคามต่างๆ ได้ทันต่อเวลา นอกจากนี้ การวางระบบการแจ้งเบาะแส/ข่าวสาร ด้วยเครื่องมือที่รวดเร็วจะสามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้ จะเป็นส่วนเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายข่าวประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการฯ ว่าสามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้จริง และหันมาให้ความร่วมมือ

เพิ่มมากขึ้น ๔. ด้านบุคลากรหรือเครือข่ายชาวประชาชน พบว่า การจัดอบรมหรือจัดตั้งเครือข่ายชาวประชาชนในพื้นที่ ยังขาดงบประมาณสนับสนุน รวมถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ หรือค่าตอบแทนต่อการรายงานข่าวที่เหมาะสมซึ่งจะเป็นแรงจูงใจและตอบสนองต่องานข่าวที่เพิ่มมากขึ้น

๓. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายชาวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนอย่างเป็นระบบ ในเชิงปริมาณ ให้ประชาชนมีบทบาทเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง ในการแจ้งเบาะแสข่าวสารที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงต่างๆ ในทุกพื้นที่ ให้ความเร่งด่วนและความสำคัญของสภาพปัญหาภัยคุกคามในแต่ละพื้นที่ แล้วพยายามคัดสรรต่อยอดให้เป็นเครือข่ายชาวภาคประชาชนมากขึ้น และในเชิงคุณภาพ พัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังและเครือข่ายข่าวประชาชนที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการฝึกอบรมความรู้ด้านการข่าวเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องงานด้านการข่าวเพื่อความมั่นคงในส่วนด้านกระบวนการ การนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของงานข่าว ซึ่งจะต้องใช้การประเมินข่าวสารที่ได้รับจากเครือข่ายข่าวแล้วนำมาดำเนินกรรมวิธีตามวงจรข่าวกรอง และมีการประเมินผลที่จะต้องสร้างตัวชี้วัดซึ่งจะทำให้ทราบถึงขีดความสามารถของเครือข่ายข่าว กับเจ้าหน้าที่ด้านการข่าว เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการทำงานนอกจากนั้น ควรมีการมอบรางวัล และการยกย่องชมเชยในโอกาสต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญและเป็นตัวอย่างให้กับส่วนรวม

Abstract

Title Guidelines for enhancing the efficiency of the people's Intelligence network Supporting security intelligence
Field Strategy
Name Major General Paritat Trikalnon **Course** NDC **Class** 65

The objective of this research was to 1. to study the role of the People's Intelligence Network in supporting government work to strengthen security 2. to analyze the problems and obstacles in the implementation of People's Intelligence Network to support the Intelligence work of the government sector and 3. to study ways to increase the efficiency of People's Intelligence Network Supporting security intelligence .The research was qualitative research together with descriptive research by studies from documents and in-depth interview, collected data by used interview form and synthesize information from documents, then brought the results as a guideline for presenting the researcher's ideas, leading to the formulation of complete development guidelines. The research results were as follows;

1. The condition of the operation of the People's Intelligence Network Project for the Army's security found that the project's propulsion could not be carried out by only one agency. Relying on the participation of those involved in the area is therefore important to make everyone aware of their role in driving the event. The sequence of steps from member selection arrangement of tools and equipment that use modern communication technology In the form of a Platform, the meeting discusses the relevant parts. action planning and implementation of the plan including project evaluation.

2. Problems and obstacles in implementing the People's Intelligence Network project : 1. In terms of vision/policy : it was found that Royal Thai Army has not yet in the status of a policy maker but only in compliance with the policy from the upper level, which is not Ministry of Defense, but should be the National Intelligence Agency (NIA) or National Intelligence Coordination Cente (via the People's Intelligence Network Working Group), supported by the National Intelligence Act. 2. In terms of budget and resources, it was found that the area of responsibility was very large, which was very limited in how to coordinate. Establishing a news network, gathering reports and maintaining contacts in all areas 3. As for service users or information providers, it was found that notifying clues or news directly to officials at all levels Multidistribution (Matrix Report) .It is news that can be used for the purpose of

checking/evaluating the value of news. To coordinate and lead to solutions to various threats. In addition, setting up a whistleblowing system/news with fast tools will be able to respond to problem solving. It will be an extension and support for the people's Intelligence network to see the importance of the project. that it can actually solve problems in the area and turned to cooperate more. 4. In terms of personnel or people's Intelligence network, it was found that organizing training or setting up public news networks in the area. Lack of budget support including developing relationships or appropriate compensation for coverage that will motivate and respond to increased coverage.

3. Guidelines for enhancing the efficiency of the people's Intelligence network. Supporting security intelligence : Starting from systematic planning, quantitative, allowing people to play a role as a surveillance network. In notifying information that is a threat to security in all areas, the urgency and importance of the threat situation in each area are given. and trying to select and expand it into a more people's Intelligence network. And qualitatively Develop existing surveillance networks and public Intelligence networks to be effective. With continuous additional training on news knowledge along with instilling awareness in Intelligence work for security. In the process leading to the success of Intelligence work : This requires evaluating the news received from the Intelligence network and then processing it according to the intelligence cycle. And there are evaluations that must create indicators. which will make aware of the capabilities of the Intelligence network with Intelligence officers to analyze performance. There should be an award and praise on various occasions To encourage the importance and be an example to the public.

คำนำ

จากบริบทด้านความมั่นคงของชาติที่มีความสลับซับซ้อน เชื่อมโยง และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยมีลักษณะโลกแห่งความผันผวน (VUCA World) ทำให้มิติภัยคุกคามปรากฏเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จึงมีความจำเป็นและความสำคัญในการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคง เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามในทุกมิติ ดังนั้น หน่วยงานด้านการข่าวที่ดำเนินโครงการเครือข่ายข่าวประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง ตามกรอบแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จะต้องช่วยกันหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง ทั้งนี้ กองทัพบก โดย กรมข่าวทหารบก ที่เป็นหน่วยปฏิบัติ และดำเนินการโครงการเครือข่ายข่าวประชาชนเพื่อความมั่นคง ได้ริเริ่มศึกษาบทบาทเครือข่ายข่าวภาคประชาชน วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคงให้หน่วยต่างๆ ใช้ประโยชน์ต่อไป

พลตรี

(ปริทัศน์ ตริกาลนนท์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๕

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำเอกสารวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ พลโท ดิเรก บงการ เจ้ากรมข่าวทหารบก และผู้รับผิดชอบโครงการเครือข่ายข่าวประชาชน กองทัพบก กับเจ้าหน้าที่ด้านการข่าว กรมข่าวทหารบก พร้อมเครือข่ายข่าวประชาชนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน คณาจารย์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำ ในการจัดทำเอกสารวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ พลตรี วรเชษฐ์ ชวนะนรเศรษฐ์ เสนาธิการ กองทัพอากาศที่ ๒ และ พันเอก ปิยะภัทร มองเพชร รองผู้อำนวยการส่วนแผนและโครงการงานข่าว สำนักงานข่าว กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่สนับสนุนและให้ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยในครั้งนี้ที่มีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือ

เอกสารวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ซึ่งผู้วิจัยหวังว่า จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินโครงการปฏิบัติงานด้านการข่าวที่มี ภาคประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน หรือโครงการในบริบทเดียวกัน นอกจากนี้ สามารถนำไปประกอบในการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายข่าวประชาชน เพื่อความมั่นคง และจัดให้มีกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการสร้างงานด้านการข่าวต่อไป

พลตรี

(ปริทัศน์ ตรีกาลนนท์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๕

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญแผนภาพ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๕
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)	๗
ยุทธศาสตร์ชาวดิจิทัลแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)	๑๕
โครงการเครือข่ายชาวประชาชน กองทัพบก	๒๑
ทฤษฎีด้านการข่าวกรอง	๒๓
แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของประชาชน	๒๘
แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๓๔
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัคร	๔๐
แนวคิดเกี่ยวกับประชาชนมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงด้วยการสร้างเครือข่ายข่าว	๔๕
แบบแพลตฟอร์มงานด้านการข่าว (Platform Intelligence)	๔๕
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๐
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๕๓
บทที่ ๓ บทบาทเครือข่ายชาวภาคประชาชน และปัญหาอุปสรรคในโครงการ	๕๔
เครือข่ายชาวประชาชนสนับสนุนงานด้านการข่าวของภาครัฐ	๕๔
บทบาทของเครือข่ายชาวภาคประชาชนในโครงการเครือข่ายชาวประชาชน	๕๔
สนับสนุนงานด้านการข่าวของภาครัฐ	๕๔
วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในโครงการเครือข่ายชาวประชาชน	๕๘
สนับสนุนงานด้านการข่าวของภาครัฐ	๕๘
สรุป	๖๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายชาวภาคประชาชน	
สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง	๖๒
ด้านปัจจัยนำเข้า	๖๒
ด้านกระบวนการ	๖๔
ด้านผลผลิต	๖๔
ด้านผลลัพธ์	๖๕
ด้านผลกระทบ	๖๖
ด้านการประเมินผลโครงการ	๖๗
สรุป	๖๘
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๗๐
สรุป	๗๐
ข้อเสนอแนะ	๗๓
บรรณานุกรม	๗๕
ประวัติย่อผู้วิจัย	๗๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒-๑	ภาพวงรอบข้าวกรอง กรรมวิธีการผลิตข้าวกรอง	๒๘
๒-๒	ตัวอย่างโครงสร้างของเครือข่าย	๓๐
๒-๓	คำจำกัดความ/ความแตกต่างของ “เครือข่ายเฝ้าระวัง” กับ “เครือข่ายข้าวประชาชน”	๔๗
๒-๔	เปรียบเทียบแนวคิดการบริการขนส่งสาธารณะ	๔๘
๒-๕	แสดงความแตกต่างของการทำงานแบบดั้งเดิมกับแบบ PLATFORM	๔๙
๒-๖	ปรับเปลี่ยนกระบวนการในการทำข้าว	๕๐
๒-๗	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๕๓
๔-๑	ขั้นตอนการประเมินโครงการเครือข่ายข้าวประชาชน กองทัพบก	๖๘

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกอยู่ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน กระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้โลกก้าวเข้าสู่ยุคที่ระบบข้อมูลดิจิทัลมีบทบาทนำที่สำคัญในทุกสิ่งและสามารถไหลเวียนไปมาได้ไร้ซึ่งพรมแดน นำมาซึ่งการเชื่อมโยงของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่รัฐ (Non - State Actor) จะเป็นผู้มีบทบาทมีอิทธิพลมากขึ้นในการดำเนินกิจกรรม ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง นอกจากนี้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ความสัมพันธ์ แบบหลายขั้วอำนาจ (Multi - Polar) มีการคานอำนาจหรือความพยายามในการลดบทบาทนำของประเทศมหาอำนาจมิให้เป็นผู้ที่ครองความเป็นประเทศมหาอำนาจเพียงผู้เดียว (Hegemon) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้แต่ละประเทศต่างมุ่งปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของตนเองเป็นสำคัญและมีการรวมกลุ่มพันธมิตรลักษณะเฉพาะกิจขนาดต่าง ๆ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ร่วมกัน

ในห้วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 สถานการณ์ด้านการก่อการร้ายในภูมิภาคต่าง ๆ ลดลง จากมาตรการจำกัดการเดินทาง และการปิดประเทศ ส่งผลให้การเดินทางระหว่างประเทศต้องหยุดชะงัก อย่างไรก็ตาม ประเทศที่มีกลุ่มก่อการร้ายที่มีฐานปฏิบัติการภายในประเทศ การก่อเหตุยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ หากสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ คลี่คลายลง กลุ่มก่อการร้ายอาจใช้เวลาในการเตรียมวางแผน ในการก่อเหตุ เผยแพร่อุดมการณ์ และปลุกกระดมสมาชิก ทั้งนี้ กลุ่มรัฐอิสลาม (Islamic State - IS) กลุ่มอัลกออิดะห์ (Al Qaida - AQ) และกลุ่มตาลิบัน ยังคงเป็นเครือข่ายที่เป็นภัยคุกคามสำคัญของโลก แม้ผู้นำกลุ่มฯ จะเสียชีวิตไปแล้ว แต่อุดมการณ์ยังคงอยู่ และเน้นการดำเนินกลยุทธ์ในการสร้างเครือข่ายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก นอกจากนี้ การถอนทหารสหรัฐฯ ออกจากอัฟกานิสถาน อิรัก และโซมาเลีย อาจส่งผลให้ศักยภาพของกลุ่มฯ กลับมามีอิทธิพลอีกครั้ง

ประเด็นสำคัญด้านสถานการณ์การก่อการร้ายในภูมิภาคที่น่าติดตาม ได้แก่ การกลับมาของกลุ่มนักรบทางศาสนาชาวมุสลิม ที่เดินทางไปเรียนศาสนาและเข้าร่วมรบกับกลุ่มตาลิบันในอัฟกานิสถาน รวมถึง การเคลื่อนย้ายไปประเทศอื่น และการก่อเหตุรุนแรง ทั้งในพื้นที่ขัดแย้งและนอกพื้นที่ขัดแย้ง โดยเฉพาะการปฏิบัติการโดยผู้ก่อเหตุโดยลำพัง (Lone Actor) หรือกลุ่มผู้สนับสนุนขนาดเล็ก และการรื้อฟื้นความเข้มแข็งของกลุ่ม IS นอกจากนี้ กลุ่มก่อการร้ายยังคงมีการเผยแพร่แนวคิด/อุดมการณ์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์

สำหรับสถานการณ์ในประเทศนั้น จากสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมในปัจจุบัน ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า สถานการณ์บ้านเมืองกำลังประสบปัญหาวิกฤตความมั่นคง โดยประเด็นเรื่องชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ต่างก็เป็นประเด็นที่ถูกตั้งคำถามมากยิ่งขึ้น ซึ่งพบเห็นได้

จากความขัดแย้งทางความคิดและความขัดแย้งทางสังคม การเมือง รวมถึงสถาบันหลักของชาติ ที่มีมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะจาก “กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่” ที่เริ่มมีการรวมตัวและกลายเป็นตัวแสดงที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนทางสังคม พร้อมทั้งมีความพยายามสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับประเทศ ส่งผลให้ประเด็นต่าง ๆ ถูกยกมาถกเถียง ตั้งแต่ประเด็นการศึกษาภายในโรงเรียน จนถึงระดับการเมืองระหว่างประเทศ รวมถึงขยายพื้นที่ไปยังประเด็นที่สังคมไม่เคยตั้งคำถาม หรือถูกโจมตีในประเด็นของสถาบันพระมหากษัตริย์ ถือว่าเป็นการบ่อนทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่เป็นสถาบันหลักของชาติ ในอดีตความขัดแย้งของประชาชนในสังคม อยู่ในรูปแบบของความขัดแย้งทางด้านศาสนาและเชื้อชาติเท่านั้น ประกอบกับสังคมในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลให้เกิดกระแสการเรียกร้องและการเคลื่อนไหวของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย บทบาทของเทคโนโลยีและสื่อสังคม (Social Media) ได้กลายเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมของเยาวชนคนรุ่นใหม่ นำไปสู่ปรากฏการณ์การแสดงออกทางการเมือง

ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน นับเป็นสาเหตุหนึ่งที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีการคอร์รัปชันมีทั้งในรูปแบบของตัวบุคคลและรูปแบบของหน่วยงานหรือภายใต้องค์กร เช่น การให้หรือรับสินบน การรับของขวัญ การชู้เชื้อบังคับหรือให้สิ่งล่อใจ การใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิดกฎหมาย การมีผลประโยชน์ทับซ้อน ตลอดจนการคอร์รัปชันในนโยบายต่าง ๆ เช่น การนำเสนอช่องทาง และโครงการที่มีงบประมาณสูง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้เกิดขึ้น เนื่องจากความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง ข้าราชการและนักธุรกิจ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้เกิดการแข่งขันแย่งชิงใช้ช่องว่างทางกฎหมาย จึงเกิดการซื้อตำแหน่งทางราชการ เพื่อให้ได้มาเพื่อตำแหน่งผลประโยชน์ที่ตนเองต้องการครอบครอง รวมถึง การสร้างอิทธิพลในหน่วยงานหรือองค์กรด้วยเช่นกัน

แม้สถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มคลี่คลายดีขึ้น อันเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายที่เน้นการเอาชนะจิตใจประชาชนและการเสริมสร้างการยอมรับสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่อย่างไรก็ตามสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ จึงทำให้คนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดน ได้นำปัจจัยดังกล่าวมาเป็นเงื่อนไขในการใช้ความรุนแรงในพื้นที่ ประกอบกับในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ภูมิภาค และไทย ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาการลักลอบและขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย ความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคม ตลอดจนกระแสการต่อสู้ด้วยแนวคิดสุดโต่งของกลุ่มผู้ก่อการร้ายในตะวันออกกลางที่เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กระแสความขัดแย้งระหว่างโลกตะวันตกกับโลกมุสลิม และกระแสสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมือง ทำให้สถานการณ์และปัญหาข้างต้นมีความซับซ้อนมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมในการรับมือกับปัญหาดังกล่าว

กองทัพบกกำหนดความรับผิดชอบในการดำเนินงานข่าวกรองโดยใช้ประเภทของข่าวกรองเป็นหลัก ๓ ประการ คือ งานข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ (หมายถึง การดำเนินการข่าวกรองที่อยู่ในกรอบของภารกิจกองทัพบกในการป้องกันประเทศและในฐานะที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการ ในการกำหนดยุทธศาสตร์ทหารทั้งในยามปกติและยามสงคราม) งานข่าวกรองทางยุทธวิธี (หมายถึง การดำเนินการข่าวกรอง เพื่อสนับสนุนภารกิจของกองทัพบกในการป้องกันประเทศ ต่อการปฏิบัติการทางยุทธวิธีในพื้นที่การรบเมื่อเกิดสถานการณ์สงคราม การรบ รวมทั้ง การเฝ้าตรวจชายแดนในสถานการณ์ปกติ) และงานข่าวกรองเพื่อความมั่นคง (หมายถึง การดำเนินการข่าวกรอง เพื่อสนับสนุนภารกิจในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ของชาติ และการพัฒนาประเทศ ตามขอบเขตของภารกิจที่ได้รับมอบหมายกับภัยคุกคามที่หน่วยงานความมั่นคงกำหนด)

การแบ่งประเภทข่าวกรองตามลักษณะของการปฏิบัติงาน ความมุ่งหมายและเครื่องมือข่าวกรอง อีก ๗ ประเภท คือ ข่าวกรองทางบุคคล (Human Intelligence : HUMINT), ข่าวกรองทางสัญญาณ (Signal Intelligence : SIGINT), ข่าวกรองทางการภาพ (Imagery Intelligence : IMINT), ข่าวกรองภูมิสารสนเทศ (Geospatial Intelligence : GEOINT), ข่าวกรองเครื่องมือวัดและสัญญาณแสดง (Measurement and Signature Intelligence : MASINT), ข่าวกรองทางเทคนิค (Technical Intelligence : TECHINT) และข่าวกรองจากแหล่งข่าวเปิด (Open Source Intelligence : OSINT)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ปัจจัยและผลกระทบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้มีจำนวนมากและแพร่กระจายออกไปทั่วประเทศ เช่น ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันฯ ปัญหาความขัดแย้งของคนในชาติ ปัญหายาเสพติด การก่อการร้าย อาวุธสงคราม การค้ามนุษย์ การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย บ่อนการพนัน ผู้มีอิทธิพล หนี้นอกระบบ สินค้าหนีภาษี การบุกรุกที่สงวนที่สาธารณะ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ และปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่อื่น ๆ เป็นต้น จึงเป็นสิ่งท้าทายต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวกรองของหน่วยงานด้านความมั่นคง ที่จะต้องมีความพร้อมในการรับมือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้หน่วยงานในระดับนโยบาย และระดับการปฏิบัติทุกระดับ ได้มีการจัดตั้งประชาคมข่าวกรองขึ้นในการแลกเปลี่ยนข่าวสารข่าวกรองซึ่งกันและกันเพื่อให้หน่วยงานด้านความมั่นคงที่มีภารกิจและขอบเขตความรับผิดชอบสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทันเวลา ก่อนที่ภัยคุกคามจะขยายตัวและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ รัฐบาล จึงได้มีนโยบายให้ขอความร่วมมือกับประชาชนทุกคนในชาติ ให้ช่วยเป็นแหล่งข่าวเป็นหูเป็นตาให้กับทางราชการ ในการแจ้งเบาะแสบุคคลหรือขบวนการที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

ทบ. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักหน่วยหนึ่งของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ ทั้งในส่วนที่เป็นภารกิจโดยตรง และในฐานะหน่วยงานสนับสนุน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมและขีดความสามารถของกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือ กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ ได้ตระหนักถึงภัยคุกคามที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามการรวบรวมข่าวสารด้วยการใช้กำลังพลของ ทบ. อย่างเดียวนั้น ย่อมไม่เพียงพอต่อปัญหาและ

ภัยคุกคามที่เกิดขึ้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในชาติ ให้ช่วยเป็นหูเป็นตาในการแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดให้กับทางราชการ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาเรื่องแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง จะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพงานข่าวกรองโดยรวมให้กับกองทัพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทเครือข่ายข่าวภาคประชาชน ในการสนับสนุนงานของภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง
๒. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการเครือข่ายข่าวประชาชน สนับสนุนงานด้านการข่าวของภาครัฐ
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี ในการกำหนดยุทธศาสตร์ และความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี นโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานจัดตั้งเครือข่ายข่าวภาคประชาชนในลักษณะเดียวกัน รวมทั้งแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการเครือข่ายข่าวประชาชนเพื่อความมั่นคงของกองทัพ โดยตรวจสอบ ศึกษา และวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวประชาชนสนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคงอย่างเหมาะสมต่อไป

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารโครงการจำนวน ๓ คน ผู้รับผิดชอบโครงการจำนวน ๒ คน เจ้าหน้าที่ด้านการข่าว จำนวน ๑๐ คน และเครือข่ายข่าวประชาชนจำนวน ๑๐ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๕ คน

๓. ขอบเขตด้านเวลา

ใช้ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่ ตุลาคม ๒๕๖๕ ถึง พฤษภาคม ๒๕๖๖

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับความสมบูรณ์ น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องการศึกษาโดยตรง ผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๒๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ ๑ ชุด ประกอบด้วย ๒ ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และข้อมูลการรับรู้, ความคิดเห็นต่อโครงการเครือข่ายข่าวประชาชนเพื่อความมั่นคงของกองทัพบก และมีการตรวจสอบเครื่องมือในพื้นที่ กทม. และกองทัพภาค ๑ - ๔

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการด้วยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากเว็บไซต์และห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาแบบเปรียบเทียบและสังเคราะห์ เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ เป็นประเด็นรายชื่อของวัตถุประสงค์ เพื่อตอบตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ รูปแบบแนวคิดใหม่ ๆ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบบทบาทเครือข่ายข่าวภาคประชาชน ในการสนับสนุนงานของภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง
๒. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการเครือข่ายข่าวประชาชน สนับสนุนงานด้านการข่าวของภาครัฐ
๓. ทำให้ทราบข้อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง

คำจำกัดความ

ภัยคุกคาม	หมายถึง ภาวะหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่มั่นคง ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงสลับซับซ้อน หากไม่ดำเนินการแก้ไข จะเกิดผลกระทบในวงกว้างต่อความมั่นคงแห่งชาติ
การบูรณาการด้านการข่าว	หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ของหน่วยงานด้านการข่าวที่รวมตัวกันเป็นประชาคมข่าวกรองโดยปฏิบัติงานร่วมกันในศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติ ทั้งนี้ การปฏิบัติงานจะมีทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการปฏิบัติการร่วมกันตามห้วงสถานการณ์

ความมั่นคงแห่งชาติ	หมายถึง สถานะที่ทำให้ประชาชนในชาติสามารถอยู่ด้วยความมั่นใจ ในความปลอดภัยจากอันตราย ปราศจากการตื่นตัวและความวิตกกังวลต่างๆ มีองค์ประกอบ ๔ ประการ คือ ความมั่นคงทางสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางการเมือง และความมั่นคงทางด้านการทหาร
การข่าวกรอง	หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมาย กำลังความสามารถ และความเคลื่อนไหว รวมทั้งวิถีทางของบุคคลกลุ่มบุคคล หรือองค์การใดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่อาจกระทำการอันเป็นพฤติกรรมเป็นภัยคุกคาม ทั้งนี้ เพื่อรักษาความมั่นคงหรือ ประโยชน์แห่งรัฐ และให้รัฐบาลนำมาประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายแห่งชาติ
งานข่าวกรองความมั่นคง	หมายถึง การดำเนินการข่าวกรองเพื่อสนับสนุนภารกิจในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ของชาติ และการพัฒนาประเทศ ตามขอบเขตของภารกิจที่ได้รับมอบหมาย รับกับภัยคุกคามที่หน่วยงานความมั่นคงกำหนด
เครือข่าย	หมายถึง การเชื่อมโยงของกลุ่มคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจจะให้หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกัน ภายใต้พื้นฐานของการเคารพสิทธิเชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน
เครือข่ายข่าวภาคประชาชน	หมายถึง กลุ่มประชาชนที่มีความสัมพันธ์/ เชื่อมโยงระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กรที่หน่วยงานด้านความมั่นคงจัดตั้งและพัฒนาสัมพันธ์กับ บุคคล กลุ่ม และองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และเพื่อสนับสนุนให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่บุคคล กลุ่ม องค์กรที่หน่วยงานด้านความมั่นคงกำหนดไว้

บทที่ ๒

ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชนสนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยอธิบายถึง การส่งเสริมบทบาทเครือข่ายข่าวภาคประชาชนเพื่อใช้เป็นแหล่งข่าวแจ้งเตือน ที่มีคุณสมบัติและคุณภาพเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบัน โดยพิจารณาสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบของงานด้านข่าวกรอง เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรค แนวทางการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิดและทฤษฎีเข้ามาช่วยเป็นแนวทางในการศึกษา โดยมีหัวข้อสำคัญดังต่อไปนี้

๑. ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)
๒. ยุทธศาสตร์ข่าวกรองแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)
๓. โครงการเครือข่ายข่าวประชาชน กองทัพบก
๔. ทฤษฎีด้านการข่าวกรอง
๕. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของประชาชน
๖. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
๗. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัคร
๘. แนวคิดเกี่ยวกับประชาชนมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงด้วยการสร้างเครือข่ายข่าวแบบแพลตฟอร์มงานด้านการข่าว (Platform Intelligence)
๙. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๑๐. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

๑.ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

มีเป้าหมายสำคัญในภาพรวมระยะ ๒๐ ปีที่เป็นรูปธรรมชัดเจน คือ “ประเทศไทยมั่นคง ประชาชนมีความสุข” โดยเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งและความรักความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกด้านความมั่นคงให้เกิดขึ้นในประชาชนทุกระดับ การพัฒนาระบบงานด้านการข่าวให้มุ่งเน้นการบูรณาการข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงอย่างเป็นระบบ การพัฒนาปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และกลไกในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงให้มีเอกภาพมีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการการดำเนินงานอย่างแท้จริง โดยปัญหาความมั่นคงเร่งด่วน ที่จะต้องดำเนินการแก้ไข ประกอบด้วย ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ และปัญหาการทุจริตในระบบราชการ

เป้าหมาย

๑. ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข
๒. บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ
๓. กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง
๔. ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ
๕. การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

๑. ความสุขของประชากรไทย
๒. ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ
๓. ความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของ ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง
๔. บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของไทยในประชาคมระหว่างประเทศ
๕. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

๒. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อย และสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง ให้สถาบันหลักมีความมั่นคง เป็นจุดศูนย์รวมจิตใจ อย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง สามัคคีปรองดอง และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันพร้อมที่จะร่วมแก้ไขปัญหาของชาติ

๒.๑.๑ การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อมตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้คนไทยทุกคน ในทุกภาคส่วน มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีอาชีพการงานและรายได้ที่เพียงพอ ได้รับโอกาสและความเสมอภาคอย่างเท่าเทียม มีความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจปัญหาสำคัญของสังคม มีความรักความสามัคคี ตระหนักและให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติ และพร้อมเข้ามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนา ประเทศ ตลอดจนช่วยเหลือประชาชน โดยการอำนวยความสะดวกอย่างกว้างขวางและครอบคลุม ปลูกฝังจิตสำนึกและคุณสมบัติพื้นฐานคนไทยที่ดีให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมสร้างเสริมความรัก ความสามัคคี ความตระหนักถึงหน้าที่ รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ตลอดจนการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงและพัฒนาประเทศ ให้กับทุกภาคส่วนทั้งประชาชน ตำรวจ ทหาร และหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่นๆ ผ่านทางโครงการ กิจกรรม และการรณรงค์ต่าง ๆ ตลอดจนไปจนถึง การดำเนินการอื่นทุกวิถีทางที่เหมาะสม อย่างต่อเนื่องและจริงจังจนประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับ อย่างชัดเจน

๒.๑.๒ การพัฒนาและเสริมสร้างความรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้คนในชาติมีจิตสำนึกรักและหวงแหน มุ่งจงรักภักดี พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและศูนย์รวมจิตใจหนึ่งเดียวกันของคนทั้งชาติโดยปลูกฝัง

และสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ รมรงค์เสริมสร้างความรักและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและชาติไทย ผ่านทางกลไกต่างๆ รวมถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ในเชิงสร้างสรรค์ น้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงแนวทางพระราชดำริต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปประยุกต์ปฏิบัติใช้อย่างกว้างขวาง จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติและพระราชกรณียกิจอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนส่งเสริมให้ยึดถือหลักคำสอนซึ่งเป็นแก่นแท้หรือคำสอนที่ถูกต้องของศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแพร่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่จะช่วยพัฒนาทั้งจิตใจและปัญญา รวมทั้งต้องจัดให้มีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด การส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย ตลอดจนอุปถัมภ์ค้ำจุนศาสนาอื่นให้มุ่งเน้นการสั่งสอนคนให้เป็นคนดี รักความสงบสันติสุข พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติบ้านเมืองและช่วยเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนาอย่างปรองดองไม่ให้เกิดการแบ่งแยกแตกต่าง

๒.๑.๓ การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เพื่อให้การบริหารจัดการบ้านเมืองและการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่สอดคล้องกับบริบทของไทย เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้ง ได้ผู้นำและนักการเมืองที่เป็นคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมสูง และกล้าตัดสินใจ โดยปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในบริบทของไทยส่งเสริมให้นักการเมืองมีคุณภาพ เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ เห็นประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและของพรรคพวกเพื่อนพ้องเสริมสร้างพรรคการเมืองและสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีนโยบาย แนวคิด และการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลสากล ไปจนถึงพัฒนาปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างสุจริตและเที่ยงธรรม มีกลไกแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีปรองดอง จนสามารถคัดกรองคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถและกล้าตัดสินใจ เข้ามาบริหารประเทศให้มุ่งไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและสอดคล้องเหมาะสมกับสังคมไทย

๒.๑.๔ การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ เพื่อให้ประเทศชาติมีกลไกเฉพาะเจาะจงที่มีประสิทธิภาพสามารถแก้ไขต้นเหตุที่เป็นรากเหง้าของปัญหาภายในประเทศทั้งปวงให้หมดไป มีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง และทำให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม โดยพัฒนาปรับปรุงกลไกและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่มีอยู่เดิม เช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นต้น หรือที่ต้องออกแบบใหม่ให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรองรับปัญหาความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิม

และรูปแบบใหม่ได้ทุกมิติ กำหนดและเสริมสร้างบทบาทของหน่วยงาน องค์กรหรือคณะกรรมการ ที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน สามารถตรวจสอบวิธีการดำเนินงาน การบูรณาการการปฏิบัติให้สอดคล้อง เกื้อกูล และต่อเนื่องกัน ตลอดไปจนถึงสามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่สาเหตุได้อย่างแท้จริง

๒.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ไขปัญหาเดิม ที่มีอยู่อย่างตรงประเด็นจนหมดไปอย่างรวดเร็ว และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอันจะส่งผล ให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๒.๑ การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน เพื่อให้ปัญหาเดิมที่มีอยู่ ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง จนยุติลง หรือไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ รวมทั้งให้การบริหาร และการพัฒนาบ้านเมืองเดินหน้าไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยผลักดันการวิเคราะห์ หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาของทุกภาคส่วนในทุกประเด็นอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการหารือ วางแผนและยกระดับวิธีการแก้ไขปัญหาที่อาศัยการผนึกกำลังคนและทรัพยากรให้มีส่วนร่วมแบบ บูรณาการอย่างแท้จริง เสริมสร้างความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานหลักและรองในการป้องกัน แก้ไข ปัญหา และช่วยเหลือประชาชน ทั้งจากภัยคุกคามและปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงต่างๆ เช่น การก่อ การร้าย อาชญากรรมทางไซเบอร์ การฟอกเงิน การค้ามนุษย์ การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การลักลอบค้าสินค้าเถื่อน การค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติด การขยายอำนาจหรือแข่งขันกัน ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง รวมไปถึงปัญหาการรุกเข้ามาอย่างรวดเร็วของทุนขนาดใหญ่เทคโนโลยียุค ใหม่การย้ายถิ่นของทุนและแรงงานข้ามชาติ ที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความมั่นคง ของมนุษย์ ปัญหาภัยพิบัติสำคัญ ที่ทำให้จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการความมั่นคง รวมไปถึงการ ส่งเสริมผลักดันหลักการ นโยบาย ยุทธศาสตร์ ตลอดถึงโครงการสำคัญของประเทศให้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนด

๒.๒.๒ การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่ เพื่อให้ทราบสถานการณ์ล่วงหน้า และสามารถแก้ไขปัญหาและภัยคุกคามในอนาคตได้ทัน่วงที่ก่อน ที่จะลุกลามต่อไปรวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ โดยเสริมสร้าง ศักยภาพและความพร้อมในทุกด้าน ทั้งคน เครื่องมือ ยุทธโศปกรณ์ แผน งบประมาณ ระบบควบคุม บังคับบัญชา ระบบงานด้านการข่าวกรองเทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบเฝ้าตรวจและแจ้งเตือน ต่าง ๆ ของหน่วยงานหลักและหน่วยงานรอง ตั้งแต่ขั้นการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน วิเคราะห์ กำหนดแนวทางป้องกัน ไปจนถึงขั้นการลงมือแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่สำคัญต่างๆ รวมทั้ง การติดตามและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอน เสริมสร้างพลังของประชาชนและชุมชน ให้ร่วมกับกำลังตำรวจ ทหาร และหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่นๆ ในการเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไข ปัญหาสำคัญต่างๆ อาทิ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ การแผ่ อิทธิพลทางเศรษฐกิจของมหาอำนาจ และการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติที่อาจกระทบต่อความมั่นคง ไปจนถึงติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปตามเป้าหมาย การบริหารจัดการและพัฒนาประเทศที่กำหนดอย่างราบรื่น

๒.๒.๓ การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการแก้ไขจนเกิดความสงบและสันติสุขอย่างยั่งยืนประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันกับภาคอื่นๆ โดยยกระดับการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างมีเอกภาพ ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย มีการบูรณาการ ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นเชิงยุทธศาสตร์และเชิงพื้นที่ แผนการดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติ ตลอดถึงการติดตาม ประเมิน และรายงานผลอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกันทุกระดับ ส่งเสริมและอำนวยความสะดวก ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการลดความรุนแรง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่อย่างเหมาะสม มุ่งเน้นการจัดปัญหาความขัดแย้งและความไม่เป็นธรรมให้ได้อย่างจริงจังและถาวร ส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ให้เข้มแข็งจนเป็นพลังสำคัญในการปกป้องและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไปพร้อมเสริมสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเห็นต่างตามแนวทางสันติวิธี ผ่านกลไกต่างๆ รวมไปถึงการพูดคุยกันอย่างเป็นมิตร ผลักดันให้มีการยึดถือคำสอนที่ถูกต้องของศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พร้อมดูแลและป้องกันมิให้มีการบิดเบือนคำสอนของศาสนาไปในทางที่ไม่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ มีการส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาพื้นที่อย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับความต้องการของทุกกลุ่มประชาชนโดยเฉพาะเยาวชน ตามยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งศาสตร์พระราชา รวมถึงการสร้างเสริมโอกาสในการเข้าถึงการบริการต่างๆ ของรัฐให้ทัดเทียมกับภูมิภาคอื่นๆ

๒.๒.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล เพื่อให้ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล สามารถดำรงอยู่ได้ มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน สังคม รวมถึงประเทศชาติอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งของกองทัพ หน่วยงานเกี่ยวข้อง และภาคประชาชน ให้สามารถพัฒนาสมุททานุภาพของประเทศควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการสมุทราภิบาลในการบริหารจัดการ ปกป้อง และดูแลรักษาผลประโยชน์ทั้งหมดของชาติ เสริมสร้างและบริหารจัดการความมั่นคงทั้งชายแดนทางบก ทะเลอาณาเขต และเขตเศรษฐกิจจำเพาะของไทยอย่างบูรณาการและเป็นระบบรวมถึงการพัฒนา ระบบเฝ้าตรวจติดตาม ระบบตรวจคนเข้าเมือง การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก และการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาเขตแดนทางทะเล สร้างเสริมให้เจ้าหน้าที่รัฐมีบทบาทและขีดความสามารถที่เหมาะสม มีการดำเนินการต่าง ๆ และสอดส่องดูแลอย่างต่อเนื่อง กำหนดพื้นที่อนุรักษ์อย่างถูกต้องและเป็นระบบ สร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนในเรื่องการให้ความสำคัญกับฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรมตลอดถึงแนวพระราชดำรินในการอนุรักษ์ พัฒนาฟื้นฟู ป้องกัน และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ จนเกิดความรัก ห่วงแหนง และมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ อย่างเข้มแข็งยั่งยืน

๒.๓ การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติเพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งระบบของประเทศให้มีความพร้อมในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ รวมทั้งสามารถติดตามป้องกัน แก้ไข และรับมือกับปัญหาความมั่นคงทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับแบบบูรณาการให้มีความพร้อมและเพียงพอต่อการป้องกันภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง

๒.๓.๑ การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถติดตาม แจ้งเตือน ระวังภัยภัย และป้องกันปัญหาและภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประเมินสถานการณ์ได้ถูกต้อง แม่นยำ และทันเวลา โดยเสริมสร้างพัฒนา และบูรณาการขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรอง หน่วยงานข่าวกรอง และประชาคมข่าวกรองในประเทศให้ทันสมัย ทันสถานการณ์ทั้งด้านศักยภาพของบุคลากร ยุทธโศปกรณ์ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถครอบคลุมการใช้งานได้อย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง มีการบูรณาการข้อมูลและนำผลผลิตด้านข่าวกรองไปใช้ในการบริหารจัดการปัญหาและความมั่นคงของชาติในทุกมิติและทุกด้าน รวมทั้งให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชนในรูปแบบประชารัฐ และประชาคมข่าวกรองต่างประเทศอย่างแน่นแฟ้น

๒.๓.๒ การพัฒนาและฝึกพลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ เพื่อให้ทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นทั้งปวงของกองทัพและหน่วยงานความมั่นคงได้รับการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพ ให้มีความพร้อมเพียงพอ และเป็นรูปธรรม ทั้งคน เครื่องมือ ยุทธโศปกรณ์รวมทั้งระบบบริหารจัดการในการป้องกันประเทศ และการป้องกันภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ตลอดจนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สามารถระดมทรัพยากรได้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน ส่งผลให้สามารถปกป้องอธิปไตยและแก้ไขปัญหาความมั่นคงได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ โดยการจัดทำแผนพัฒนาและฝึกกำลังทรัพยากรรวมถึงขีดความสามารถทั้งปวงของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมชัดเจน มีการประเมินขีดความสามารถของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง พร้อมพัฒนาคน โครงสร้างกำลังรบและยุทธโศปกรณ์ให้เหมาะสมเพียงพอและเป็นรูปธรรม สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรงยกระดับการฝึกร่วมให้เป็นแบบบูรณาการที่ทันสมัย มีความสมบูรณ์พร้อมนำไปปฏิบัติได้กับสถานการณ์จริงเสริมสร้างความสัมพันธ์ในการปฏิบัติการร่วม และการป้องกันภัยคุกคามด้านความมั่นคงกับเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ มิให้เกิดข้อขัดแย้งหรือปัญหาเกี่ยวกับเขตแดนทางบกและอาณาเขตทางทะเล พร้อมทั้งมีกลไกแก้ไขปัญหาความเห็นต่างหรือความขัดแย้ง ผ่านทางการเจรจาและมาตรการทางการทูต ตลอดไปจนถึงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ การพลังงานทหาร กิจการอวกาศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างหลักประกันให้ประเทศไทยก้าวไปสู่การมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแบบอัจฉริยะในอนาคต มีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง สามารถแข่งขันและลดการพึ่งพา หรือนำเข้าจากต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถสนับสนุนนโยบายและยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศได้

๒.๓.๓ การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการ ภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีความพร้อมเผชิญกับสภาวะไม่ปกติ ภัยคุกคามทุกมิติทุกรูปแบบ และทุกระดับ รวมทั้งภัยพิบัติและภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ ได้อย่างแท้จริง โดยพัฒนาปรับปรุง นโยบาย แนวทาง ระบบ กลไกการบริหารจัดการ ตลอดจนถึงแผนการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องทั้งปวงให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และพร้อมรองรับภัยทุกประเภททั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลักดัน ให้ทุกภาคส่วนมีการฝึกร่วมกันในทุกชั้นตอนอย่างต่อเนื่องจริงจังจนสามารถปฏิบัติได้จริง เสริมสร้างความร่วมมือกันอย่างบูรณาการของทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกประเทศ ให้มีประสิทธิภาพ ชัดเจนเป็นรูปธรรม ยกกระตือรือร้นการแบ่งปันข้อมูล ทรัพยากร การพัฒนาเทคโนโลยีและการฝึกอบรม ให้ทุกส่วนรู้จักและเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างแท้จริง สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการ ได้ทุกรูปแบบตั้งแต่ในระดับชาติไปจนถึงระดับท้องถิ่น ตลอดจนถึงพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและ กระบวนการที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

๒.๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึง องค์การภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อสร้างเสริมความสงบ สันติสุข ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า ให้กับประเทศชาติภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่จะรองรับปัญหาร่วมกันได้

๒.๔.๑ การเสริมสร้างและรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสันติสุข มั่นคง และสมดุลสำหรับทุกฝ่าย ให้ทุกประเทศพร้อมเข้ามีส่วนร่วม ในการประสานและปฏิบัติภารกิจต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมุ่งแบ่งปันและใช้ประโยชน์ จากข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงร่วมกันอันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างราบรื่นและยั่งยืน โดยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในทุกระดับและทุกด้านกับนานาชาติ โดยเฉพาะ ประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในมิติต่างๆ อย่างสมดุล พัฒนาและ เสริมสร้างระบบ กลไก มาตรการ ตลอดจนถึงความร่วมมือระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์กับประเทศไทยให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการแลกเปลี่ยน แบ่งปันและใช้ประโยชน์ จากข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงร่วมกันอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องผลักดันการหารือทั้งแบบ ทวิภาคีและพหุภาคีในทุกระดับอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ไปจนถึงความตระหนักรู้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งลดความหวาดระแวงระหว่างกัน โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับต่างๆ และการจัดเวทีสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จนทำให้บรรยากาศการดำเนินการระหว่างประเทศในทุกเรื่องทุกชั้นตอน ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพอย่างแท้จริง

๒.๔.๒ การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สามารถแก้ไขปัญหาความร่วมมือได้อย่างสันติวิธี และร่วมมือกันเพื่อการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมความเป็น ปึกแผ่นของประชาคมอาเซียนและความเป็นแกนกลางของอาเซียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างประชาชนในทุกมิติและทุกระดับ ทำการแลกเปลี่ยนและส่งเสริม ความร่วมมือระหว่างกันอย่างแน่นแฟ้นในทุกๆ ด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับ

มิตรประเทศ ซึ่งได้แก่ ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด ประเทศสำคัญในภูมิภาค และนานาประเทศทั่วโลก รวมทั้งกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับภูมิภาคอื่นๆ ที่จะช่วยสร้างเสริมเสถียรภาพในภูมิภาค ตลอดจนผลักดันและเผยแพร่การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชามาให้เป็นที่เข้าใจและมีการนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องในภูมิภาค อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกันต่อไป

๒.๔.๓ การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์การภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อให้ความมั่นคงในภาพรวมทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และโลก มีการพัฒนาไปสู่สันติสุขอย่างแท้จริง เป็นรูปธรรม และยั่งยืน โดยผลักดันส่งเสริมให้การดำเนินการและความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นไปตามหลักการปฏิบัติสากล กฎหมาย และความตกลงระหว่างประเทศ พร้อมคำนึงถึงความสัมพันธ์ที่ตระหว่งรัฐต่อรัฐ เอกชนต่อเอกชน และประชาชนต่อประชาชน สร้างเสริมความร่วมมือกับนานาชาติในการป้องกันและระงับภัยคุกคามทุกรูปแบบ พร้อมพัฒนาความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกระดับของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงอาเซียน รวมถึงระหว่างมิตรประเทศในกรณีเกิดวิกฤตการณ์สำคัญ อาทิ ความอดอยากภัยพิบัติขนาดใหญ่ ฯลฯ ส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีความมั่นคงระหว่างประเทศและการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติให้นานาประเทศตระหนักและให้การยอมรับถึงความสำคัญ รวมไปถึงการเสริมสร้างพลังบวกหรืออำนาจแบบนุ่มนวลของไทย โดยอาศัยการส่งเสริมและเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีและวัฒนธรรมประเพณีไทยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศาสตร์พระราชามา ความนิยมวิถีไทยสินค้าไทย ฯลฯ ผ่านความสัมพันธ์ทุกรูปแบบทุกระดับและทุกช่องทาง

๒.๕ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อให้กลไกสำคัญต่างๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารและพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริงเป็นรูปธรรมมีการใช้หลักธรรมาภิบาล และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพ สามารถขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจังเกิดความมั่นใจได้ว่าหน่วยงานรับผิดชอบทั้งหลักและรองพร้อมรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๒.๕.๑ การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความพร้อมรองรับปัญหาได้ทุกรูปแบบทุกระดับและทุกช่วงเวลาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีเอกภาพ โดยเสริมสร้างพร้อมทั้งยกระดับกลไก หน่วยงาน เช่นกองทัพอากาศ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นต้น และกฎหมายที่มีอยู่เดิมหรือที่พัฒนาขึ้นใหม่ ผ่านทางการบูรณาการความร่วมมือและการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม พัฒนาการวางแผนและเตรียมความพร้อมในทุกๆ ด้าน กำหนดหน่วยงานและตัวผู้รับผิดชอบในทุกระดับ พร้อมเฝ้ากรองรับปัญหา สัมมนาระดมความคิดเห็น ตลอดจนให้การสนับสนุนในทุกด้าน อย่างต่อเนื่องจริงจังตั้งแต่ยามปกติหรือยามสงบมีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับบริบทและความก้าวหน้าของยุคสมัย พร้อมทั้งสามารถสร้างความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ รวมไปถึงความเชื่อมโยงกับทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

๒.๕.๒ การบริหารจัดการความมั่นคงให้อำนาจต่อการพัฒนาประเทศ ในมิติอื่นๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติสามารถขับเคลื่อนไปได้ตามแผน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรมและไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยพัฒนาส่งเสริม การวางแผนคู่ขนานแบบบูรณาการให้สอดคล้องรองรับยุทธศาสตร์ชาติในทุกๆ ด้าน รวมไปถึง การพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างผลักดัน การบริหารจัดการตลอดถึงการบูรณาการการดำเนินการในทุกด้านให้ประสานสอดคล้องและสามารถ ปฏิบัติร่วมกันได้อย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งครอบคลุมการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติในทุกมิติอย่างยั่งยืน

๒.๕.๓ การพัฒนาโลกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เพื่อให้การดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพ และเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่กำหนด โดยให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และเสริมสร้างหน่วยงานบุคลากร เครื่องมือ ระบบการบริหาร และการจัดสรรงบประมาณ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดการบูรณาการ ความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งมีความพร้อมมีขีดความสามารถที่ทันสมัย เหมาะสม เพียงพอ และคล่องตัว มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ตลอดถึงมีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบดูแล ปัญหาความมั่นคงทุกมิติในระดับนโยบาย พร้อมรองรับบริบทที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคตได้ อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔)

ยุทธศาสตร์สำนักข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบ การขับเคลื่อนการดำเนินการด้านภารกิจข่าวกรองของสำนักข่าวกรองแห่งชาติใน ๖ ปีข้างหน้า เพื่อให้ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของประเทศและประชาชนการกำหนดยุทธศาสตร์ดังกล่าวจึงสอดคล้อง เชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) ประเด็นยุทธศาสตร์ ด้านความมั่นคง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๑๒ ในยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเสริมสร้าง ความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ ซึ่งเป็นกรอบการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐ ที่กำหนดมุ่งให้มียุทธศาสตร์ข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ เป็นแนวทางของภารกิจข่าวกรอง ซึ่งมีสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ประชาคมข่าวกรอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบเพื่อให้ข่าวกรองของประเทศ เป็นเอกภาพ พร้อมกันนี้ สำนักข่าวกรองแห่งชาติยังได้นำนโยบายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่แถลงเมื่อ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ใน ๑๑ ด้าน อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๘ แผนปฏิบัตินโยบาย ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๘) การจัดการการบริหารความเสี่ยง ในบริบทต่างๆ และการดำเนินงานของสำนักข่าวกรองแห่งชาติที่ผ่านมาวิเคราะห์เป็นกรอบแนวทาง จัดทำยุทธศาสตร์ข่าวกรองของสำนักข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔

ยุทธศาสตร์สำนักข่าวกรองแห่งชาติ จึงมีวัตถุประสงค์ให้พัฒนาขีดความสามารถของภารกิจข่าวกรองให้มีความพร้อมต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อความมั่นคงของโลกและประเทศในหลายมิติ เกิดภัยคุกคามที่ซับซ้อนมากขึ้น อาทิ การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ การเปลี่ยนแปลงทางความคิดรวมทั้งการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของประชาชน ซึ่งมีแนวโน้มขยายตัวยิ่งขึ้น การจัดทำยุทธศาสตร์สำนักข่าวกรองแห่งชาตินี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบแนวทางของสำนักข่าวกรองแห่งชาติเพื่อสามารถรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ และผลกระทบจากปัญหาจากสิ่งท้าทาย นอกจากนี้เพื่อพัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เกิดประสิทธิผลต่องานข่าวกรองและพัฒนาองค์กรของสำนักข่าวกรองแห่งชาติ โดยทบทวน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงโอกาส อุปสรรคต่อภารกิจข่าวกรองอย่างต่อเนื่อง

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ จึงมีคำสั่งที่ ๒๙๖/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาและคณะทำงานเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์สำนักข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๒ (ขอปรับเป็น พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔ ให้สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ) ทำหน้าที่พิจารณาจัดทำยุทธศาสตร์ ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่ยุทธศาสตร์ดังกล่าว รวมถึงการติดตามผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของยุทธศาสตร์ของสำนักข่าวกรองแห่งชาติ โดยให้มีการทบทวนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนงานของสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ตามห้วงเวลาที่เหมาะสมทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานภารกิจข่าวกรองของสำนักข่าวกรองแห่งชาติสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองประเด็นความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติเป็นเป้าหมายสูงสุด

๑. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์

วิสัยทัศน์ “เป็นหน่วยข่าวกรองที่ทันสมัย เพื่อความมั่นคงของชาติและประชาชน”

พันธกิจ ๑. เป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติงานข่าวกรอง ต่อต้านข่าวกรองในประเทศและต่างประเทศ ข่าวกรองทางการสื่อสาร

๒. พัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยหน่วยงานรัฐฝ่ายพลเรือน

๓. เป็นศูนย์กลางบูรณาการงานข่าวกรองของชาติ

๔. เสริมสร้างศักยภาพขององค์กรให้ทันสมัย และบุคลากรเป็นมืออาชีพ

๕. การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล

ค่านิยม “มุ่งมั่น ท่วมเท มีวินัย เสียสละ เพื่อชาติและประชาชน”

3D 1S

มุ่งมั่น Determination

ท่วมเท Devotion

มีวินัย Discipline

เสียสละ Sacrifice

ความหมาย

เป็นหน่วยงานที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งการบริหารจัดการองค์กร บุคลากร งานงบประมาณ เทคโนโลยีความรู้และนวัตกรรม มีภาพลักษณ์ที่ดี สามารถสนองตอบความต้องการของผู้ใช้ข่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพผลงานเป็นที่ยอมรับสามารถรับมือกับภัยคุกคามทุกด้าน บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ มีจริยธรรมตามวิชาชีพ ซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง องค์กร และประเทศชาติโดยยึดมั่นในผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติและประชาชน

คำอธิบาย

๑. หน่วยข่าวกรอง : เป็นหน่วยข่าวกรอง ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งการบริหารจัดการองค์กร บุคลากร งานงบประมาณ เทคโนโลยีความรู้และนวัตกรรม มีภาพลักษณ์ที่ดี สามารถสนองตอบความต้องการของผู้ใช้ข่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลงานมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ สามารถรับมือกับภัยคุกคามของประเทศได้อย่างดี บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ มีจริยธรรมตามวิชาชีพ ซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง องค์กร และประเทศชาติโดยยึดมั่นในผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติและประชาชน

๒. การเป็นมืออาชีพ : บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ มีจริยธรรมตามวิชาชีพ (ซื่อสัตย์ต่อตนเอง องค์กร ประเทศชาติ) ทำเพื่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติและประชาชน

๓. ทันสมัย : เป็นองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวไปตามสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีระบบการบริหารจัดการองค์กรที่ได้มาตรฐาน ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ มีกฎระเบียบที่ยืดหยุ่นเหมาะสม บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความสามารถทันสมัยและมีความคิดริเริ่มใหม่ๆ มีการจัดหาและพัฒนาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับการปฏิบัติงานที่ทันสมัย สามารถสนับสนุนการปฏิบัติงานและรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงจากภัยคุกคามต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ

๒. ประเด็นยุทธศาสตร์

๒.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาประสิทธิภาพของระบบงานข่าวกรอง : เป้าประสงค์ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรองให้สามารถดำเนินกิจการงานข่าวกรองได้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถผลิตข่าวกรองด้านความมั่นคงที่มีคุณภาพสูงและแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความมั่นคงและผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

๒.๑.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาขีดความสามารถในการรวบรวมข่าวสารทั้งด้านเปิดทางลับ และทางเทคนิค : เป้าประสงค์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการข่าวกรองและรวบรวมข่าวสาร โดยปรับปรุง บริหารและ พัฒนาการรวบรวมข่าวสารจากแหล่งข่าวเปิด (Open sources) แหล่งข่าวบุคคล (Human sources) และเครื่องมือ เทคนิค (Technical sources)

๒.๑.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการผลิตข่าวกรอง : เป้าประสงค์ เพิ่มคุณภาพผลผลิตข่าวกรอง โดยการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ พัฒนาเทคโนโลยี และพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการข่าวให้ทันสมัย เพื่อให้ได้ข่าวกรองที่มีคุณภาพสูง สามารถ

แจ้งเตือนภัยล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกนำไปใช้ในการปกป้อง ป้องกันและสนับสนุน การแก้ไขภัยคุกคามความมั่นคงทุกรูปแบบ เสริมสร้างความมั่นคงและผลประโยชน์ของประเทศชาติ

๑.๑.๓ กลยุทธ์ที่ ๓ เพิ่มขีดความสามารถในการต่อต้านข่าวกรองและ การปฏิบัติการข่าวสาร : เป้าประสงค์ เสริมสร้างศักยภาพด้านการต่อต้านข่าวกรองของประเทศ ทั้งเชิงรุกและรับ พัฒนางานการข่าว กรองให้ขยายไปทุกภาคส่วนของสังคม ให้มีความพร้อมปรับตัว รองรับการจัดการกับภัยคุกคามความมั่นคงทุกรูปแบบ เพื่อให้สามารถลดทอนภัยคุกคามได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

๒.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยกระดับงานข่าวกรองเพื่อการป้องกันและสนับสนุน การแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ต่อ ความมั่นคง : เป้าประสงค์ เพิ่มประสิทธิภาพในการรายงานและ ปฏิบัติการข่าวกรองเพื่อป้องกันและสนับสนุนแก้ไขภัยคุกคาม ร่วม (common threats) อาทิการก่อ การร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ การแพร่ขยายแนวคิดรุนแรง ภัยคุกคามทางไซเบอร์และภัยคุกคาม เฉพาะ (specific threats) ของไทย เช่น การบ่อนทำลายสถาบันหลัก ความแตกแยกในประเทศ และ ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งศึกษาและวิเคราะห์ท่าทีของประเทศต่างๆ ที่เป็นทั้งภัย คุกคามและโอกาสของไทย

๒.๒.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ ป้องกันและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ : เป้าประสงค์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานข่าวกรองในการรับมือ เพื่อสกัดกั้นภัยคุกคามจากการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ที่ส่งผล กระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ความมั่นคง ของชาติโดยรวม รวมทั้งศึกษาและวิเคราะห์ ท่าทีของประเทศต่างๆ ที่เป็นทั้งภัยคุกคามและโอกาสให้แกไทย ซึ่งทุกมิติ เชื่อมโยง ซับซ้อน และ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติและประชาชนโดยตรงมากขึ้น

๒.๒.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาความสามารถเพื่อนำไปสู่การป้องกันและสนับสนุน การแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ทาง ไซเบอร์ : เป้าประสงค์ มีคณะทำงานร่วมในการบริหารจัดการความ มั่นคงด้านไซเบอร์ (Joint Operation Unit) ในการป้องกันการโจมตีการจารกรรมข้อมูล และฟื้นฟู ระบบเทคโนโลยีทันสมัยที่รวมทั้งการเฝ้าติดตาม ตรวจสอบ และ ยับยั้งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการ โจมตีบ่อนทำลาย เผยแพร่ข้อความอันเป็นเท็จ บิดเบือนข้อเท็จจริง เผยแพร่แนว ความคิดรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและสถาบันหลัก

๒.๒.๓ กลยุทธ์ที่ ๓ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลัก : เป้าประสงค์ เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของบุคคล/กลุ่มบุคคล องค์กร เครือข่ายคอมพิวเตอร์และสื่อสังคม ออนไลน์ ทั้งในและต่างประเทศที่บ่อนทำลายสถาบันหลัก โดยแจ้งเตือนและสกัดกั้นการปฏิบัติการ ของกลุ่มดังกล่าว และเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อให้สถาบันหลักของชาติมั่นคงยิ่งขึ้น

๒.๒.๔ กลยุทธ์ที่ ๔ ป้องกันและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาคความแตกแยก ภายในชาติ : เป้าประสงค์เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของบุคคล/กลุ่มบุคคล องค์กร เครือข่าย คอมพิวเตอร์ และสื่อสังคมออนไลน์ทั้งในและต่างประเทศที่สร้างความแตกแยกภายในชาติ โดยแจ้งเตือนและสกัดกั้นการปฏิบัติการของ กลุ่มดังกล่าว และเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อสร้างความสมานฉันท์ในประเทศ

๒.๒.๕ กลยุทธ์ที่ ๕ ป้องกันและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : เป้าประสงค์ เพื่อติดตามและรวบรวมข่าวสารข่าวกรอง รวมทั้งการพิสูจน์ทราบบุคคล/กลุ่มบุคคลที่เป็น แกนนำแนวร่วม ผู้สนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคมทั้งใน และต่างประเทศ และท่าทีของต่างประเทศ รวมถึงติดตามและรวบรวมข่าวสาร ข่าวกรองของการขยายความขัดแย้ง ระหว่างวาฮาบีและชีอะห์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เสริมสร้างเอกภาพในประชาคมข่าวกรอง : เป้าประสงค์ เพื่อให้สำนักข่าวกรองแห่งชาติเป็นศูนย์กลางในการเสริมสร้างเอกภาพและบูรณาการข่าวกรอง ด้วยการร่วมมือประสานงานด้านการข่าวกับหน่วยงานข่าวกรองทั้งในและต่างประเทศ และให้มีฐานข้อมูลด้านการข่าว เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานข่าวกรองและผลิตข่าวกรองของประชาคมข่าวกรอง ในการสนองตอบความต้องการของ ผู้ใช้ข่าวทุกระดับได้อย่างครอบคลุม

๒.๓.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมให้สำนักข่าวกรองแห่งชาติเป็นศูนย์กลางการบูรณาการการข่าวผ่านกลไกของ ศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติและสำนักงานเลขาธิการคณะที่ปรึกษาการข่าว : เป้าประสงค์ ศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติและสำนักงานเลขาธิการคณะที่ปรึกษาการข่าวเป็นศูนย์กลาง ประสานและหน่วยงานบูรณาการภารกิจข่าวกรอง การต่อต้านข่าวกรองและการรักษาความปลอดภัยฝ่ายพลเรือนกับ ประชาคมข่าวกรอง

๒.๓.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ ขยายความร่วมมือกับประชาคมข่าวกรองทั้งในและต่างประเทศ : เป้าประสงค์ เพื่อขยายความร่วมมือและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงลึกและหลากหลายสามารถสนองตอบ ความต้องการของผู้ใช้ข่าว และทันต่อการรับมือจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

๒.๓.๓ กลยุทธ์ที่ ๓ ส่งเสริมปฏิบัติการร่วมในประชาคมข่าวกรองทั้งในและต่างประเทศ : เป้าประสงค์ เพื่อให้การปฏิบัติการเป็นเอกภาพ สามารถรับมือกับสถานการณ์ภัยคุกคามได้อย่างทันท่วงทีลดการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนที่จะทำให้เกิดการสิ้นเปลืองบุคลากรและงบประมาณ

๒.๓.๔ กลยุทธ์ที่ ๔ ให้มีศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Sharing Center) : เป้าประสงค์ จัดทำฐานข้อมูลกลาง (ตามนโยบายพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘- ๒๕๖๒ มอบหมายให้ศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดทำฐานข้อมูลกลาง) เพื่อใช้ประโยชน์ ร่วมกันในประชาคมข่าวกรอง

๒.๓.๕ กลยุทธ์ที่ ๕ ผลักดันให้มีการจัดตั้ง สำนักงาน/ศูนย์/กลุ่มงานประสานงานด้านความมั่นคง การข่าวกรอง ในหน่วยราชการ เป้าประสงค์ให้มีสำนักงาน/ศูนย์/กลุ่มงาน ประสานงานด้านความมั่นคง การข่าวกรองในหน่วยราชการ เพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติงานข่าวกรองของสำนักข่าวกรองแห่งชาติ

๒.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ เสริมสร้างความร่วมมือทางด้านการข่าวและการรักษาความปลอดภัยในภาคเอกชน และ ภาคประชาชน : เป้าประสงค์ เสริมสร้างศักยภาพด้านการข่าวกรองเชิงรุก โดยขยายความร่วมมือไปทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาค เอกชน ภาคประชาชน และอื่นๆ ให้มีความพร้อมปรับตัว รองรับการจัดการกับภัยคุกคามความมั่นคงทุกรูปแบบ เพื่อ ให้สามารถลดทอนภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างและพัฒนาเครือข่ายการข่าวให้ครอบคลุมทั้งภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชา สังคม และอื่นๆ เพื่อสนับสนุนงานข่าวกรอง : เป้าประสงค์ เพิ่มจำนวนเครือข่ายภาคต่างๆ เพื่อสนับสนุนการทำงานด้านการข่าวอย่างทั่วถึง

๒.๔.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ เพิ่มศักยภาพให้เครือข่ายการข่าวภาคเอกชนภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และอื่นๆ : เป้าประสงค์ ให้เครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงภัยคุกคามความมั่นคงและสามารถสนับสนุน งานการข่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ พัฒนามาตรฐานการรักษาความปลอดภัยหน่วยงานของรัฐ ฝ่ายพลเรือนและเครือข่าย : เป้าประสงค์ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐฝ่ายพลเรือนและเครือข่ายตระหนักถึงความสำคัญและมีมาตรฐานการรักษา ความปลอดภัย เพื่อรองรับและป้องกันการละเมิดการรักษาความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๕.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ ปรับปรุงมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยในหน่วยงานของรัฐฝ่ายพลเรือน : เป้าประสงค์ เพื่อให้มาตรฐานการรักษาความปลอดภัยมีผลบังคับใช้และหน่วยงานของรัฐฝ่ายพลเรือนนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้การรักษาความปลอดภัยมีประสิทธิภาพ

๒.๕.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ การขับเคลื่อนความรู้ด้านการรักษาความปลอดภัย : เป้าประสงค์ เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานของรัฐฝ่ายพลเรือนและเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจเพื่อนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด รวมทั้งติดตามผลการบริหารจัดการด้านการรักษาความปลอดภัยหน่วยงานของรัฐฝ่ายพลเรือน ให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องด้านการรักษาความปลอดภัยให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการรักษาความปลอดภัยหน่วยงานรัฐฝ่ายพลเรือน

๒.๖ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ ยกระดับสมรรถนะขององค์กรและศักยภาพของบุคลากร โดยยึดหลักธรรมาภิบาล : เป้าประสงค์ องค์กรมีสมรรถนะสูงและทันสมัย โดยมีระบบการกำกับดูแลองค์กรที่ดี(Organizational Governance : OG) มีความพร้อมต่อสภาวะวิกฤตเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน มีระบบการทำงานที่คล่องตัว ปรับ เปลี่ยนกระบวนการทัศนในการทำงาน เน้นการคิดริเริ่มสร้างสรรค์(Creativity) รวมทั้งมีระบบการบริหารจัดการบุคลากร ที่มีประสิทธิภาพ บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ มีความพร้อม และความสามารถในการเรียนรู้คิดริเริ่มเปลี่ยนแปลง และปรับตัวได้อย่างเหมาะสม เน้นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างนวัตกรรมที่มีคุณค่าในการปฏิบัติการกิจ ของรัฐโดยบุคลากรได้รับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความสมดุลของชีวิตและการทำงาน (Quality of Work Life)

๒.๖.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล : เป้าประสงค์มีระบบการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการปฏิบัติงานตามภารกิจข่าวกรอง มุ่งเน้นการบริหารองค์กรมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และมีหลักความรับผิดชอบ ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน

๒.๖.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ บริหารทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับภารกิจข่าวกรอง : เป้าประสงค์เพื่อวางแผนบริหารจัดการและรักษาอัตรากำลังพล ให้สอดคล้องกับภารกิจข่าวกรองเสริมสร้างโอกาสก้าวหน้าในสายอาชีพ เพิ่มศักยภาพและพัฒนาความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน

ทุกด้านรวมถึง ส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน และต่อองค์กรมีสวัสดิการที่เหมาะสมการมีสุขภาพที่แข็งแรง การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ สมรรถนะและความเชี่ยวชาญในสายงาน พร้อมรองรับการ เปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ เป้าประสงค์ เพื่อสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญในสายงานที่รับผิดชอบ โดยผ่านกลไก การเรียนรู้ที่ทันสมัย อาทิการอบรม การศึกษา/ดูงาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ ด้วยตนเอง

โครงการเครือข่ายข่าวประชาชน กองทัพบก

๑. หลักการและเหตุผล

ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ปัจจัยและผลกระทบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ได้มีจำนวนมาก และแพร่กระจายออกไปทั่วประเทศ เช่น ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันฯ ปัญหาความขัดแย้งของคนในชาติ ปัญหายาเสพติด การก่อการร้าย อาวุธสงคราม การค้ามนุษย์ การลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย บ่อนการพนัน ผู้มีอิทธิพล หนี้ออกระบบ สินค้าหนีภาษีการบุกรุกที่สงวนที่สาธารณะ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ และปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ อื่น ๆ เป็นต้น จึงเป็นสิ่งท้าทายต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวกรองของหน่วยงานด้านความมั่นคง ที่จะต้องมีความพร้อมในการรับมือและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้หน่วยงานในระดับนโยบาย และระดับ การปฏิบัติทุกระดับ ได้มีการจัดตั้งประชาคมข่าวกรองขึ้นในการแลกเปลี่ยนข่าวสารข่าวกรองซึ่งกัน และกันเพื่อให้หน่วยงานด้านความมั่นคงที่มีภารกิจและขอบเขตความรับผิดชอบสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้อย่างทันเวลาก่อนที่ภัยคุกคามจะขยายตัวและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ รัฐบาลจึงได้มีนโยบายให้ขอความร่วมมือกับประชาชนทุกคนในชาติ ให้ช่วยเป็นแหล่งข่าวเป็นหูเป็นตา ให้กับทางราชการ ในการแจ้งเบาะแส บุคคล หรือขบวนการที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการบ่อน ทำลายความมั่นคงของชาติ

กองทัพบก ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักหน่วยหนึ่งของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับ ความมั่นคงของชาติ ทั้งในส่วนที่เป็นภารกิจโดยตรง และในฐานะหน่วยงานสนับสนุน ซึ่งเป็น หน่วยงานที่มีความพร้อมและขีดความสามารถของกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือ กระจายอยู่ใน ทุกภูมิภาคของประเทศ ได้ตระหนักถึงภัยคุกคามที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม การรวบรวมข่าวสารด้วยการใช้กำลังพลของ กองทัพบก อย่างเดียวนั้น ย่อมไม่เพียงพอ ต่อปัญหาและภัยคุกคามที่เกิดขึ้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในชาติ ให้ช่วยเป็นหูเป็นตา ในการแจ้งเบาะแสดูการกระทำผิดให้กับทางราชการ

๒. วัตถุประสงค์

กองทัพบก ดำเนินงานด้านการข่าวเชิงรุก โดยจัดตั้งเครือข่ายข่าวประชาชน กองทัพบก จากมวลชนที่ได้รับการจัดตั้งของ หน่วยขึ้นตรง รวมถึงประชาชนทั่วไปในทุกสาขาอาชีพ เพื่อใช้เป็นระบบข่าวงานข่าวเสริมให้กับข่าวงานข่าวหลัก ในการแจ้งเบาะแสบุคคล หรือกระบวนการ ที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ รวมทั้งเพื่อเป็นการป้องปรามบุคคล และขบวนการ ไม่ให้กระทำการหรือกระทำการด้วยความยากลำบาก จากนั้นดำเนินการตรวจสอบ โดยหน่วยงานข่าวหลักที่ กองทัพบก รับผิดชอบอยู่แล้ว

๓. เป้าหมายที่ต้องการ

การกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยขอความร่วมมือให้ประชาชน ในการแจ้งเบาะแส และร่วมสอดส่องดูแลพื้นที่ โดยมีเป้าหมายที่ต้องการตามแผนการรวบรวมข่าวสาร ที่กรมข่าวทหารบก ได้จัดทำจากการประมาณการภัยคุกคามภายในประเทศประจำปี ซึ่งมีเป้าหมาย ด้านการข่าวครอบคลุมข่าวสารด้านความมั่นคงของชาติ และข่าวสารที่สร้างความเดือดร้อน หรือส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน อาทิ ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันฯ ปัญหาความขัดแย้งของคนในชาติ ปัญหายาเสพติด การก่อการร้าย อาวุธสงคราม การค้ามนุษย์ การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย บ่อนการพนัน ผู้มีอิทธิพล หนี้นอกระบบ สินค้าหนีภาษี การบุกรุกที่สงวนที่สาธารณะ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ และปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่อื่น ๆ สำหรับเป้าหมายด้านการข่าวอื่น ๆ ให้หน่วยในโครงการฯ พิจารณาตามลักษณะภัยคุกคาม ในแต่ละพื้นที่รับผิดชอบ

๔. แนวทางการดำเนินงาน

๔.๑ ชั้นเตรียมการ : ดำเนินการอบรมด้านการข่าว ชี้แจงแนวทางและนโยบาย การดำเนินการโครงการเครือข่ายข่าวประชาชน กองทัพบก ให้กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยที่เข้าร่วม โครงการฯ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในแผนงาน โดยมีกรมข่าวทหารบก เป็นผู้รับผิดชอบในภาพรวม หน่วยควบคุมการปฏิบัติหลัก และหน่วยในโครงการฯ รับผิดชอบดำเนินการขยายผลการอบรม ด้านการข่าวให้กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยเพิ่มเติม รวมถึงอบรมให้ความรู้ด้านการข่าวให้กับมวลชน ของหน่วย

๔.๒ ชั้นการดำเนินการ : จัดตั้งเครือข่ายข่าวประชาชน โดยให้ความสำคัญกับ ประชาชนที่ผ่านการอบรมด้านการข่าว หรือจากการแสวงผลประโยชน์ในโครงการด้านกิจการ พลเรือนของหน่วย โดยเพิ่มเติมการดำเนินงานซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยในโครงการฯ หรือเจ้าหน้าที่ด้านการข่าวที่เกี่ยวข้อง ดำเนินงานด้านการข่าวเชิงรุกมากยิ่งขึ้น โดยแต่ละหน่วย เมื่อได้รับมอบพื้นที่รับผิดชอบที่จะเข้าไปดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายข่าวประชาชนแล้วให้จัดชุด ปฏิบัติงานประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ จำนวน ๒ - ๖ นาย จากนายทหารสัญญาบัตร และนายทหาร ประทวน ตามความเหมาะสมของพื้นที่รับผิดชอบ ดำเนินการ ปชส./ปจว. ในพื้นที่ เพื่อให้ได้มาซึ่ง ข่าวสาร แล้วรายงานศูนย์ข่าวประชาชนของหน่วยทราบ ทำการรวบรวมและกระจายข่าวสาร ไปยังหน่วยเหนือต่อไป โดยให้หน่วยควบคุมการปฏิบัติหลักเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

๔.๓ ขั้นการประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยา : ดำเนินการ ปชส./ปจว. ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ ในการขอความร่วมมือในการแจ้งเบาะแสการกระทำความผิด โดยใช้โดยใช้สื่อของ กองทัพบก ทุกประเภท รวมถึงวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดเจ้าหน้าที่ของหน่วย เข้าชี้แจงกับประชาชนตามหมู่บ้านและชุมชนโดยตรง หรือการส่งจดหมาย/แผ่นพับ/ใบปลิว ไปตามบ้านของประชาชนโดยมี กร.ทบ. เป็นผู้รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์ในภาพรวม

๔.๔ ขั้นการรายงาน : หน่วยในโครงการฯ รวบรวมข่าวสารที่ได้รับรายงานและ ดำเนินกรรมวิธีต่อข่าวสารตามขีดความสามารถของหน่วย เพื่อคัดเลือกข้อมูลที่จะนำไปใช้ ประโยชน์และกระจายข่าวสาร โดยรายงานโดยตรงไปยังศูนย์ข่าวประชาชน กองทัพบก, ศูนย์ข่าว ประชาชน หน่วยขึ้นตรงกองทัพบก และศูนย์ข่าวประชาชน กองทัพบก ผ่านระบบสารสนเทศด้านการ ข่าว กองทัพบก (MIS.) ต่อไป (ผนวก ก ระบบการรายงานข่าว)

๔.๕ ขั้นการตรวจสอบ : กรมข่าวทหารบก กำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ การดำเนินงานของหน่วยควบคุมการปฏิบัติหลัก หน่วยที่ได้รับงบประมาณ และหน่วยในโครงการฯ รวมถึงให้หน่วยข่าวหลักของ กองทัพบก, กองทัพบก. และ หน่วยขึ้นตรงกองทัพบก จัดชุด ปฏิบัติการทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อใช้ประโยชน์จากข่าวที่ได้รับการรายงาน

๔.๖ หน่วยในโครงการและหน้าที่รับผิดชอบ : หน่วยทหารระดับ กรมกองพัน หรือ หน่วยอื่นที่เทียบเท่า สำนักงานสัสดีประจำจังหวัด/อำเภอ/เขต และหน่วยทหารอื่น ๆ ที่มีขีด ความสามารถในการดำเนินงานโครงการเครือข่ายข่าวประชาชน ทบ. ซึ่งได้รับการพิจารณา คัดเลือกจากหน่วยควบคุมการปฏิบัติหลัก และกรมข่าวทหารบก ให้เข้าร่วมโครงการฯ

๔.๗ ผลที่คาดว่าจะได้รับ : ประชาชน มวลชนที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือประชาชน ทั่วไป ให้ความร่วมมือในการแจ้งเบาะแสการกระทำความผิด รวมถึง ปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนในพื้นที่ ตามแผนการรวบรวมข่าวสารที่ ทบ. กำหนด และยังช่วยในการป้องกันและ ปราบปรามบุคคลที่คิดจะก่อการอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

ทฤษฎีด้านการข่าวกรอง

๑.แนวคิดเกี่ยวกับการข่าวกรอง

๑.๑ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการข่าวกรอง : ในการปฏิบัติงานด้านข่าวกรองจะต้อง มีวัตถุประสงค์และหลักการเฉพาะ สำหรับยึดถือในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ข่าวกรองที่ถูกต้อง ทันเวลา และใช้ประโยชน์ได้ งานด้านการข่าวกรองมีลักษณะละเอียดอ่อน และยุ่งยากซับซ้อน ในตัวของมันเอง ดังนั้น เจ้าหน้าที่การข่าว รวมทั้งฝ่ายอำนวยการด้านการข่าวต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ศึกษาค้นคว้าหลักนิยมในการดำเนินงานข่าวอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับสภาพแวดล้อม ในการปฏิบัติงานให้ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การปฏิบัติงานข่าว ที่ได้ผลดีตอบสนองผู้ใช้ข่าวให้สามารถแก้ปัญหาความมั่นคงของชาติได้ จะต้องมีการปฏิบัติการเชิงรุก มีความต่อเนื่อง มีความอ่อนตัว มีการมองการณ์ไกลอย่างไรก็ตาม ต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการอยู่ตลอดเวลา

๑.๒ ปัจจัยของการข่าวกรอง

๑.๒.๑ ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่การข่าวที่มีประสบการณ์ และได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี มีไหวพริบและความชำนาญการเป็นพิเศษ เนื่องจากการดำเนินการข่าวกรองมีความยุ่งยากและซับซ้อนมาก

๑.๒.๒ มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนการปฏิบัติที่ต้องใช้เวลานาน ไม่สามารถทำให้บรรลุผลในเวลาอันสั้น

๑.๒.๓ ความสมบูรณ์และกระบวนการผลิตที่ถูกต้อง ข่าวกรองที่ส่งให้ผู้ใช้ข่าวต้องมีรายละเอียดที่สมบูรณ์เพียงพอที่จะนำไปใช้ประโยชน์

๑.๒.๔ ต้องทันเวลาการกระจายข่าวสาร-ข่าวกรองต้องทันต่อความเร่งด่วน เพื่อให้การประมาณการณ์ข่าวกรองได้ทันต่อการยับยั้งภัยคุกคามของชาติ

๑.๒.๕ องค์กรข่าวกรอง ในการจัดหน่วยต้องมีความอ่อนตัวกล่าวคือ ต้องมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งระเบียบปฏิบัติ ต้องมีการกำหนดไว้เป็นมาตรฐานของผู้ปฏิบัติงานข่าวกรอง

๑.๒.๖ มีระบบการควบคุม และตรวจสอบการปฏิบัติงานของทั้งเจ้าหน้าที่การข่าวและในด้านแหล่งข่าว เพื่อให้เป็นไปตามหลักการและมาตรการในด้านการรักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติงานด้านการข่าว

๑.๒.๗ ในการปฏิบัติงานข่าวของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ต้องมีความพร้อมในด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการ ได้แก่ ความรู้ในด้านการรักษาความปลอดภัย ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนในการปฏิบัติการ รวมทั้ง การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงิน เวลา และวัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการข่าว เพื่อให้การปฏิบัติการข่าวบรรลุผล

๑.๓ หลักพื้นฐานในการปฏิบัติงานด้านข่าวกรอง

๑.๓.๑ เจ้าหน้าที่การข่าวต้องมีวินัยในตัวเองที่เข้มงวดกวดขัน ได้แก่ วินัยในการรักษาความลับ วินัยด้านความซื่อสัตย์ ทั้งการปฏิบัติการ และการรายงานข่าวสาร วินัยด้านการแบ่งส่วนเพื่อจำกัดให้รู้เท่าที่จำเป็น (Need To Know) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการทำงานข่าว

๑.๓.๒ มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติการอย่างเข้มงวด ทั้งในการปฏิบัติด้วยตัวเจ้าหน้าที่เอง และหรือการปฏิบัติการที่ใช้แหล่งข่าว เพื่อไม่ให้เกิดการปฏิบัติถูกเปิดเผยตัวจนอาจเป็นอันตรายต่อฝ่ายเจ้าหน้าที่ และเกิดผลเสียหายต่อองค์กร

๑.๓.๓ ต้องมีการวางแผนในการปฏิบัติการทุกขั้นตอน เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติ และแผนที่ดีต้องมีความอ่อนตัว สามารถรองรับการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และที่สำคัญต้องมีแผนสำรองไว้เสมอ เพื่อให้การปฏิบัติคล่องตัวและไม่สะดุด

๑.๓.๔ หลักการทันเวลา การข่าวกรองที่ได้มาอย่างทันท่วงที สามารถใช้ระงับยับยั้งเหตุการณ์ได้จะมีคุณค่ามากที่สุด ถ้าหากล่าช้าคุณค่าของข่าวจะลดลงไปตามลำดับ จนถึงที่สุดอาจไร้คุณค่าเป็นการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์

๑.๓.๕ หลักการประสานงานในบางครั้งในการปฏิบัติงานข่าวต้องมีการประสานงาน ระหว่างหน่วยปฏิบัติการข่าวของหน่วยงานข่าวข้างเคียงต้องจำกัดเท่าที่จำเป็น และอยู่ในส่วนระดับเจ้าหน้าที่คุมข่าย (Case Officer - CO) เท่านั้น

๑.๓.๖ หลักการใช้ประโยชน์ได้ ข่าวสารข่าวกรองที่ได้จากการปฏิบัติต้อง ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ข่าวสามารถนำไปแก้ปัญห กำหนดนโยบาย หรือควบคุมการปฏิบัติการ ของ ฝ่ายตรงข้าม สามารถลดหรือยุติภัยคุกคามของชาติได้

๑.๔ ความหมายการข่าวกรอง : การข่าวกรอง (Intelligence) มีความหมาย ที่เกี่ยวข้องกับข่าวกรองที่หลากหลาย โดยมี ผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลายมิติ ได้แก่ ข่าวกรอง คือ ผลผลิตอันเกิดจากการข่าวสาร และดำเนินกรรมวิธีต่อข่าวสาร ซึ่งได้แก่ การบันทึก ประเมินค่า และตีความต่อข่าวสารทั้งปวงที่ได้รับมา ในเรื่องเกี่ยวกับลักษณะอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ของต่างชาติ ซึ่งมีผลกระทบต่อภารกิจฝ่ายเรา เพื่อจะนำมาใช้ในการวางแผนและการปฏิบัติการของ ฝ่ายเรา ข่าวกรอง แบ่งออกเป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

๑.๔.๑ ข่าวกรองแห่งชาติ หรือ ข่าวกรองในระดับชาติ เป็นข่าวกรอง ซึ่งมีหน่วยระดับ กระทรวง ทบวง กรม ตั้งแต่หนึ่งหน่วยขึ้นไปเป็นผู้รวบรวมและดำเนินกรรมวิธี หรือเป็นผู้ใช้เพื่อรักษาผลประโยชน์ และความมั่นคงของชาติ

๑.๔.๒ ข่าวกรองทางทหาร คือ ข่าวกรองที่เกี่ยวกับสถานการณ์กิจกรรมทาง ทหาร หรือที่เกี่ยวข้องกับทางทหารของต่างประเทศ ซึ่งมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบาย การวางแผนการปฏิบัติการ และกิจกรรมทางทหาร ข่าวกรองทางทหารเป็นข่าวกรองสำหรับนำมาใช้ ในการวางแผนการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ และข่าวกรองทางยุทธวิธี ดังนี้ ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ คือ ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐาน ในการกำหนดนโยบายและแผนการทางทหารของต่างชาติชาติใดชาติหนึ่ง หรือหลาย ๆ ชาติ โดยมุ่งพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของชาติ รวมทั้งการวางแผน และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สำหรับความต้องการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ได้แก่ ขีดความสามารถจุด ล่อแหลมและหนทางปฏิบัติที่น่าจะเป็นไปได้ของต่างชาติ ทั้งชาติที่เป็นศัตรู หรือน่าจะเป็นศัตรูชาติ พันธมิตร และชาติที่เป็นกลาง ข่าวกรองทางยุทธวิธี คือ ความรู้เกี่ยวกับข้าศึก/ฝ่ายตรงข้าม และ สภาพของพื้นที่ปฏิบัติการ ซึ่งได้แก่ ภูมิประเทศ ลม ฟ้า อากาศ รวมถึงท่าทีของประชาชน ที่ผู้บังคับบัญชาต้องการใช้ในการวางแผน และปฏิบัติการทางยุทธวิธี ความมุ่งหมายในการใช้ข่าว กรองทางยุทธวิธี เพื่อลดความไม่แน่นอนเกี่ยวกับผลของปัจจัยดังกล่าวที่จะกระทบกระเทือน ต่อความสำเร็จของภารกิจให้เหลือน้อยที่สุด ผู้บังคับบัญชาใช้ข่าวกรองทางยุทธวิธี เพื่อกำหนด ข้อตกลงใจ ในการใช้ปัจจัยอำนาจ กำลังรบของตนได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุภารกิจ และ การกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยแก่หน่วยของตน รวมทั้ง การกำหนดความต้องการ หรือ การประมาณการความต้องการในอนาคต

๑.๔.๓ ข่าวกรองประเภทอื่น ๆ เป็นข่าวกรองชนิดต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นตาม หน้าที่ ลักษณะของการปฏิบัติ และความมุ่งหมายในการใช้อีกหลายชนิด โดยข่าวกรองชนิดต่าง ๆ เหล่านี้ มีลักษณะเป็นส่วนประกอบของทั้งข่าวกรองแห่งชาติและข่าวกรองทางทหาร ซึ่งอาจจะเป็น ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ หรือข่าวกรองทางยุทธวิธีก็ได้ ได้แก่ ข่าวกรองทำเนียบกำลังรบ (Order of Battle Intelligence), ข่าวกรองภูมิประเทศ (Terrain Intelligence), ข่าวกรองลมฟ้าอากาศ (Weather Intelligence), ข่าวกรองเป้าหมาย (Target Intelligence), ข่าวกรองทางเทคนิค (Technical Intelligence), ข่าวกรองทางการสื่อสาร (Communication Intelligence), ข่าวกรอง

ทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic intelligence), ข่าวกรองการภาพ (Imagery Intelligence), ข่าวกรองมูลฐาน (Basic Intelligence), ข่าวกรองเพื่อความมั่นคง (Security Intelligence)

๑.๔.๔ ข่าวกรองบุคคล เป็นสาขาของการข่าวกรองที่สำคัญที่สุด และมีศักยภาพมากที่สุดในการสนับสนุนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะการเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ ในยามสงบการรวบรวมข่าวสาร โดยข่าวกรองบุคคล ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี จะทำให้ได้ข่าวสารที่มีค่าได้ ทราบถึงสิ่งบอกเหตุ และการแจ้งเตือนการปฏิบัติของภัยคุกคาม ข่าวกรองบุคคลจะการใช้การสังเกตการณ์ และการแสวงประโยชน์จากวัตถุและเอกสารต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข่าวสารเกี่ยวกับภัยคุกคาม การปฏิบัติของข่าวกรองบุคคลจะแตกต่างกันออกไป ตั้งแต่การปฏิบัติที่ถูกควบคุม การติดต่อ ประสานงาน และการแสวงประโยชน์จากเอกสาร ไปจนกระทั่งถึงการบรรยายสรุปผลการปฏิบัติของชุดลาดตระเวน การดำเนินงานของข่าวกรองบุคคล ที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดี มีส่วนช่วยสนับสนุนต่อการปฏิบัติการเผชิญเหตุในยามสงบ ในทุกขั้นตอน คือ มีความสำคัญต่อการกิจการป้องกัน และปราบปรามการก่อความไม่สงบ โดยแหล่งข่าวกรองที่เป็นบุคคลจะให้ข่าวสารเกี่ยวกับขีดความสามารถ เจตนาธรรมณ์ และการตกลงใจของผู้ก่อความไม่สงบในสถานการณ์การก่อความไม่สงบซึ่งมีการสู้รบระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับกลุ่มก่อความไม่สงบ และมีการช่วงชิงการสนับสนุนจากประชาชน ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับประชาชนเป็นสำคัญประชาชน จึงเป็นแหล่งข่าวสาระสำคัญที่สามารถนำมาขยายผล เพื่อการป้องกัน และปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบของชาติได้เป็นอย่างดี ข่าวกรองบุคคลเป็นด่านป้องกัน ชั้นแรกในการต่อสู้กับกลุ่มก่อการร้าย เป้าหมายหลัก คือ การยับยั้ง ฝ้าตรวจ และป้องกันการก่อการร้าย การรวบรวม และพัฒนาข่าวกรองที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อการร้าย มีความสำคัญยิ่ง แหล่งข่าวกรองบุคคลจะให้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดขีดความสามารถยุทธวิธี และเป้าหมายของกลุ่มก่อการร้าย การรวบรวมข่าวสารจากบุคคลช่วยขยายผลจากการซักถาม เชลยศึก จากเอกสารที่ยึดได้ และจากข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้มาจากหลายแหล่ง

คำนิยามตามกฎหมาย คือ ตามพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔ ระบุว่า “การข่าวกรอง” หมายความว่า การดำเนินการเพื่อให้ทราบถึงความมุ่งหมาย กำลังความสามารถและความเคลื่อนไหวรวมทั้งวิถีทางของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์การใด ทั้ง ภายในประเทศ และต่างประเทศ ที่อาจกระทำการอันเป็นพฤติกรรมเป็นภัยคุกคาม ทั้งนี้ เพื่อรักษา ความมั่นคงหรือ ประโยชน์แห่งรัฐและให้รัฐบาลนำมาประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายแห่งชาติ “การต่อต้านข่าวกรอง” หมายความว่า การดำเนินการเพื่อต่อต้านการกระทำของต่างชาติ บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์การใด ที่มุ่งหมายจะให้ได้ไปซึ่งความลับของชาติ หรือทำลายความมั่นคง แห่งชาติโดยการจารกรรม การบ่อนทำลาย การก่อวินาศกรรม และการก่อการร้าย หรือการอื่นใดอันเป็นภัยคุกคาม เพื่อรักษาความมั่นคงหรือประโยชน์แห่งรัฐ “การข่าวกรองทางการสื่อสาร” หมายความว่า การใช้เทคนิคและการดำเนินการวิธีทางเทคโนโลยี และเครื่องมือสื่อสาร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในการข่าวกรอง และการต่อต้านข่าวกรอง

๑.๕ การปฏิบัติตามวงรอบข่าวกรอง : การให้ได้มาซึ่งข่าวสาร และข่าวกรองที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติภารกิจ มีหลักการวิธีการในการดำเนินการที่เรียกว่า “วงรอบข่าวกรอง” โดยมีการดำเนินงานอยู่ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การวางแผนรวบรวมข่าวสาร เพื่อกำหนดว่า ต้องการรู้ข่าวเรื่องอะไร โดยจะกำหนดออกมาในรูปของความต้องการข่าวกรองของผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใช้ข่าวที่แยกออกเป็นหัวข้อข่าวสาร (หขส.) และความต้องการข่าวกรองอื่น ๆ (ตขอ.) ซึ่งอาจจะมีการแปลงออกมาเป็นคำสั่งคำขอ จากนั้นจะเป็นการพิจารณาใช้เจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสาร โดยคำนึงถึงขีดความสามารถความเหมาะสม ความพอเพียง และความสมดุลของทรัพยากรที่มีอยู่

ขั้นตอนที่ ๒ การรวบรวมข่าวสาร เพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวสารที่จะนำไปดำเนินการวิธี เป็นข่าวกรอง โดยใช้เจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสาร และอุปกรณ์/เครื่องมือในการหาข่าวจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละประเภทของข่าวกรองจะมีวิธีรวบรวมข่าวสารที่อาจเหมือนและแตกต่างกันไป ดังนี้ ๑. ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ จะมีวิธีการใหญ่ ๆ อยู่ ๒ วิธี คือ การรวบรวมข่าวสารจากแหล่งข่าวเปิด (วารสาร จุลสาร สิ่งพิมพ์ เอกสารวิจัย หนังสือรุ่น ฯลฯ) และการรวบรวมข่าวสาร โดยการรวบรวม พิเศษทั้งด้วยตัวบุคคล และการใช้เครื่องมือดักจับทางอิเล็กทรอนิกส์ ๒. ข่าวกรองทางยุทธวิธี จะมีวิธีการต่าง ๆ อยู่หลายวิธี เช่น การลาดตระเวน การเฝ้าตรวจสนามรบ การค้นหาเป้าหมาย การดักฟังทางการติดต่อสื่อสาร การตีความภาพถ่าย และการอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ๓. ข่าวกรองเพื่อความมั่นคงจะมีวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การรวบรวมข่าวสารจากแหล่งข่าวเปิด การดำเนินการตามระบบข่าวงานรวบรวมข่าวสารทางเปิด และการรวบรวมข่าวสารด้วยวิธีพิเศษ

ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิธีต่อข่าวสาร เพื่อทำข่าวสารให้เป็นข่าวกรองซึ่งมีการดำเนินการ แบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน คือ การบันทึก การประเมินค่า และการตีความ โดยการตีความยังมีการแบ่งการดำเนินงาน ออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ การสนธิ และการอนุมาน

ขั้นตอนที่ ๔ การใช้และการกระจายข่าวกรอง การใช้และการกระจายข่าวสาร/ข่าวกรองข่าวสารและข่าวกรองจะถูกส่งไปยังผู้ที่ต้องการข่าวทั้งปวงในรูปแบบ เครื่องมือ และวิธีการที่เหมาะสม เพื่อสามารถใช้ข้อมูลเหล่านั้นได้ทันเวลาและนำไปใช้ได้ผลการกระจายข่าวไปให้เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น โดยนำเอาความสำคัญและความเร่งด่วนมาพิจารณาเครื่องมือส่งข่าวให้รอบกวนทางยุทธการน้อยที่สุด ใช้แบบฟอร์มที่ผู้รับพบ/รับทราบข่าวที่ต้องการได้ง่าย

แผนภาพที่ ๒-๑ ภาพวงรอบข่าวกรอง กรรมวิธีการผลิตข่าวกรอง

ที่มา : สำนักการข่าว กอ.รมน., คู่มือการปฏิบัติงาน “การผลิตข่าวสารเป็นข่าวกรอง” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ : ๑๓ (ดัดแปลงโดยผู้ศึกษา)

๑.๖ การต่อต้านการข่าวกรอง : เป็นการดำเนินงานที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการดำเนินการข่าวกรองอยู่ ตลอดเวลาการต่อต้านข่าวกรอง เป็นลักษณะหนึ่งของงานข่าวกรองที่ครอบคลุมการดำเนินงาน ทั้งปวง เกี่ยวข้องกับการทำลายประสิทธิผลในการดำเนินการข่าวกรองของต่างชาติ หรือ ฝ่ายตรงข้ามและเพื่อป้องกันสิ่งที่เป็ความลับของฝ่ายเราให้พ้นจากการจารกรรม ป้องกันบุคคลให้พ้นจากการบ่อนทำลาย และ ป้องกัน สถานที่ บุคคล หรือวัสดุ ให้พ้นจากการก่อวินาศกรรม โดยมีมาตรการสำคัญ ๒ มาตรการ ใหญ่ๆ คือ มาตรการต่อต้านการข่าวกรองเชิงรับ และมาตรการต่อต้านการข่าวกรอง เชิงรุก

๑.๗ สรุปรูป แนวคิดเกี่ยวกับการข่าวกรอง : จากการศึกษาพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับการข่าวกรอง ได้แก่ ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการข่าวกรอง ความหมาย วงรอบข่าวกรอง และการดำเนินงานตามวงรอบข่าวกรอง เป็น แนวคิดหลักที่สำคัญในการดำเนินงานด้านการข่าวกรอง สอดคล้องในการปฏิบัติงานตามโครงการข่าว ข่าวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.การสร้างเครือข่ายในการทำงานเชิงพัฒนา

มีแนวโน้มที่จะเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรที่ทำงานพืงพืงซึ่งกันและกัน มากกว่าที่จะแข่งขันกัน ทฤษฎีและแนวคิดที่อธิบายการสร้างเครือข่ายการทำงาน ได้แก่

๑.๑ **ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory)** อธิบายถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ดังนั้น เหตุผลหลักที่จะทำให้เครือข่ายเกิดขึ้นได้โดยสมัครใจ ก็คือ แต่ละฝ่าย

มองเห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการเข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งจะนำไปสู่ความเต็มใจที่จะประสานกัน หรือเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

๑.๒ **แนวคิดการรวมพลัง (Synergy)** เป็นการผนึกกำลังในลักษณะที่มากกว่า $๑+๑ = ๒$ แต่ต้องเป็น $๑+๑ > ๒$ หมายความว่า การรวมพลังกันทำงานนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณค่า หรือเข้มข้นมากกว่าการที่แต่ละองค์กรจะทำงานโดยโดดเดี่ยว

ลักษณะของเครือข่าย แบ่งออกเป็น ๖ ลักษณะดังนี้

๑. ภายในเครือข่ายจะต้องมีโครงสร้างทางความคิด (Cognitive Structure) ที่ใกล้เคียงกันเพื่อให้สามารถมองเห็นประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันได้ง่ายกว่า แต่ทั้งนี้ไม่ควรจะเหมือนกันไปทั้งหมดเสียทีเดียว เนื่องจากจะได้สามารถทราบถึงมุมมองหรือแนวคิดด้านอื่นได้อย่างครอบคลุมและไม่ควรที่มีลักษณะความคิดต่างกันจนอาจหาจุดลงตัวในการดำเนินการไม่ได้

๒. ไม่มีการกำหนดลำดับชั้น โดยแต่ละหน่วยเป็นอิสระจากกัน เนื่องจากความสัมพันธ์ของเครือข่าย จะอยู่ในรูปแบบของความสัมพันธ์ในแนวนอน แต่ละหน่วยแต่ละองค์กรมีความสำคัญเท่าเทียมกันโดยไม่เห็นว่าหนักไปให้องค์กรใดเป็นการเฉพาะ รวมทั้งองค์กรยังคงมีความเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองหรือมีลักษณะที่เป็นองค์กรเดิมโดยไม่ต้องเปลี่ยนรูปแบบแต่อย่างใด

๓. มีการแบ่งงานหรือภาระหน้าที่ เนื่องด้วยข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะมีมากหรือมีที่มาจากที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเข้าถึงข้อมูลจึงยากที่จะให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งรับหน้าที่ไปฝ่ายเดียว จึงจำเป็นต้องมีการแบ่งงานให้แต่ละองค์กรช่วยดำเนินการในส่วนของตนเอง มีความใกล้ชิดหรือมีความถนัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน และประหยัดเวลา ทั้งยังแบ่งเบาภาระที่จะตกแก่องค์กรใดองค์กรหนึ่งเฉพาะ และเมื่อได้ข้อมูลที่ร่วมกันทำแล้ว จะมาพิจารณาข้อมูลร่วมกัน

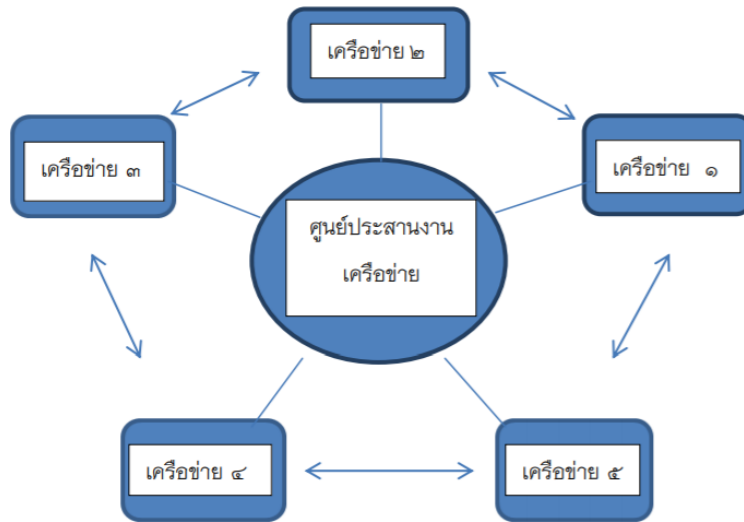
๔. องค์กรที่เข้ามาร่วมเป็นเครือข่าย หากองค์กรนั้นมีความเข้มแข็ง ย่อมส่งผลต่อความเข้มแข็งในเครือข่ายด้วย เพราะองค์กรที่เข้า มาร่วมกันเป็นเครือข่าย บางองค์กรเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก และภายในองค์กรนั้นๆ ความเข้มแข็งภายในองค์กรย่อมแตกต่างกันออกไป แต่ทั้งนี้หากองค์กรที่เข้ามาร่วมนั้น เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งอยู่ในตัวเองแล้ว เมื่อมารวมกลุ่มเป็นเครือข่ายก็ย่อมนำเอาความเข้มแข็งที่มีมาเป็นประโยชน์ภายในเครือข่ายได้ด้วยเช่นเดียวกัน อันส่งผลให้อำนาจการต่อรองของเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น

๕. มีการกำหนดการจัดการการบริหารกันเองภายในเครือข่าย โดยต้องมีศูนย์ประสานงานเพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กรในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และประสานงานในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ร่วมกัน รวมถึงเพื่อขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ทั้งยังต้องมีการจัดแบ่งหน้าที่ตามที่แต่ละองค์กรมีความถนัด เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในงานที่ตนเองได้รับมอบหมาย โดยดูจากทรัพยากรที่มีอยู่ในเครือข่าย

๖. การดำเนินงานต้องอาศัยระยะเวลาในการสร้างปฏิสัมพันธ์และสื่อสารระหว่างกัน อันจะเป็นการสร้างความผูกพันและรับผิดชอบร่วมกันต่อการสร้างเครือข่าย ทั้งแต่ละองค์กรต้องเคารพ ศรัทธา และไว้วางใจ องค์กรต่างๆในเครือข่าย เพื่อสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละองค์กร และมีความยืดหยุ่นต่อการแก้ไขปัญหา

แผนภาพที่ ๒-๒ ตัวอย่างโครงสร้างของเครือข่าย

ตัวอย่าง โครงสร้างของเครือข่าย

ที่มา : สำนักงานข่าว กอ.รมน., คู่มือการปฏิบัติงาน “การผลิตข่าวสารเป็นข่าวกรอง” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ : ๑๓ (ดัดแปลงโดยผู้ศึกษา)

กระบวนการในการจัดตั้งเครือข่าย จัดแบ่งได้เป็น ๗ ประการดังนี้

๑. มีการศึกษาสถานการณ์ของกลุ่มทั้งภายนอกและภายใน โดยพิจารณาถึงทรัพยากรที่มีอยู่ และข้อดีหรือปัญหาที่ปรากฏอยู่ และปัญหาใดบ้างที่ภายในกลุ่มไม่สามารถจัดการได้

๒. หากกลุ่มเป้าหมายและผู้นำ คือ ค้นหากลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจหรือสภาพปัญหาเช่นเดียวกัน รวมไปถึงการหาองค์กรมาร่วมเป็นภาคี แต่ละองค์กรมีหน้าที่แบบใดบ้าง

๓. สร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เมื่อสามารถรวมกลุ่มองค์กรที่มีลักษณะความสนใจและสภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกันได้แล้ว ก็จะเป็นต้องมีการสร้างระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรขึ้นมา ได้แก่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ หรือเทคนิคต่างๆ หรือมีการฝึกอบรมให้ความรู้มีการสาธิตการดำเนินการ และทดลองดำเนินการเพื่อให้ทราบผลที่อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการดำเนินการแบบเครือข่าย

๔. มีกิจกรรมเครือข่ายสัมพันธ์ โดยกำหนดโครงสร้างภายใน เพื่อบริหารจัดการเครือข่ายให้เป็นไปตามเป้าหมาย กฎระเบียบ รวมถึงการวางแผนการดำเนินกิจกรรมการจัดการทรัพยากร โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้เกิดความเอื้อเฟื้อกันขององค์กรในเครือข่าย

๕. มีการขยายเครือข่าย เมื่อมีการดำเนินการร่วมกันของเครือข่ายและประสบความสำเร็จ โดยมีการเพิ่มองค์กรในเครือข่ายให้มากขึ้น เครือข่ายจะมีการขยายกิจกรรมเครือข่ายให้กว้างขวางมากขึ้นจากระยะแรก และมีการประสานองค์กรภายนอก เพื่อเพิ่มศักยภาพและองค์ความรู้ให้มากยิ่งขึ้น

๖. การได้รับความยอมรับจากส่วนต่างๆ เมื่อเครือข่ายมีการพัฒนาขยายเพิ่มมากขึ้น และมีความเป็นทางการมากยิ่งขึ้น จนเป็นที่ยอมรับของส่วนต่างๆ จนเป็นแหล่งเรียนรู้ของเครือข่ายอื่นๆ

๗. การพึ่งตนเองของเครือข่าย ในท้ายที่สุดเมื่อเครือข่ายเป็นที่ยอมรับของส่วนต่างๆ แล้วเครือข่ายจำเป็นต้องมีการพึ่งพาตนเอง โดยการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ และมีกระบวนการขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน รวมไปถึงการเคลื่อนไหวทางสังคมในบางเรื่อง

กระบวนการในการจัดการเครือข่ายให้มีความยั่งยืน แบ่งออกได้ ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. ชั้นก่อดตัวของเครือข่าย

- ๑.๑ มีการศึกษาข้อมูลและสภาพการณ์
- ๑.๒ มีการสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา และความไว้วางใจ เพื่อหาแนวร่วม
- ๑.๓ เสนอข้อเท็จจริงเพื่อให้เห็นประเด็นสภาพปัญหา
- ๑.๔ แสวงหาวิธีทางแก้ไข หรือทางเลือก
- ๑.๕ กำหนดความต้องการหรือเป้าหมายร่วมกัน
- ๑.๖ การสร้างระบบความสัมพันธ์ของเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วม

๒. ชั้นการสร้างพันธมิตรและบริหารเครือข่าย

- ๒.๑ กำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วม
- ๒.๒ กำหนดบทบาทหน้าที่ในองค์กรและวางผังเครือข่าย
- ๒.๓ การเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำเครือข่าย
- ๒.๔ การจัดระบบการติดต่อสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน
- ๒.๕ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง
- ๒.๖ การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม
- ๒.๗ การส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์

๓. ชั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์

- ๓.๑ การทบทวนและสรุปองค์ความรู้/บทเรียน
- ๓.๒ การเสริมสร้างผู้นำหรือหน่วยงานของเครือข่าย
- ๓.๓ การเสริมสร้างกิจกรรมสาธารณะและเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๓.๔ การขยายกิจกรรม
- ๓.๕ การสร้างความรู้ใหม่และการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง
- ๓.๖ การเสริมสร้างวัฒนธรรมเครือข่ายเพื่อขีดความขัดแย้ง
- ๓.๗ การเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและระบบการตรวจสอบแบบมีส่วนร่วม

๔. ชั้นการรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่องในการดำเนินการ

- ๔.๑ การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- ๔.๒ การรักษาความสัมพันธ์ภาพที่ติระหว่างสมาชิก
- ๔.๓ การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้

๔.๔ การกำหนดและสร้างระบบจูงใจในการทำงาน

๔.๕ การบริหารจัดการข้อมูล

๔.๖ การให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในเครือข่าย

๔.๗ การสร้างเสริมผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

สรุป ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานแบบเครือข่าย คือ การรวมกลุ่มและการพัฒนาความสัมพันธ์รวมถึงการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ แม้ว่าจะสามารถรวมกลุ่มขององค์กรที่มี แต่ก็จำกัดอยู่ เฉพาะในวงแคบ ไม่กระจายไปถึงองค์กรอื่นหรือแม้กระทั่งลงไปถึงเฉพาะบุคคล ซึ่งทำให้การขยายเครือข่ายเป็นไปอย่างจำกัด ส่งผลไปถึงเครือข่ายรุ่นใหม่ที่จะมารับช่วงดำเนินกิจกรรมต่อก็ขาดหายไปด้วย รวมไปถึงปัญหาในด้านความต่อเนื่องในการรักษาความสัมพันธ์ของเครือข่าย อาจจะด้วยเหตุของระยะทางที่ไกลกัน หรือระยะเวลาที่ไม่เอื้อต่อการพบปะพูดคุยหรือแลกเปลี่ยนทำกิจกรรมร่วมกันได้ รวมไปถึงการร่วมกันทั้งเครือข่ายเป็นไปได้ยาก ซึ่งผลที่ตามมาก็คือความอ่อนแอของเครือข่าย และขาดความต่อเนื่องในการเพิ่มพูนศักยภาพ ดังจะเห็นได้จากการเข้าร่วมประชุมของกลุ่มเครือข่ายองค์กรต่างๆ ซึ่งช่วงเริ่มแรกความเหนียวแน่นมีมาก แต่เมื่อเวลาผ่านไป การรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมเป็นไปได้อย่างยากและกลุ่มต่างๆก็เริ่มไม่เข้าร่วม ต้องมีการหากกลุ่มใหม่เพื่อทดแทนกลุ่มเดิม เช่นนี้ก็จำเป็นต้องเริ่มต้นใหม่แต่แรกอีกครั้ง อันเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณและเวลาโดยไร้ประโยชน์

๒. การใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมสิทธิฯ ของภาคประชาชน

ปัจจุบันเราคงได้ยินคำว่า Social Network หรือ เครือข่ายสังคมผ่านระบบอินเทอร์เน็ตกันอย่างคุ้นหู โดยเครือข่ายสังคมออนไลน์นี้ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจและสังคมอย่างหลากหลาย โดยสามารถเข้าถึงกลุ่มบุคคล ทุกเพศ ทุกวัย ทุกภาษา ทุกเชื้อชาติ เช่นนี้เอง พลังที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันในโลกเครือข่ายสังคมออนไลน์จึงมีพลังในการกำหนดทิศทางของประเทศอย่างไม่น่าเชื่อ โดยถือเป็นโลกเสมือนจริงที่มีผลกระทบต่อสภาพของโลกที่แท้จริงตามไปด้วยแนวคิดเรื่อง Social Network หรือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ มักปรากฏให้เห็นในลักษณะของการนำมาใช้เพื่อดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ โดยมีตัวบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกัน แลก เปลี่ยนแบ่งปันทรัพยากร ข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ แต่ปัจจุบันคำว่า Social Network จะหมายถึงระบบเครือข่ายบนโลกออนไลน์ หรือการติดต่อสื่อสารถึงกันผ่านอินเทอร์เน็ต โดยมีการให้ความหมาย Social Network ว่า เป็นโครงสร้างสังคมที่ประกอบด้วย “โหนด” (Node) ต่างๆ เชื่อมต่อกัน ซึ่งแต่ละโหนดที่เชื่อมโยงกันก็อาจมีความสัมพันธ์กับโหนดอื่นๆ ด้วย โดยอาจมีระดับของความสัมพันธ์กัน มีความซับซ้อน มีเป้าหมาย Social Network จึงหมายถึงการที่มนุษย์สามารถเชื่อมโยงถึงกัน ทำความรู้จักกัน สื่อสารถึงกันได้ผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งหากเป็นเว็บไซต์ที่เรียกว่าเป็นเว็บ Social Network ก็คือเว็บไซต์ที่เชื่อมโยงผู้คนไว้ด้วยกันนั่นเอง โดยเว็บไซต์เหล่านี้จะมีพื้นที่ให้ผู้คนเข้ามารู้จักกัน มีการให้บริการเครื่องมือต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการสร้างเครือข่ายสร้างเนื้อหาตามความสนใจของผู้ใช้ ปัจจุบันมีเว็บไซต์ประเภท Social Network เกิดขึ้นจำนวนมาก ทั้งที่มีเป้าหมายเชิงพาณิชย์และไม่แสวงหากำไร ในแง่ของการให้ความหมายของคำว่า “เครือข่ายสังคมออนไลน์” ได้มีการให้

ความหมายไว้หลายอย่าง เช่น Social Network คือ เป็นการสื่อสารที่ผู้คนสามารถทำความรู้จัก และเชื่อมโยงกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง หากเป็นเว็บไซต์ที่เรียกว่าเป็น เว็บ Social Network ก็คือ เว็บไซต์ที่เชื่อมโยงผู้คนไว้ด้วยกัน โดยอาจมีการนำเสนอข้อมูลส่วนบุคคล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

ตัวอย่างของเว็บประเภทที่เป็น Social Network เช่น Digg.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่เรียกได้ว่าเป็น Social Bookmark ที่ได้รับความนิยม โดยลักษณะเป็นกรณีที่ผู้ใช้งานจะช่วยกันแนะนำข้อมูลที่น่าสนใจโดยการโพสต์ URL (Uniform Resource Locator) หมายถึง ตัวบ่งบอกข้อมูลหรือตำแหน่งของข้อมูลนั้นๆ บนเว็บ และจะมีผู้อ่านเข้ามาช่วยกันให้คะแนนในเรื่องนั้นๆ ว่าเรื่องใดเป็นเรื่องที่น่าสนใจ น่าเผยแพร่ ซึ่งกรณีนี้ถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการขยายข้อมูลที่มีกลุ่มหลากหลายกลุ่มเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้เป็นอย่างดีในด้านการอธิบายถึง ปรากฏการณ์ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ ยังมีการอธิบาย โดยใช้คำว่า Social Network Service หรือ SNS เป็นการเน้นไปที่การสร้างชุมชนออนไลน์ซึ่งกลุ่มบุคคลสามารถที่จะแลกเปลี่ยนแบ่งปันองค์ความรู้ กิจกรรม หรือความสนใจเฉพาะเรื่อง ซึ่งอาศัยระบบพื้นฐานของเว็บไซต์ที่ทำให้มีการโต้ตอบกันระหว่างผู้คนโดยแต่ละเว็บไซต์นั้นอาจมีการให้บริการที่ต่างกัน เช่น e-mail กระดานข่าว และในยุคต่อ ๆ มา จะมีลักษณะเป็นการแบ่งพื้นที่ให้สมาชิกเป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมกันและแบ่งปันข้อมูลแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน โดยผู้ที่สนใจสามารถสร้างเว็บเพจของตนเองโดยอาศัยระบบซอฟต์แวร์ที่เจ้าของเว็บไซต์ให้บริการดังกล่าว

ในขณะเดียวกัน Howard Rheingold ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า Virtual Community ในหนังสือ The Virtual Community ว่าหมายถึง การสื่อสาร และ ระบบข้อมูลของบรรดาเครือข่ายสังคมซึ่งแบ่งปันในผลประโยชน์ร่วมกัน ความคิด ชี้นำงาน หรือ ผลลัพธ์บางประการที่มีการโต้ตอบกันผ่านสังคมเสมือนจริง ซึ่งไม่ถูกผูกพันโดยเวลา พรมแดน เขตแดนของหน่วยงาน และในทุกๆที่ที่บุคคลสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันผ่านระบบออนไลน์

ด้านการแบ่งหมวดหมู่ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้มีการจำแนกหมวดหมู่ หรือ ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายของบุคคลในการเข้าเป็นสมาชิกในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งจำแนกออกเป็น ๕ กลุ่ม คือ

๑. Identity Network คือ เครือข่ายที่มีการแสดงออกซึ่งความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ของตนโดยมีการบอกเรื่องราวหรือข้อมูล เพื่อให้ผู้อื่นได้ทราบและเข้ามาแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างกัน เช่น www.hi5.com และ www.facebook.com เป็นต้น

๒. Interested Network คือ เครือข่ายที่เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลโดยอาศัย “ความสนใจ” ที่ตรงกัน มาเป็นประเด็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เช่น www.Digg.com เป็นต้น

๓. Collaboration Network คือ เป็นกลุ่มเครือข่ายที่ร่วมกัน “ทำงาน” โดยมีการเสนอข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่ตนเองสนใจหรือมีความถนัด แก่บุคคลในวงกว้างและเปิดโอกาสให้สามารถเข้ามาปรับแก้ข้อมูลระหว่างกันได้ ให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น เช่น www.wikipedia.org เป็นต้น

๔. Gaming/Virtual Reality หรือ โลกเสมือนจริง ซึ่งเป็นลักษณะของเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีลักษณะเป็นการสวมบทบาทของผู้เล่นในชีวิตจริงกับตัวละครในเกม มีการสนทนาโต้ตอบระหว่างกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เหมือนตนเองเป็นอีกบุคคลในเกมส์

๕. Professional Network คือ เครือข่ายที่มีการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ใช้งานในอาชีพต่างๆกัน เช่น www.salesforce.com เป็นต้น

ในปัจจุบันนี้ยิ่งเห็นได้ชัดเจนว่า เทคโนโลยีสังคมเครือข่ายออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาททั้งทางด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก รวมไปถึงการนำเสนอข้อเท็จจริงใดๆจน กลายเป็นกระแสสังคมไปแล้ว โดยลักษณะของเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นที่แพร่หลายในปัจจุบันนี้คือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่เริ่มต้นจากการสมัครเข้าเป็นสมาชิกก่อน โดยการสมัครนั้นไม่ได้มีการคิดค่าสมาชิกหรือค่าเข้าใช้บริการ ผู้ใช้จะมีหน้ากระดาน (Wall / web board) ของตนเองเพื่อใช้ในการนำเสนอข้อมูล หรือเรื่องราวประวัติของตนเอง หรือสิ่งที่ตนเองต้องการสื่อให้ผู้อื่นทราบ จากนั้นจะทำการส่งข้อความ Message ผ่านทาง Instant Message หรือ E-mail ทำการเชิญชวนบุคคลอื่นมาติดต่อเป็นกลุ่มเดียวกันเมื่ออีกฝ่ายดูประวัติหรือสิ่งที่สื่อ ของผู้ส่งแล้ว หากเกิดความสนใจก็จะทำการตอบรับหรือติดต่อกลับ และสามารถขยายการเข้าร่วมออกไปยังบุคคลที่อยู่ภายในกลุ่มของบุคคลที่ตอบรับซึ่งมีอยู่ก่อนหน้านี้ได้ด้วย อันเป็นการขยายกลุ่มของตนเองออกไปเพิ่มเติมด้วย ทั้งยังสามารถกำหนดกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน กำหนดวันเวลาสถานที่เพื่อสามารถนัดหมายพร้อมๆกันได้ และในปัจจุบันนี้ สามารถสื่อสารโต้ตอบกันโดยตรงได้ทันทีหรือที่เรียกว่า “แชท” (IRC : Internet Relay Chat) หมายถึง ระบบการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตอย่างหนึ่งที่สามารถให้คนหลายๆคนสามารถพูดคุยด้วยกันได้ในปริมาณจำนวนมากในครั้งเดียว โดยจะพูดคุยเฉพาะบุคคลหรือเป็นกลุ่มพร้อมกันหลายๆ คนก็ได้ เช่นนี้ การนำเอาเครือข่ายสังคมออนไลน์มาผนวกเป็นการทำงานในรูปแบบเครือข่าย จึงเป็นการสร้างเครือข่ายที่ทรงพลังและมีอิทธิพลมาก เนื่องด้วยการเข้าถึงข้อมูล ทำให้เครือข่ายเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งกลุ่มในเครือข่ายเอง หรือกลุ่มบุคคลภายนอกเครือข่าย ทั้งยังทำให้เครือข่ายสามารถเข้าพบปะปรึกษาและแลกเปลี่ยนพูดคุยกันได้ตลอดเวลา เพียงแต่มีการออนไลน์เท่านั้น ทั้งยังเป็นการสะดวกต่อการทำงานและลดค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมหรือค่าเดินทางลงเป็นอันมาก ทั้งยังสะดวกต่อการขยายเครือข่าย และการดำเนินการต่างๆ มีความต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

WHO/UNICEF (1978) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมคือการทำที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากรและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำในกลุ่ม

ถวิลวดี บุรีกุล (๒๕๕๐) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ โดยวิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุดออกเป็น ๗ ระดับและจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่างๆ จำนวน

ประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมากและยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใดจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่

๑. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนเพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ

๒. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ เจ้าหน้าที่เชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้นและประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารราชการและการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับกิจกรรมต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใดอย่างน้อยขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการระดับจังหวัด แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น

๓. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนเป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างเจ้าหน้าที่และระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด ประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่างๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

๔. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้นมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการและผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการต่างๆ เหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๕. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานกับประชาชนร่วมกันดำเนินการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๖. ระดับการร่วมติดตามตรวจสอบประเมินผล เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบสามารถคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ได้ รูปแบบของการติดตามตรวจสอบหรือประเมินผลอาจอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลที่มาจากหลายฝ่าย การสอบถามประชาชนโดยการทำการสำรวจเพื่อให้ประชาชนประเมิน เป็นต้น

๗. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น

Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน วิทยา อรุณเมธี, ๒๕๕๔) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า มีดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis)
๒. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (Decision Making)
๓. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (Implementation)
๔. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (Benefits)
๕. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

องค์การสหประชาชาติ (อ้างถึงใน วิทยา อรุณเมธี, ๒๕๕๔) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันขึ้นเอง เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มของตนเอง โดยเน้นการกระทำที่มีได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งมีรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

๒. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล เป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศที่กำลังพัฒนา

๓. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้รับผลระยะยาว และจะมีผลเสียคือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน สมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ (๒๕๕๙) ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น ๓ ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือ สนับสนุนหาประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับ และก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย ดังนี้

๑. การรับรู้ (Perception) ต้องสร้างสำนึกให้ทั้งภาครัฐและประชาชน มีความตระหนัก การรับรู้ การยอมรับในสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่าย โดยภาครัฐนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องสร้างสำนึกใหม่ว่ากิจการที่ตนรับผิดชอบไม่ใช่ “รัฐกิจ” หรือ “กิจการของรัฐ” ที่ตนเท่านั้น มีสิทธิตัดสินใจ แต่เป็นสาธารณกิจที่สาธารณชนชอบที่จะมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมกระทำหรือตรวจสอบ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปรับทัศนคติให้ได้เช่นนี้ ก็จะต้องเผชิญกับสถานะที่อาจเกิดข้อขัดแย้งกับประชาชนกลุ่มที่ต้องการมีส่วนร่วมได้ ส่วนภาคประชาชน การตระหนัก การรับรู้ และยอมรับในสิทธิและหน้าที่ตลอดจนการมีส่วนร่วมนั้น ต้องเข้าใจว่าตนและผู้อื่น ต่างก็มีสิทธิหน้าที่ และส่วนร่วมเสมอกันตามหลักการเท่าเทียมกัน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องยอมรับการ “รวมขอม” และ “ประสานประโยชน์” มิฉะนั้นความแตกต่างในผลประโยชน์และจุดยืน จะนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงในที่สุด

๒. ทักษะ (Attitude) ต้องสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของบุคลากรภาครัฐ และภาคประชาชนทั้งสองฝ่าย ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ ภาครัฐจะต้องเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่ต้องส่งเสริมเพื่อประโยชน์หลายประการ อาทิ เพื่อการข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดที่หลากหลาย รวมทั้งบุคลากรภาครัฐผู้รับผิดชอบ ด้านการมีส่วนร่วมจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อประชาชน และต่อกระบวนการมีส่วนร่วม มีการปรับปรุงบทบาทและค่านิยมตลอดจนต้องมีความอดทนในการทำงานกับประชาชน เพราะการมีส่วนร่วมต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และมีความจริงใจต่อประชาชน ในขณะเดียวกันภาคประชาชนเองก็ควรมีท่าทีที่เข้าใจความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน และจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการมีส่วนร่วมและต่อเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ส่งผลให้กิจกรรมการมีส่วนร่วมบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากทั้งสองฝ่ายต่างมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมและต่อกันแล้ว ความร่วมมือ “ประชารัฐ” ก็จะพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

๓. การเป็นตัวแทน (Representation) การสรรหาและคัดเลือกตัวแทนจะต้องคำนึงถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายทุกกลุ่มนั้นมีตัวแทนเข้าไปร่วมด้วย จะได้ประสานผลประโยชน์กันจนลงตัวและเกิดความเป็นธรรมขึ้น รวมทั้งควรคำนึงถึงคุณสมบัติของตัวแทนที่ต้องการด้วยโดยพิจารณาจากคุณสมบัติในด้านต่างๆ เช่น ทักษะและความสามารถที่เกื้อหนุนกัน ความสอดคล้องของเทคโนโลยี วัตถุประสงค์ ค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กร การตอบสนองซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบ ความมั่นคงด้านการเงินความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มที่เป็นตัวแทนจะต้องมีความน่าเชื่อถือจากกลุ่มทั้งหลายหรือผู้มีส่วนได้เสีย และมีปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องตระหนักถึงคือสมาชิกที่เป็นตัวแทนต้องมีความรู้สึกที่จะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

๔. ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) การมีส่วนร่วมนั้น ต้องสร้างให้สมาชิกมีความเข้าใจและมีความจริงใจในการเข้าร่วมสิ่งที่จะได้ตามมา คือ ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) ในองค์กร โดยการสร้างความเชื่อมั่น และไว้วางใจกันนั้น ต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน กำหนดให้เป็นรูปธรรมและเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ซึ่งการสร้างการเชื่อถือ ศรัทธา ความไว้วางใจกันและกันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวการสร้างการเชื่อถือไว้วางใจอาจทำได้ คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาครบถ้วน รวมทั้งต้องมีการติดต่อระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอบ่อยครั้งและท้าวางตั้งใจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการภายในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการสร้าง และดำรงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นและความไว้วางใจการร่วมมือซึ่งกัน และกัน

๕. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information-sharing) สร้างกลไกเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านที่เป็นข้อเท็จจริงและด้านที่เป็นความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ได้ถูกแสดงออกมามากมาย หลากหลายกลุ่มลึกและสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การวินิจฉัยปัญหาและการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย และตรงกับความต้องการมากขึ้น ผลที่ตามมาคือ ทำให้การตัดสินใจ

ในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนดำเนินไปได้อย่างรอบรู้ รอบคอบและรอบด้านยิ่งขึ้น โดยการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีความรู้และมีข้อมูลข่าวสารเพียงพอในนโยบายที่ตนต้องการมีส่วนร่วม ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ ส่วนใหญ่แล้ว มักจะเป็นของหน่วยงานที่เป็นผู้ริเริ่มนโยบาย บางส่วนเกิดจากการศึกษาของนักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชน ดังนั้น ประชาชนที่สนใจการมีส่วนร่วมกับนโยบายใดอาจไปขอความร่วมมือและข้อมูลจากบุคคลและองค์กรเหล่านั้น

๖. ฉันทามติ (Consensus) การมีส่วนร่วมเป็นการสร้างฉันทามติ โดยการให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าร่วม ในการหาวิธีแก้ไขปัญหายากที่ยุ่งยากซับซ้อนร่วมกัน หาทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในทางสันติ เป็นที่ยอมรับหรือเป็นฉันทามติของประชาสังคมซึ่งทุกคนยินยอมเห็นพ้องต้องกันในทุกๆ ขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเสาหลักของการมีส่วนร่วมที่ดีก็คือการที่ประชาชนสามารถที่จะร่วมมือกัน ลดความขัดแย้ง สร้างข้อตกลงที่มั่นคงยืนยาว การยอมรับระหว่างกลุ่ม และหาข้อสรุปร่วมกันได้ทุกฝ่าย แม้ว่าอาจจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันก็ตาม ก็ต้องสามารถที่จะปรับความเห็นที่ต่างกัน โดยการเจรจาข้อยุติที่ทุกฝ่ายยอมรับกันได้อย่างสันติวิธี เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เห็นพ้องหรือฉันทามติร่วมกันได้ทุกฝ่าย

๗. การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) องค์กรการมีส่วนร่วมต้องสร้างให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในองค์กร คือ จะต้องจัดกิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะ พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นของกันและกันเป็นการสื่อสารแบบ ๒ ทาง (Two Ways Communication) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การลดอคติที่มีต่อกันและเกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นระหว่างผู้ที่เข้าร่วม สิ่งเหล่านี้จะช่วยป้องกันความขัดแย้ง ที่อาจจะเกิดขึ้นหรือกรณีที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้วก็เป็นกลไก ที่ช่วยบรรเทาความขัดแย้งให้ลดระดับความรุนแรงลงได้ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก็เพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และรับการสนับสนุนจากสาธารณชนซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบาย รัฐรวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีสำหรับทุกๆ คน

๘. ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย (Purpose) ต้องกำหนดความประสงค์หรือความมุ่งหมายในการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่ การมีความมุ่งหมายที่ต้องการบรรลุชัดเจน จะนำไปสู่การให้สมาชิกผู้เข้าร่วมได้เข้าใจตรงกัน และเดินไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นความเป็นเอกภาพทางความคิดเห็นเอกภาพในการดำเนินกิจกรรม และความเข้มแข็งขององค์กร นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีกิจกรรมเป้าหมายในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่า มีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่ รวมทั้งขั้นตอนของกิจกรรมจะต้องระบุว่าในกิจกรรมแต่ละอย่างมีกี่ขั้นตอนและประชาชนสามารถเข้าร่วมในขั้นตอนใดบ้าง

๙. การประเมินผล (Appraisal) ต้องมีระบบการประเมินผล เนื่องจากการประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการมีส่วนร่วม และถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด องค์กรใดที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โปร่งใส และซื่อสัตย์คนคิดส่วนตัวออกได้มากที่สุด ถือว่าองค์กรนั้นใช้เครื่องมือนี้ได้อย่างได้ผลและเกิดประโยชน์ในทางอ้อมเดียวกันการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรได้เช่นเดียวกัน ซึ่งผลของกระบวนการประเมินผลก็จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าในกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลงาน (Performance Appraisal) จึงต้องเริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมควบคุม ร่วมติดตาม ร่วมประเมินผล ร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่จัดทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

๑๐. ความโปร่งใส (Transparency) ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรการมีส่วนร่วมให้มีความโปร่งใส เนื่องจากการมีส่วนร่วมนั้น เป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจ สำหรับการตัดสินใจของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐซึ่งจะก่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ ลดการทุจริต และข้อผิดพลาดของนโยบายแผน โครงการลงได้ โดยการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในองค์กร ซึ่งความโปร่งใสเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีประกอบด้วย ความไว้วางใจ การเปิดเผยข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล และกระบวนการตรวจสอบ

๑๑. ความเป็นอิสระ (Independence) องค์กรการมีส่วนร่วมจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย โดยการให้เกียรติ ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน สมาชิกทุกคนในองค์กรมีอิสระทางความคิด การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ จะเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งหลักการและเงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมประการหนึ่ง คือ ความเป็นอิสระ หรือความสมัครใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม การบังคับไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของการคุกคาม การระดม และการว่าจ้าง ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

๑๒. ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง (Onward-Doing) องค์กรการมีส่วนร่วมต้องเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ใหม่ ความคิดใหม่ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐจะต้องเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมและเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมด้วยการให้ความรู้ และการสร้างความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน รวมทั้งมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง โดยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วม รวมทั้งจะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนาก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคม

๑๓. เครือข่าย (Network) ส่งเสริมให้มีการฝึกกำลังร่วมกันของทั้งภาครัฐ และภาคประชาชนในลักษณะเครือข่าย คือ การที่จะต้องมาหาความเข้าใจกัน มาฝึกกำลังกันเป็นหนึ่งเดียว ที่สำคัญต้องเป็นไปเพื่อสร้างผลประโยชน์ในเชิงการทำงานร่วมในรูปกิจกรรมโครงการ แผนงานที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกัน ต้องฝึกกำลังขอความร่วมมือหรืออาศัยการทำกิจกรรมร่วมมือกันหลายองค์กร ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือจะต้องเกิดขึ้นจากวิธีคิดของสมาชิก ผู้บริหาร และบุคคลในชุมชนเป็นหลักโดยเครือข่ายความร่วมมือนั้น จำเป็นต้องให้มีตัวแทนของประชาชนมาพบปะพูดคุยเพื่อก่อตัวและกล่าวถึงวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน อันเป็นกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มหรือเชื่อมโยงองค์กรการมีส่วนร่วมกับสมาชิก ประชาชน และกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมในแนวราบขององค์กรการมีส่วนร่วมและชุมชน รวมทั้งเป็นกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนประชาชนให้สามารถพัฒนาชุมชนของตนเองโดยอาศัยเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการทำงานของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของคนและปัญหาส่วนรวมในชุมชน ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนได้ในที่สุด โดยใช้เป็นพื้นฐานความคิด ในการศึกษาการพัฒนาโครงการเครือข่ายชาวประชาชนเพื่อความมั่นคง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัคร

อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แห่งประชาชนและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใดหรือบุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน คุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัครมี ๓ ประการ คือ ทำงานด้วยความสมัครใจไม่ใช่ด้วยการถูกบังคับหรือเป็นเพราะหน้าที่เป็นงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมหรือสาธารณประโยชน์ และทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งของมีมูลค่าแทนเงินซึ่งผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับคือความสุข ความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคมและประเทศชาติ

ลักษณะการทำงานของอาสาสมัคร มีดังนี้

๑. การเป็นอาสาสมัครนั้นต้อง “เต็มใจ” การทำงานอาสาสมัครไม่มีการบังคับขู่脅ให้ทำแต่เป็นการเต็มใจทำงานที่ตนรัก มีความปรารถนาดีต่อคนอื่น อยากเห็นเขามีความสุข

๒. การเป็นอาสาสมัครนั้นต้อง “ตั้งใจ” คนเรานั้นเมื่อมีความเต็มใจในการทำงานแล้ว จะทำงานด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่น ตั้งใจทำให้เกิดผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญ ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคหรืองานลำบากใดๆ มีความเต็มใจในการทำงาน ตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถโดยมิต้องให้ใครมาบังคับ

๓. การเป็นอาสาสมัครนั้น ต้อง “พอใจ” พอใจในงานที่ทำด้วยความเต็มใจและตั้งใจ ผลงานที่ออกมานั้นก็เป็นการพอใจของคนทำงานที่ทำให้คนอื่นเขาเข้าใจ ทำให้เขามีความสุขความสำเร็จ ความสมหวังเกิดความพอใจในการทำงานอย่างมีความสุข

๔. การเป็นอาสาสมัครนั้นต้อง “ดีใจ” ดีใจที่ได้ทำงานที่ตนนั้นมีความเต็มใจ ตั้งใจและพอใจ ที่ได้ทำงาน เมื่อทำงานแล้วก็เกิดความดีใจจากผลงานที่ได้ทำไว้ให้ปรากฏแก่สาธารณชนเป็นที่ประจักษ์ตามความต้องการของตน

๕. การเป็นอาสาสมัครนั้น ต้อง “ภาคภูมิใจ” ในงานที่ตนทำไม่ว่าจะเป็นงานใดๆ ที่ได้ทำลงไปเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ คนเราเกิดมาไม่มีใครทำอะไรติดตัวมา แต่เมื่อเกิดเป็นคนแล้ว ก็ทำแต่ความดี มีผลงานเมื่อจากโลกใบนี้ไปแล้ว สิ่งที่เหลือ คือ ความภาคภูมิใจของตนเองครอบครัว และชุมชน

สมพร เทพสิทธา (๒๕๔๖) ได้เสนอแนวคิดและทิศทางการพัฒนางานอาสาสมัคร ในสังคมไทยต่อที่ประชุมสมัชชาสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ ไว้ดังนี้

อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน และสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน โดยคุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัครมี ๓ ประการ คือ

๑. ทำงานด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่ด้วยการถูกบังคับหรือเพราะเป็นหน้าที่
๒. เป็นงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมหรือสาธารณประโยชน์
๓. ทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับ คือ ความสุข ความภูมิใจ ที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ

อาสาสมัครในอุดมคติหรืออาสาสมัครที่พึงประสงค์ คืออาสาสมัครที่มีอุดมคติหรืออุดมการณ์ มีจิตและวิญญาณของอาสาสมัคร (Spirit of Volunteerism) และมีคุณธรรมอาสาสมัคร ควรยึดถืออุดมคติของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศดลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ว่า “ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ประโยชน์ส่วนตัวเป็นกิจที่สอง” กล่าวคือถือประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

อาสาสมัครควรมีศรัทธาในการเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ตามกระแสพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “อาสาสมัครจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าศรัทธาในงานอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเกิดขึ้นด้วยตนเอง ตนมีความรู้สึกเห็นชอบในงานอาสาสมัครมีศรัทธาที่จะทำงาน มีเวลาที่จะปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะเป็นอาสาสมัคร”

บทบาทและความสำคัญของอาสาสมัคร อาสาสมัครมีบทบาทที่สำคัญในงานสังคมสงเคราะห์ การแก้ไขปัญหาสังคม และการพัฒนาสังคม เป็นกำลังสำคัญของรัฐบาลและองค์การเอกชนที่ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนประเภทต่างๆ เช่น ผู้เจ็บป่วยตามโรงพยาบาลผู้ประสบสาธารณภัย ช่วยในการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม และช่วยในการพัฒนาสังคม เช่น การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงของชาติ

สมัชชาแห่งสหประชาชาติได้กำหนดให้ ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นปีอาสาสมัครสากล เพื่อเน้นถึงความสำคัญของงานอาสาสมัครและกระตุ้นให้ผู้คนในสังคม ภาครัฐ ภาคธุรกิจและองค์การเอกชน ได้หาแนวทางที่จะส่งเสริม สนับสนุน ยกย่องและสร้างความเข้มแข็งให้แก่งานอาสาสมัครทั้งระดับบุคคล กลุ่ม และสาธารณชน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ เห็นชอบตามที่คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการแห่งชาติ เสนอให้ประเทศไทยจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสปีอาสาสมัครสากล และกำหนดให้ วันที่ ๒๑ ตุลาคมของทุกปี อันตรงกับวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งรัฐบาลกำหนดให้เป็นวันสังคมสงเคราะห์แห่งชาติเป็น วันอาสาสมัคร

ไทยในโอกาสปีอาสาสมัครสากลและวันอาสาสมัครไทย รัฐบาลพร้อมด้วยหน่วยงานองค์การที่มีอาสาสมัครและบรรดาอาสาสมัครทั้งหลาย จึงได้ประกาศปณิธานอาสาสมัครไทย เพื่อแสดงเจตนารมณ์และพันธกิจที่จะส่งเสริมงานอาสาสมัครให้มีความเจริญก้าวหน้า ตลอดจนส่งเสริมบทบาทการปฏิบัติภารกิจของอาสาสมัครให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคมและประเทศชาติยิ่งขึ้น

ปณิธานอาสาสมัครไทย

ข้อ ๑ อาสาสมัครมีบทบาทในการบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคมทั้งในด้านการสังคมสงเคราะห์ผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน การป้องกัน แก้ไขปัญหา การพัฒนาสังคมและการส่งเสริมความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ข้อ ๒ อาสาสมัครที่พึงประสงค์ต้องมีจิตวิญญาณของอาสาสมัคร เป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน สังคม ประเทศชาติ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นผู้มีความอดทนอดกลั้น โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตน ทำงานด้วยความเสียสละ กระตือรือร้น เอื้ออาทร บริสุทธิ์ใจและมีศรัทธาที่จะทำงานอาสาสมัคร

ข้อ ๓ อาสาสมัครสมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญเพราะเป็นผู้สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติอย่างแท้จริง

ข้อ ๔ ภาครัฐและเอกชนจะต้องส่งเสริมสนับสนุนงานอาสาสมัครอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยพัฒนาอาสาสมัครให้มีความรู้ความสามารถ อดทนอดกลั้นและคุณธรรม

ข้อ ๕ ภาครัฐและภาคเอกชน ต้องส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการงานอาสาสมัคร เพื่อให้งานอาสาสมัครมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อ ๖ ภาครัฐต้องจัดให้มีกฎหมายหรือระเบียบรองรับสถานภาพของอาสาสมัครให้การคุ้มครอง และเอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อ ๗ ภาครัฐและภาคเอกชน ควรส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกในการเป็นอาสาสมัครให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป

ข้อ ๘ ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรธุรกิจ และองค์กรต่าง ๆ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ขององค์กรได้ปฏิบัติงานอาสาสมัครที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ โดยไม่ถือเป็นวันลา

ข้อ ๙ ภาครัฐต้องจัดตั้งคณะกรรมการ โดยมีผู้แทนของภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครเป็นกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน ส่งเสริมสนับสนุน ประสานงาน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครนโยบายการพัฒนางานอาสาสมัคร

งานอาสาสมัครเป็นงานที่มีคุณค่าต่อสังคม และบุคคลที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครได้เสียสละเวลาอันมีค่า ตลอดจนความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือหาประโยชน์ให้แก่สังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนนั้น ควรแก่การยกย่องสรรเสริญโดยเฉพาะในสังคมไทยยุคใหม่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปทำให้เป็นปัญหาทางสังคม การที่มีอาสาสมัครเข้ามาช่วยรัฐบาลบรรเทาปัญหาของบ้านเมืองนั้น นับว่าเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งและสอดคล้องกับทุกภาคส่วนในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

ฉัตรวรรษ องคสิงห์ (๒๕๕๐) กล่าวว่าเส้นแบ่งของผู้ที่เป็นอาสาสมัครและผู้ที่ทำงานให้บริการทางสังคม อาจจะมีเส้นแบ่งที่เบาบางมากหากจะใช้เพียงเงื่อนไขของการทำงาน โดยปราศจากค่าตอบแทน หรือพอมีค่าตอบแทนบ้างแต่ให้เป็นไปอย่างพอเพียง หรือผลที่ได้รับไม่อาจทดแทนกับค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายไป การคิดในเชิงเศรษฐกิจหรือการแลกเปลี่ยนเชิงตัวเงินนี้อาจจะไม่เพียงพอสำหรับผู้ที่มีแนวคิดของการทำงานอย่างอุทิศตัวเพื่อสังคม วิธีคิดของคนทำงานอาสาสมัครจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้ศึกษารวบรวมมาพอเป็นสังเขป ดังนี้

๑. การยึดมั่นในอุดมการณ์ อุดมการณ์ของผู้ที่จะเป็นอาสาสมัครคือ มีสำนึกถึงความรับผิดชอบต่อนานาชาติของตนเองและสังคม ความปรารถนาอันเร้นลับภายในใจที่ต้องการเห็นสังคมมีการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม มีการเอาใจเอื้อเอื้อเปรียบต่อกันน้อยที่สุด ซึ่งสังคมจะเป็นเช่นนั้นได้ก็จะต้องอาศัยกระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและแพร่กระจายไปยังคนทุกชั้นทุกกลุ่มทางสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีจิตวิญญาณของการเป็นอาสาสมัครคือ การเห็นความไม่ยุติธรรมหรือการเอาใจเอื้อเปรียบ ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยคือ การใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดบริโภคนิยม

๒. การยึดมั่นในหลักศาสนา อาสาสมัครที่ยึดมั่นในหลักศาสนา ยึดถือจารีตประเพณี โดยมุ่งทำความดีและอุทิศตนเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เมื่อลงมือทำงานแล้วไม่คิดว่าตนเองจะได้อะไรหรือจะเสียอะไร แต่มุ่งทำงานไปอย่างปราศจากเงื่อนไข การมุ่งบำเพ็ญประโยชน์ให้กับผู้อื่นหรือสังคมนั้นจะต้องทำที่ตนเองก่อนเรียกว่าประโยชน์ตนคือ มีการประพฤติดี รักษาระเบียบวินัย รักษาความสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ปฏิบัติกิจการงานด้วยความเข้มแข็งหนักแน่นจนติดเป็นนิสัย เมื่อทำประโยชน์ตนแล้วก็ทำประโยชน์ให้ผู้อื่น เช่น การให้การสงเคราะห์แก่ผู้ยากจนขาดแคลนผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน พร้อมกับการทำประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สังคม เช่น ช่วยในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคมในการพัฒนาสังคม การส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อาสาสมัครที่ทำงานด้วยหลักการของการยึดมั่นในหลักศาสนา และต้องการทำงานเพื่อละตัวตน หรือเข้าถึงการปล่อยวางทางวัตถุ สิ่งของ เงินทองข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เพื่อให้สามารถเข้าถึงความสุขที่ลึกซึ้งกว่าอาสาสมัครเหล่านี้จะมุ่งอุทิศแรงกายและทรัพย์สิน เพื่อเป็นการบริจาคทาน คือ มีน้ำใจเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น อาสาสมัครที่ได้ศึกษาและเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนา จะหาหลักธรรมประจำใจเพื่อเป็นเป้าหมาย หรือเครื่องมือในการเดินทางไปสู่บั้นปลายชีวิตและพยายามหาหนทางที่จะอุทิศตน ถวายทอดความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นที่เจ็บป่วยและยากไร้ด้อยโอกาสกว่าตน

๓. ค่านิยมบางประการ การอุทิศตนเป็นอาสาสมัครอาจจะก่อกำเนิดมาจากค่านิยมบางประการที่มีอยู่ภายในความรู้สึกนึกคิดของคนๆ นั้น เป็นค่านิยมที่ได้รับการพัฒนามาจากการหล่อหลอมของครอบครัว จากสถาบันการศึกษา จากหลักธรรมศาสนาในศาสนา จากการเฝ้าสังเกตและตั้งคำถามกับความเป็นไปในสังคม หรือการได้อ่านประวัติชีวิตของนักพัฒนา หรือบุคคลที่เป็นแบบอย่างในใจ ค่านิยมดังกล่าวได้แก่

๓.๑ การเสียสละ ผู้ที่อุทิศตนเป็นอาสาสมัครกล่าวว่า การจะเข้าถึงความเสียสละได้ จำต้องผ่านกระบวนการของการบังคับจิตใจให้ลด ละ เลิก วิถีความสุขส่วนตัว การบริจาคทรัพย์สิน เงินทอง เวลาและบางคนรวมถึงความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เพื่ออุทิศตนมาทำงานอาสาสมัคร

๓.๒ ความมั่นคงทางจิตใจ การอุทิศตนโดยยึดมั่นในอุดมการณ์นั้น จำต้องมีความหนักแน่น อดทน และความมั่นคงอย่างสูงทางจิตใจ ถึงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ โดยเฉพาะการทำงานที่เปลี่ยนเป้าหมายจากการรับเป็นตัวแทนเงินเป็นการบำรุงความเชื่อและความยึดถือในอุดมการณ์

๓.๓ ความสามารถในการรักษาสมดุล ผู้ที่ทำงานอาสาสมัครจำเป็นต้องสามารถรักษาสมดุลระหว่างความต้องการเชิงเศรษฐกิจที่สนองรับต่อความต้องการทางกาย และความต้องการที่จะบรรลุอุดมการณ์ซึ่งเป็นความต้องการภายในแรงผลักดันที่ก่อให้เกิดจิตวิญญาณอาสาสมัคร (Spirit of Voluntarism) เป็นหลักคิดประการสำคัญของผู้อุทิศตนเป็นอาสาสมัคร จิตวิญญาณอาสาสมัครคือ การมีจิตใจที่เสียสละ ทำงานด้วยความสมัครใจ เพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นเงินหรือวัตถุ เช่น การทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ที่ไม่มีบาเหน็จรางวัลหรือผลประโยชน์ส่วนตน และดำเนินชีวิตในรูปแบบที่แตกต่างไปจากกระแสหลัก คือ กระแสเศรษฐกิจบริโภคนิยมที่มุ่งเน้นเรื่องการสร้างรายได้เป็นหลัก จะมีแรงผลักดันภายในตนเองที่ทำให้เลือกใช้ชีวิตที่อุทิศตนทำงานให้โดยไม่มีผลตอบแทน หรือได้ผลตอบแทนน้อย และไม่อาจนับรวมเข้ากับมาตรฐานของการตีค่าแรงงานเป็นเงินได้ตามแบบของสังคมแรงงานที่กำหนดกันอยู่ แรงผลักดันของอาสาสมัครที่มีจิตใจเป็นอุทิศตนเช่นนี้ มีปัจจัยหลักของการมาเป็นอาสาสมัคร คือ

๓.๓.๑ การหล่อหลอมหรือมีพื้นฐานมาจากครอบครัวจิตวิญญาณการอุทิศตน เพื่อผู้อื่น หรือเพื่อความสุขของส่วนรวมนั้น มาจากการหล่อหลอมของครอบครัวเป็นหลัก ระบบคุณค่าที่ได้รับจากการถ่ายทอดจากหรือคนในครอบครัว โดยการสอน การทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ล้วนมีผลอย่างยิ่งต่อบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลและการมีจิตใจที่จะหาตัวให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

๓.๓.๒ การปรารถนาการยอมรับและการพัฒนาตน ฉัตรวรวิทย์ องค์กรสิงห์ (๒๕๕๐) กล่าวว่า ผู้ที่อุทิศตนเป็นอาสาสมัครมีความต้องการการยอมรับจากสังคมและคนรอบข้างในระดับหนึ่ง การยอมรับนี้สามารถสะท้อนได้จากการได้รับรางวัลในรูปของวัตถุ สิ่งของ โล่ห์ ประกาศเกียรติคุณ หรือการได้รับการยกย่อง ชมเชย การยอมรับในความสามารถของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม การได้รับการยอมรับนี้มีแนวคิดว่าเป็นการสร้างตัวตนให้กับมนุษย์ แทนที่จะให้การอุทิศตนเป็นแนวทางของการบรรลุถึงความสุขในขั้นที่แตกต่างจากทรัพย์สิน เงินทอง และความต้องการอันเป็นแรงขับจากภายในการทำงานอาสาสมัคร จึงเป็นการทำงานเพราะมีความรัก มีความสุขในงาน ได้มีโอกาสสร้างสรรค์งานอย่างที่ต้องการ หากจะมีการยอมรับในผลงานก็น้อมรับมันอย่างมีสติ แต่เมื่อไม่มาหรือไม่มีก็อย่าคิดถึง ความต้องการทั้งหมดอยู่ที่ตัวงาน ทุกคนที่ได้ทำงานจะต้องเรียนรู้ถึงศิลปะความรักในงานที่ทำ มีความสุขในงานโดยไม่ต้องการยอมรับนับถือ

ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัคร สำหรับการอธิบายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แห่งประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใดหรือบุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน โดยใช้เป็นพื้นฐานความคิด ในการศึกษา การพัฒนาโครงการเครือข่ายชาวประชาชนเพื่อความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๒

แนวคิดเกี่ยวกับประชาชนมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงด้วยการสร้างเครือข่ายชาวแบบแพลตฟอร์มงานด้านการข่าว (Platform Intelligence)

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นองค์กรหลักในการบูรณาการ อำนาจการ และกำกับดูแลการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้ง การเสริมสร้างให้ประชาชนมีความตระหนักรับรู้ถึงภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและรักษาความมั่นคง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในท้องถิ่นของตน การสร้างกระบวนการรับรู้ การแจ้งเตือนข่าวสาร และเฝ้าระวังอย่างเป็นระบบ จะเป็นการช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของชาติในภาพรวม

สำนักงานการข่าว กอ.รมน. ในฐานะฝ่ายอำนาจการหลักด้านการข่าว ดำเนินงานด้วยการบูรณาการข่าวด้านความมั่นคง โดยการสร้างเครือข่ายข่าว เพื่อการแจ้งเตือนข่าวสารที่ประกอบกันทั้งจากภาครัฐ และภาคประชาชน ได้คิดค้นนวัตกรรมแบบแพลตฟอร์มงานด้านการข่าว (Platform Intelligence) มีการวางระบบข่าวชาวประชาชนเสริมงานข่าวหลักของส่วนราชการและการแจ้งเตือนให้ตระหนักถึงภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ ยกตัวอย่าง เหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่กทม. ในห้วงต้นเดือน ส.ค. 62 ที่ผ่านมานั้น ในการติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ก่อเหตุร้าย ก็ได้รับเบาะแสจากเครือข่ายข่าวประชาชนจนนำไปสู่การจับกุมผู้ต้องสงสัยในเวลาต่อมา ดังนั้น การสร้างเครือข่ายตระหนักรู้การก่อเหตุร้าย จึงมีความสำคัญในการช่วยระงับเหตุ แจ้งเตือน สกัดกั้น หรือช่วยในการนำสืบสวนบุคคลที่จะใช้บริการเดินทางขนส่งผู้โดยสารเข้ามาก่อเหตุ

การสร้างเครือข่ายข่าวภาคประชาชน ถือเป็นนโยบายที่เน้นย้ำจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับ โดยนายกรัฐมนตรี ในฐานะ ผอ.รมน. ได้มอบนโยบายในงานสรุปผลการปฏิบัติงาน ๓ ทำเนียบรัฐบาลให้หน่วยงานด้านความมั่นคงและภาคประชาชน ร่วมกันเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และแจ้งเตือนภัยคุกคามด้านความมั่นคง และได้เข้าปฏิบัติงานรวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการจัดระบบให้สามารถบูรณาการให้เกิดประโยชน์ ขยายผลได้ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ , การสร้างความตระหนักรู้, จิตอาสาในวาระที่เหมาะสม และการสร้างเครือข่ายแจ้งข่าวสาร ต้องทำให้เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ให้สถาปนาเครือข่ายมวลชนภายในจังหวัด และเครือข่ายภาคประชาชนในการนี้ ผบ.ทบ./รอง ผอ.รมน. ได้กรุณาสั่งการเน้นย้ำให้ กอ.รมน. เตรียมดำเนินการสถาปนาเครือข่ายมวลชน ทั้งภาครัฐ และภาคประชาชนและให้ทำความเข้าใจกับงานด้านการข่าว รวมถึงเลขาธิการ กอ.รมน. ได้กรุณากำหนดแนวทางการปฏิบัติให้ สขว.กอ.รมน. จัดทำฐานข้อมูลด้านการ

ข่าวของกลุ่มต่างๆ ที่เคลื่อนไหวดำเนินกิจกรรมในลักษณะที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ โดยให้มีเครือข่ายเฝ้าระวังทั่วประเทศ

สำนักการข่าว กอ.รมน. ได้เล็งเห็นความสำคัญของการขยายเครือข่ายข่าวภาคประชาชนในพื้นที่มาโดยตลอด ซึ่งได้ให้ชุดรวบรวมและตรวจสอบข่าวสาร หรือ ชรต. เป็นผู้เข้าไปพบปะ สร้างสัมพันธ์ ประกอบกับสถานการณ์ภายในประเทศ และนอกประเทศที่มีผลกระทบกับความมั่นคงมีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นการขยายและพัฒนาขีดความสามารถของข่าวข่าวประชาชน ถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนข้อมูลข่าวสารต่อทางราชการ ตลอดจนปลูกจิตสำนึกของ คนในประเทศให้ตระหนักถึงผลกระทบจากภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ และสร้างความร่วมมือในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการข่าวกรองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะงานด้านการข่าวเพื่อเฝ้าระวังติดตามข่าวสารภัยคุกคามของ กอ.รมน. ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนซึ่งถือเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการดำเนินงานให้เกิดความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ หากได้รับความร่วมมือจากประชาชน การดำเนินงาน ในด้านการป้องกันและปราบปรามการก่อเหตุร้ายต่างๆ ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการดำเนินการร่วมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐ เพื่อประโยชน์ ในการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาของประชาชน

การอบรมเพื่อขยายเครือข่ายข่าวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงในพื้นที่ เป้าหมาย มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อขยายเครือข่ายข่าวภาคประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย สร้างมวลชน ที่เป็น “เครือข่ายเฝ้าระวัง” ให้สามารถปฏิบัติงานเป็น “เครือข่ายข่าวประชาชน” เพื่อให้สามารถ รายงานข่าวสารในพื้นที่แจ้งเตือน ป้องกันเหตุ ด้วยการสอดส่องดูแลพื้นที่ นำไปสู่การแก้ปัญหา หรือการจับกุมผู้กระทำความผิดต่อไป

แผนภาพที่ ๒-๓ คำจำกัดความ/ความแตกต่างของ “เครือข่ายเฝ้าระวัง” กับ “เครือข่ายข่าวประชาชน”

คำจำกัดความ/ความแตกต่าง ของ
“เครือข่ายเฝ้าระวัง” กับ “เครือข่ายข่าวประชาชน”

เครือข่ายเฝ้าระวัง หมายถึง ประชาชนที่ผ่านการฝึกตามหลักสูตรที่ นชต.กอ.รมน. กำหนด โดยมีการเสริมสร้างมวลชน โดยการพัฒนาสัมพันธ์และการฝึกทบทวนเพื่อเพิ่มศักยภาพ/เพิ่มพูนความรู้ด้านการข่าวเบื้องต้น (การสังเกต/การรายงาน) ให้สามารถเป็นมวลชนเพื่อการใช้งานร่วมเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง/แจ้งเตือนภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้การปฏิบัติงานจะจำกัด ณ ที่ตั้ง (STATIC) กระจายได้เฉพาะข่าว (NEWS) ซึ่งยังไม่ผ่านกรรมวิธีด้านการข่าว

เครือข่ายข่าวประชาชน หมายถึง มวลชนจากเครือข่ายเฝ้าระวัง ที่ผ่านการคัดสรร ให้เข้าร่วมการอบรมและฝึกปฏิบัติงานด้านการข่าว ได้แก่ การลงถาม การต่อต้านข่าวกรอง การวางแผนรวบรวมข่าวสารโดยเครื่องมือ/เทคโนโลยี (Humint Imint Sigint และ Open Source) รวมถึง มีการรายงานตาม หขส.อย่างต่อเนื่อง และทันเวลา ทำงานตามวงรอบข่าวกรองโดยจะต้องผ่านการทดสอบที่จะมีการจัดเป็นประจำตามห้วงเวลา ทั้งนี้สามารถปฏิบัติงานนอกที่ตั้ง (Dynamic) และรวบรวมข่าวสารผลิตข่าวกรองได้

ที่มา : สำนักการข่าว กอ.รมน., คู่มือการปฏิบัติงาน “การผลิตข่าวสารเป็นข่าวกรอง” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ (ดัดแปลงโดยผู้ศึกษา)

ทำความเข้าใจการทำงานข่าวแบบ PLATFORM :

เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลสำหรับการดำเนินงานต่างๆ หากต้องการอธิบายถึงการทำงานข่าว แบบ Platform จึงขอเทียบเคียงกับการสร้างธุรกิจแบบ Platform กล่าวคือ ธุรกิจอุตสาหกรรมแบบดั้งเดิมจะซื้อวัตถุดิบมาผลิตเป็นสินค้า แล้วก็ขายให้กับคนซื้อหรือผู้บริโภค แต่วัตถุดิบของธุรกิจ Platform คือการนำลูกค้าที่เป็นคนต่างกลุ่มกันมาพบปะกัน สิ่งที่ธุรกิจแบบ Platform ขาย คือการที่สมาชิกของแต่ละกลุ่มสามารถเข้าถึงกันและกัน Platform จึงคล้ายๆ กับตลาดสดออนไลน์ ที่คนซื้อคนขายได้มาพบกัน

ธุรกิจรูปแบบท่อน้ำ (Pipe) กับ Platform

ธุรกิจรูปแบบท่อน้ำ ครอบงำการทำธุรกิจมายาวนาน คือผู้ผลิตทำการผลิตสินค้าขึ้นมา แล้วขายให้ผู้บริโภค มูลค่าเศรษฐกิจเกิดขึ้นตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ การทำธุรกิจรูปแบบนี้ มีทางเดินแบบเส้นตรง เหมือนกับน้ำไหลตามท่อ ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมต่างๆ หรือธุรกิจบริการ เช่น วิทย์โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือสถาบันการศึกษา ล้วนเป็นธุรกิจรูปแบบท่อน้ำ

แผนภาพที่ ๒-๔ เปรียบเทียบแนวคิดการบริการขนส่งสาธารณะ

- ไม่ต้องผ่านผู้ควบคุม (**Gatekeeper**) ที่บางครั้งขาดประสิทธิภาพ
- ขยายได้อย่างรวดเร็ว (**Scalability**)
- การเข้าใช้งานในระบบทำได้สะดวก (**Frictionless**)
- มีระบบสะท้อนความเห็น (**Feedback loop**) ที่สะดวก รวดเร็ว

ที่มา : กรมการขนส่ง, ๒๕๖๕

ส่วนธุรกิจรูปแบบ Platform ตัวเองไม่ได้ผลิตสินค้าอะไรเลย แต่ปล่อยให้ผู้ผลิตสินค้าสร้างมูลค่าเศรษฐกิจบน Platform เพื่อให้ผู้บริโภคได้ใช้สอย ยกตัวอย่าง โททส์คร์นต่างๆ ทำงานบนรูปแบบ “ท่อน้ำ” ส่วน YouTube Facebook อาศัยรูปแบบ Platform หรือการให้บริการขนส่งสาธารณะ เช่น Taxi เป็นการให้บริการแบบดั้งเดิม ซึ่งมี Grab หรือ Uber ให้บริการแบบ Platform เป็นต้น

แพลตฟอร์มรูปแบบเดิมที่มีมานานหลายปี อย่างเช่น ห้างสรรพสินค้าที่สามารถเชื่อมโยงผู้บริโภคและร้านค้าได้มากมาย หนังสือพิมพ์ที่สามารถเชื่อมต่อระหว่างผู้อ่านและการโฆษณา แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปในศตวรรษนี้ก็คือการที่เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เข้ามามีบทบาททำให้โครงสร้างและแพลตฟอร์มแบบเดิมๆ เข้าถึงง่ายขึ้นและราคาถูกลง ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในเครือข่ายที่แข็งแกร่ง และสามารถยกระดับความสามารถในการรวบรวม วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนข้อมูลจำนวนมากได้ ตัวอย่างเช่น แพลตฟอร์มธุรกิจของ Grab, Alibaba และ Airbnb ที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรม

แผนภาพที่ ๒-๕ แสดงความแตกต่างของการทำงานแบบดั้งเดิมกับแบบ PLATFORM

ที่มา : สำนักการข่าว กอ.รมน., คู่มือการปฏิบัติงาน “การผลิตข่าวสารเป็นข่าวกรอง” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ (ดัดแปลงโดยผู้ศึกษา)

แพลตฟอร์มงานด้านการข่าว (Platform Intelligence)

๑. เปลี่ยนจากการควบคุมข่าวงานข่าว เป็นการจัดการเครือข่ายข่าวให้เหมาะสม
๒. เปลี่ยนจากการเพิ่มประสิทธิภาพภายในองค์กร เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชน มวลชน แหล่งข่าว กับองค์กร เพื่อการสร้างคุณค่าจากความสามารถในการปรับตัวตามสิ่งแวดล้อมภายนอก ที่เน้นกระบวนการแบบมีส่วนร่วม และการให้ความรู้ด้านการข่าวกับเครือข่ายข่าว จนมีทักษะงานข่าวเป็นธรรมชาติ
๓. ปัจจัยที่เป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ คือ อารมณ์ EMOTION หมายถึงทำอย่างไรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านการข่าว ด้วยความสมัครใจ มีอารมณ์ร่วม กับอีกประการคือ ความไว้วางใจ TRUST สร้างบรรยากาศ รู้สึกถึงความปลอดภัย เมื่อรายงานข่าว

แผนภาพที่ ๒-๖ ปรับเปลี่ยนกระบวนการในการทำงานข่าว

ที่มา : สำนักงานข่าว กอ.รมน., คู่มือการปฏิบัติงาน “การผลิตข่าวสารเป็นข่าวกรอง” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ (ดัดแปลงโดยผู้ศึกษา)

สรุป การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง/เครือข่ายข่าวประชาชน เป็นมาตรการเชิงรุกประการหนึ่งในการติดตามเบาะแสความเคลื่อนไหวของผู้ก่อเหตุร้าย เพื่อให้ทราบถึงการเตรียมการ และสามารถขยายผลไปสู่การสืบสวน จับกุม สิ่งสำคัญคือทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในงานด้านความมั่นคง ถือว่าเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นการเสริมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อีกทางหนึ่งด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิรเดช กมลเพชร (๒๕๖๐ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหายาเสพติดของหมู่บ้านตามแนวชายแดนในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย (ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-เมียนมา) พบว่า ประชาชนในพื้นที่ชายแดนส่วนใหญ่ยังคงมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหายาเสพติดในรูปแบบต่างๆ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาหายาเสพติด อาทิเช่นทัศนคติของประชาชนบางส่วนที่ยังวางเฉยหรือไม่อยากให้ความร่วมมือกับภาครัฐ, ความแตกต่างของภาษาในแต่ละท้องถิ่นทำให้เป็นข้อจำกัดของการรับรู้ข่าวสาร, สภาพภูมิประเทศที่ยากลำบาก รวมถึงข้อจำกัดของกลไก

การบริหารงานและตัวเจ้าหน้าที่ของภาครัฐด้วย ทั้งนี้ในการวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ ๒ ประเด็น ได้แก่ ๑. การให้ความสำคัญกับกลไกของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอและตำบล เป็นกลไกหลัก โดยให้มีเอกภาพในการดำเนินการ, ให้มีการจัดเฉพาะกิจ, มีอัตรากำลังผู้ปฏิบัติงานที่มีอำนาจหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ได้รับสิทธิการปฏิบัติงาน เช่น ให้บรรจุในโครงสร้างสายงาน กอ.รมน. เป็นต้น ๒. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละพื้นที่ย่อมแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่โดยการจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาเสพติดต้องเริ่มตั้งแต่กลไกระดับตำบล/หมู่บ้านทั้งนี้รูปแบบกิจกรรมควรให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวิถีชนเผ่าหรือวิถีชุมชนควบคู่ไปกับโครงการพัฒนาทางเลือกหรือการส่งเสริมอาชีพทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนด้วย โดยเงื่อนไขสำคัญคือการดำเนินงานต้องทำอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ชวรัตน์ ทรงสุนทร (๒๕๖๐ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนางานด้านการข่าว กองทัพอากาศที่ ๒ พบว่า งานด้านข่าวเป็นงานที่กองทัพบกต้องกระทำเพื่อให้บรรลุภารกิจ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้าม หรือกลุ่มที่มีแนวโน้มที่จะเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ เพื่อที่จะได้เตรียมการป้องกันได้ทัน ซึ่ง กองทัพอากาศที่ ๒ มีภารกิจหลักในการป้องกันประเทศและรักษาความมั่นคงภายในในพื้นที่กองทัพอากาศที่ ๒ จึงต้องปฏิบัติการกิจหาข่าวในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อทราบปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อความมั่นคง ทั้งนี้ ในการปฏิบัติงานให้บรรลุภารกิจด้านการข่าวนั้นจำเป็นต้องมีกำลังพล ยุทโธปกรณ์ ที่มีประสิทธิภาพ มีความเพียงพอ และมีหน่วยงานด้านการข่าวที่มีความชำนาญการด้านการข่าว เพื่อดำเนินการวิธีต่อการดำเนินงานด้านการข่าวให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคนั้นเป็นปัญหาด้านกำลังพลและด้านงบประมาณในการดำเนินงานเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถ้าสามารถสนับสนุนให้ก็จะสามารถปฏิบัติงานด้านการข่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ธเนศ วงศ์ช่อม (๒๕๖๐ : ๑๔) ได้ศึกษา แนวทางพัฒนางานด้านการข่าว พบว่า การดำเนินการสำรวจเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ส่วนรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลไปจนถึงเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในการรายงานข่าวสารในพื้นที่พบว่า การปฏิบัติงานด้านการข่าวมีการพัฒนามากขึ้น ข่าวสารที่ได้รับสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การปฏิบัติงานของหน่วยมากขึ้น ซึ่งผลสำรวจในการพัฒนางานด้านการข่าว ดังนี้

๑. ได้แนวทางในการกำหนดกรอบการพัฒนางานด้านการข่าวเพื่อให้ตรงกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นและมีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน

๒. การสนับสนุนในด้านต่างๆ มีความจำเป็นและสำคัญต่อการพัฒนางานด้านการข่าวของหน่วยทุกระดับ

๓. การให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนางานด้านการข่าว

๔. การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบสามารถนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลได้รวดเร็วและทันเวลา

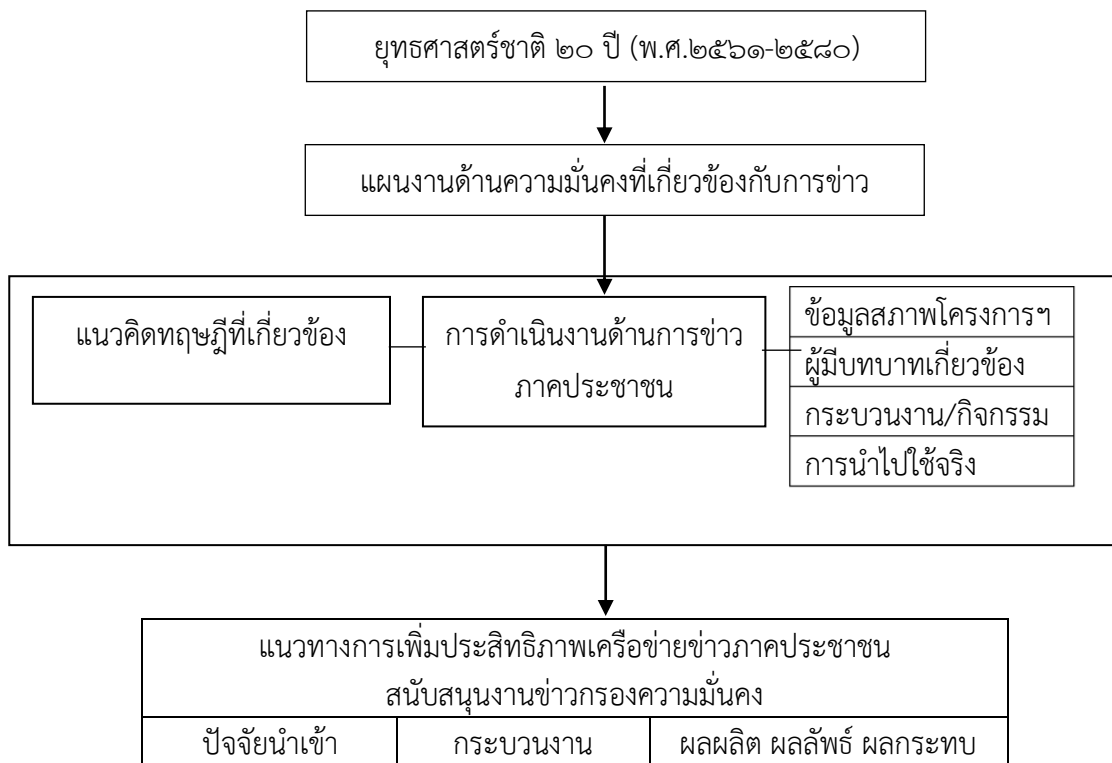
๕. การพัฒนาเครื่องมือระบบเฝ้าตรวจของหน่วย ทำให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยทันต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น

วรพล วรพันธ์ (๒๕๖๐: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงจากการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งโครงการเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากการศึกษาวิจัยพบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบหรือเหตุร้ายต่างๆ ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ยังถูกตรวจสอบและระงับเหตุได้ทันอีกหลายครั้ง เพราะสมาชิกเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงได้รายงานว่ สังเกตพบวัตถุ บุคคล และยานพาหนะต้องสงสัย จึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบ จนสามารถป้องกันไม่มีเหตุการณ์ความไม่สงบและเหตุการณ์อื่นๆ ที่จะส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อีกด้วย ข้อเสนอแนะมีดังนี้ ๑. ภาครัฐต้องเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับภาคประชาชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่ ภาครัฐนั้นเป็นส่วนหนึ่งของประชาชน และประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของภาครัฐ จึงจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ ๒. แต่งตั้งแกนนำเครือข่ายวิทยุเครื่องแดง เช่น แกนนำสมาชิกเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงกลุ่มธุรกิจโรงแรม กลุ่มธุรกิจสถาบันบันเทิง กลุ่มห้างสรรพสินค้าหรือกลุ่มที่ประกอบอาชีพเข้ารับจ้างสาธารณะอาจแบ่งตามพื้นที่ส่วนต่างๆ ของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นต้น เพื่อเป็นการขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ๓. การขยายเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงไปยังพื้นที่อำเภอหรือจังหวัดอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกส่วนและเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับภาครัฐให้กับประชาชนอีกด้วย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลจากการกลั่นกรองแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง แล้ว ผู้วิจัยขอเสนอกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งเป็นทิศทางในการทำวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒-๗ กรอบแนวคิดของการวิจัย

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๕

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนงาน ข่าวกรองความมั่นคง ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- สรุป
- ข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้จากการศึกษาเอกสาร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร (Content Analysis) และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) จากนั้นได้นำแนวคิดการสร้าง กลยุทธ์จากฐานการวิจัยเชิงสำรวจทางการบริหารจัดการ (สัญญา เคนาภูมิ, ๒๕๕๙) เพื่อเป็นแนวทาง ในการสรุป แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชนสนับสนุนงานข่าวกรอง ความมั่นคง ผลการวิจัยนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

๑. สภาพการดำเนินโครงการเครือข่ายข่าวประชาชนเพื่อความมั่นคงของ กองทัพบก พบว่า การขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการไม่อาจดำเนินการได้เพียงหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่ง การอาศัยความร่วมมือร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทุกฝ่ายรับรู้บทบาทของตนเองในการขับเคลื่อนงานดังกล่าว โดยมีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ การคัดเลือก สมาชิก การจัดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร การประชุมหารือส่วนที่เกี่ยวข้อง การวางแผน ดำเนินการ และการปฏิบัติตามแผน

๒. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการเครือข่ายข่าวประชาชน เพื่อความมั่นคง มีปัญหาและอุปสรรค จำนวน ๓ ประการ ดังนี้

๒.๑ ด้านวิสัยทัศน์/นโยบาย พบว่า เป็นการดำเนินตามนโยบายจากระดับชาติ และระดับกองทัพบก ซึ่งกรมข่าวทหารบกยังไม่อยู่ในสถานะของผู้กำหนดนโยบาย หากแต่เป็นการ ปฏิบัติตามนโยบายจากหน่วยเหนือเท่านั้น (ผ่านคณะทำงานด้านเครือข่ายข่าวประชาชน) ทั้งนี้ การกำหนดนโยบายในการให้สิทธิในด้านต่างๆ ให้กับเครือข่ายข่าวประชาชน เพื่อเป็นแรงจูงใจ ให้กับแหล่งข่าวภาคประชาชนในการให้ความร่วมมือกับทางราชการเพิ่มมากขึ้น เช่น สิทธิในการ ลดหย่อนภาษี สิทธิในการรักษาพยาบาล หรือสิทธิในการพิจารณาเข้ารับราชการเป็นกรณีพิเศษ อาทิ กรณีที่มีการให้ความช่วยเหลือกับทางราชการ จนนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ เป็นต้น รวมทั้งการยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับแหล่งข่าวในโอกาสสำคัญ ต่างๆ เช่น การมอบเกียรติบัตรชมเชย การเชิญเข้าร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมที่สำคัญของทางราชการ เป็นต้น

๒.๒ ด้านงบประมาณ และทรัพยากร พบว่า เจ้าหน้าที่ด้านการข่าว ที่มีปริมาณไม่เพียงพอเป็นข้อจำกัดมากในการที่จะเข้าไปประสานงาน การจัดตั้งเครือข่ายข่าว การรวบรวมรายงาน และการดำรงการติดต่อให้ได้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ อย่างไรก็ตาม มีแนวทางการเลือกพื้นที่ที่มีอยู่โดยให้ความเร่งด่วนไปยังพื้นที่ที่มีภัยคุกคามสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ เป็นลำดับแรก ส่วนงบประมาณนั้น ถือว่าเป็นข้อจำกัดมากพอสมควรในการปฏิบัติงานจริง ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการตอบแทนแหล่งข่าว ที่จะนำผลไปสู่การปฏิบัติและการจับกุม

๒.๓ ด้านผู้ใช้บริการหรือผู้นำข้อมูลข่าวสารไปใช้ประโยชน์ พบว่า การแจ้งเบาะแสหรือข่าวสารโดยตรงไปยังเจ้าหน้าที่ทุกระดับ แบบการกระจายหลายแนวทาง (Matrix Report) โดยเป็นข่าวสารที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการตรวจสอบ/ประเมินค่าต่อข่าวสาร เพื่อประสานและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อภัยคุกคามต่างๆ ได้ทันต่อเวลา นอกจากนี้ การวางระบบการแจ้งเบาะแส/ข่าวสาร ด้วยเครื่องมือที่รวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ อย่างเป็นรูปแบบ Platform จะสามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้ จะเป็นส่วนเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายข่าวประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการฯ ว่าสามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้จริง และหันมาให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น

๒.๔ ด้านบุคลากรหรือเครือข่ายข่าวประชาชน พบว่า การจัดอบรม/จัดตั้งเครือข่ายข่าวประชาชนในพื้นที่ กอ.รมน.จังหวัด ถือเป็นส่วนสำคัญที่ควรจะมีงบประมาณสนับสนุน รวมถึงการพัฒนาสัมพันธ์ หรือค่าตอบแทนต่อการรายงานข่าวที่เหมาะสมจะเป็นแรงจูงใจและตอบสนองต่องานข่าวเพิ่มมากขึ้น ควรพัฒนาบุคลากรเครือข่ายข่าวประชาชน เริ่มตั้งแต่การวางแผนอย่างเป็นระบบในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเป็นแหล่งข่าวภาคประชาชนให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสาขาอาชีพ และครอบคลุมต่อลักษณะของภัยคุกคามในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันไป รวมทั้งมีแผนงานในการพัฒนาบุคลากรดังกล่าวให้มีขีดความสามารถในด้านการข่าวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และควรมีการพัฒนาให้ครอบคลุมถึงขอบเขตในระดับอำเภอ

๓. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชนสนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง

๓.๑ ด้านปัจจัยนำเข้า ซึ่งประกอบด้วย วัสดุภัณฑ์ นโยบาย การเงิน และงบประมาณ ซึ่งการพัฒนาเครือข่ายข่าวประชาชนเพื่อความมั่นคงในแง่วัสดุภัณฑ์และนโยบาย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเครือข่ายข่าวประชาชนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยในเชิงปริมาณ มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อขยายเครือข่ายข่าวภาคประชาชนในการแจ้งเบาะแสข่าวสารที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงต่างๆ ในทุกพื้นที่ ตามลำดับความเร่งด่วนและความสำคัญของสภาพปัญหาภัยคุกคามในแต่ละพื้นที่ ทั้งพื้นที่ตามแนวชายแดนและพื้นที่ตอนใน โดยมีการวางแผนในการจัดตั้งและการขยายเครือข่ายข่าวภาคประชาชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่วนในเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาเครือข่ายข่าวประชาชนที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการฝึกอบรมความรู้ด้านการข่าวเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ทั้งการฝึกอบรมเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล ควบคู่กับการปลูกฝังจิตสำนึกในรายงานด้านการข่าวเพื่อความมั่นคง เนื่องจากต้องอาศัยภาคประชาชนเป็นปัจจัยหลักในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง และประเทศชาติ

จะเห็นได้ว่า การกำหนดนโยบายในการให้สิทธิในด้านต่างๆ ให้กับเครือข่ายชาวประชาชน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับแหล่งข่าวภาคประชาชน ในการให้ความร่วมมือกับทางราชการ เพิ่มมากขึ้น เช่น สิทธิในการลดหย่อนภาษี สิทธิในการรักษาพยาบาล หรือสิทธิในการพิจารณาเข้ารับราชการเป็นกรณีพิเศษ อาทิ กรณีที่มีการให้ความช่วยเหลือกับทางราชการ จนนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ เป็นต้น รวมทั้งการยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับแหล่งข่าวในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น การมอบเกียรติบัตรชมเชย การเชิญเข้าร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมที่สำคัญของทางราชการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ด้านทรัพยากรและงบประมาณของเครือข่ายชาวประชาชน ปัจจุบันไม่มีเครื่องมือที่สนับสนุนให้เครือข่ายชาวประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยตรง แต่มีลักษณะเป็นการขอความร่วมมือในการแจ้งเบาะแสข่าวสารให้กับทางราชการซึ่งข้อจำกัดในการปฏิบัติงานอยู่พอสมควร ดังนั้น จึงควรมีการสนับสนุนเครื่องมือที่จำเป็นในการติดต่อสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ และงบประมาณในการโทรติดต่อเพื่อแจ้งเบาะแสข่าวสารต่างๆ ให้กับแหล่งข่าว

๓.๒ ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การจัดการภายใน การเรียนรู้ฝึกอบรม การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาโครงการเครือข่ายชาวประชาชนเพื่อความมั่นคงของกองทัพ พบว่า การคัดเลือกเจ้าหน้าที่ด้านการข่าว ถือเป็นส่วนสำคัญ ซึ่งถ้าหากมีพื้นฐานสำคัญในการปฏิบัติงานด้านการข่าวมาก่อน และมีภูมิสำเนาอยู่ในพื้นที่ จะช่วยให้สามารถเริ่มปฏิบัติงานได้ตั้งแต่นั้นไปงบประมาณ นอกจากนี้การจัดการอบรมเจ้าหน้าที่ มีงบประมาณสนับสนุนเฉพาะในส่วนกลาง และยังไม่สามารถจัดอบรมได้ทุกนาย จึงสมควรจัดสรรงบประมาณการฝึกอบรมให้ดำเนินการจัดการอบรมเองในระดับหน่วยรอง โดยมีระบบการบังคับบัญชาในพื้นที่จากสายงานปกติโดยตรง และสามารถประสานงานได้อย่างแน่นแฟ้น รวมทั้งในเรื่องสถานการณ์ภัยคุกคามแต่ละภาคที่ต้องประเมินให้รับทราบร่วมกันและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะส่งเสริมให้การปฏิบัติตามโครงการฯ เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น การนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของงานข่าว จำเป็นต้องแสวงหาจุดเด่น และจุดอ่อนในการดำเนินงานด้านการข่าว เพื่อนำมาเพิ่มจุดเด่นและลดจุดอ่อน ซึ่งจะต้องใช้การประเมินข่าวสารที่ได้รับจากแหล่งข่าวแล้วนำมาเข้ากระบวนการตามวงรอบข่าวกรอง คือ การวิเคราะห์ ประเมินค่า ตีความ และการใช้การกระจายข่าวกรอง เพื่อวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข่าวสารที่ได้รับ และวิเคราะห์การให้ข่าวสารของแหล่งข่าวจนกระทั่งนำไปสู่การปฏิบัติการด้านยุทธการ จนบรรลุเป้าหมายสมบูรณ์ และขั้นต่อไปคือขั้นการประเมินผลที่จะต้องสร้างตัวชี้วัด ซึ่งจะทำให้ทราบถึงขีดความสามารถของแหล่งข่าว และเจ้าหน้าที่ด้านการข่าว เพื่อวิเคราะห์ความสมบูรณ์ของข่าวได้ ส่วนแนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการข่าว คือ การให้ความรู้งานด้านการข่าวตลอดจนการสร้างเครือข่ายให้ครอบคลุมพื้นที่ด้านความมั่นคง โดยอาจสร้างจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือแหล่งข่าวเป็นผู้สร้างเอง เมื่อมีความสามารถแล้วการสร้างแรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวเสริมแรงให้แหล่งข่าวมีความอยากที่จะเป็นแหล่งข่าว ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น การให้เงินรางวัลตอบแทน หรือการสร้าง ความผูกพัน การเคารพนับถือ การช่วยเหลือด้านสิทธิต่างๆ เป็นต้น

๓.๓ ด้านผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ การพัฒนาโครงการเครือข่ายชาวประชาชนกองทัพ พบว่า การคัดเลือกประชาชนในพื้นที่ที่มีทัศนคติ มีอุดมการณ์ช่วยเหลือต่อทางราชการให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่มีภัยคุกคามเป็นสิ่งสำคัญ หากดำเนินการได้ครบทุกพื้นที่ จะช่วยเสริม

งานด้านการข่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งการจัดอบรม/จัดตั้งเครือข่ายข่าวประชาชนในพื้นที่ ถือเป็นส่วนสำคัญที่ควรจะมีงบประมาณสนับสนุน รวมถึงการพัฒนาสัมพันธ์ หรือค่าตอบแทนต่อการรายงานข่าวที่เหมาะสม จะเป็นแรงจูงใจและตอบสนองต่องานข่าวเพิ่มมากขึ้น การแจ้งเบาะแสหรือข่าวสารโดยตรง โดยเป็นข่าวสารที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการตรวจสอบ/ประเมินค่าต่อข่าวสาร เพื่อประสานและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อภัยคุกคามต่างๆ ได้ทันต่อเวลา นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมรายงานไปยังหน่วยเหนือ เพื่อพิจารณาสนับสนุนในภาพรวม อย่างไรก็ตาม การวางระบบการแจ้งเบาะแส/ข่าวสาร ด้วยเครื่องมือที่รวดเร็ว และสามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้จะเป็นส่วนเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายข่าวประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการฯ ว่าสามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้จริง และหันมาให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากรเครือข่ายข่าวประชาชน โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนอย่างเป็นระบบในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเป็นแหล่งข่าวภาคประชาชนให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสาขาอาชีพ และครอบคลุมต่อลักษณะของภัยคุกคามในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันไป รวมทั้งมีแผนงานในการพัฒนาบุคลากรดังกล่าวให้มีขีดความสามารถในการข่าวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนการประเมินผลการปฏิบัติถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนา และปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ลดน้อยลง ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นอกจากนั้นควรมีการมอบรางวัล และการยกย่องชมเชยในโอกาสต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญและเป็นตัวอย่างให้กับส่วนรวม ซึ่งเป็นอีกมาตรการหนึ่งในการบริหารจัดการบุคคล (HR) ให้มีประสิทธิภาพ ในสภาวะการทำงานในรูปแบบการขอความร่วมมือที่ไม่สามารถให้คู้ให้โทษได้เหมือนกับสายการบังคับบัญชาโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

๑.๑ แนวทางพัฒนางานข่าวภาคประชาชนจำเป็นต้องเริ่มจากระดับนโยบายเสนอโครงการอบรมเพื่อขยายเครือข่ายข่าวภาคประชาชนในพื้นที่เป้าหมายเป็นโครงการสำคัญตามแนวทางการพัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการที่มี สำนักข่าวกรองแห่งชาติ หรือ สชช. เป็นเจ้าภาพ ซึ่งจะช่วยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาศักราชภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กำหนดไว้ใน Value Chain เรื่องการบริการจัดการ หัวข้อย่อย กลไกการพัฒนาเครือข่ายข่าวภาคประชาชนรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เพื่อให้ได้รับงบประมาณในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ไม่ให้กระทบเสรีภาพ และสิทธิของบุคคลอื่นตามกฎหมายสำหรับ **ระดับปฏิบัติการ** บูรณาการกลไกของหน่วยในคณะทำงานฯ ให้เกิดเอกภาพในการรายงานข่าวสารและให้สามารถตรวจสอบตัวชี้วัดได้ ด้วยการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการข่าวร่วมกับระบบบริหารจัดการระบบสายด่วนต่างๆ เช่น เหตุความมั่นคง ๑๓๗๔ เพื่อให้เครือข่ายข่าวภาคประชาชนสามารถแจ้งข่าวสารได้โดยตรง และมีความพร้อมรองรับการจัดทำฐานข้อมูล Big Data ในอนาคต รวมถึงปรับปรุงเพิ่มหน่วยในคณะทำงานฯ ให้ทันสมัย อาทิ หน่วยงานภายใน กอ.รมน.

เพื่อเป็นการขยายฐานมวลชนจัดตั้งเป็นเครือข่ายชาวภาคประชาชนเพิ่มเติม ซึ่งจะเป็นการเชื่อมต่อกันระหว่างกรรณานโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒ สำหรับการติดตามและประเมินผล หน่วยงานที่ดำเนินการจะต้องพิจารณา กำหนดตัวชี้วัดที่สามารถบอกได้ว่าการพัฒนาเครือข่ายชาวประชาชนเพื่อความมั่นคงประสบความสำเร็จจริงหรือไม่ ซึ่งอาจประเมินได้จากการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน (Reach) การตระหนักรู้ (Awareness) ความรู้ความเข้าใจด้านเครือข่ายชาวความมั่นคง (Knowledge) ทักษะทัศนคติ (Attitude) และการแก้ไขปัญหาเมื่อได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานเครือข่ายชาวความมั่นคง (Solve Solution) ดังนั้นควรมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ เพื่อติดตามความก้าวหน้าและผลลัพธ์การดำเนินงานที่ได้รับได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายชาวประชาชนเพื่อความมั่นคงที่ถูกต้องเหมาะสม การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญในกระบวนการงานข่าว เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความมั่นคง คุณภาพชีวิตและสังคม ดังนั้น ทุกภาคส่วนควรนำเสนอเนื้อหาหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาโครงการเครือข่ายชาวประชาชนเพื่อความมั่นคงแก่กำลังพลและประชาชนที่เป็นเครือข่ายข่าว และควรมีการเสริมสร้างแรงจูงใจหรือให้สิทธิในด้านต่างๆ ให้แก่เครือข่ายข่าวและกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนการพัฒนาทักษะความสามารถให้แก่เครือข่ายชาวประชาชนให้มีศักยภาพสูงขึ้น

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาชนกับการมีส่วนร่วมสนับสนุนงานความมั่นคงของกองทัพบก ในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาชนทั้งระบบที่ ช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายชาวประชาชนเพื่อความมั่นคง และจัดให้มีกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการสร้างงานด้านการข่าวต่อไป

๒.๒ ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายชาวภาคประชาชนสนับสนุนงานข่าวรองความมั่นคง ซึ่งข้อเท็จจริงยังมีเครือข่ายประชาชนของกระทรวงอื่นๆ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเชิงพื้นที่ในระดับเดียวกัน ควรมีการวิจัยในสายงานการคัดเลือกอาสาสมัครของกระทรวง หรือกรมอื่นๆ เพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐”. ๒๕๖๑.

ฉัตรวรวิญ องค์กรสิงห์. อาสาสมัครสาธารณสุข : ศักยภาพและบทบาทในบริบทสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. ๒๕๕๐.

ถวิลวดี บุรีกุล. การมีส่วนร่วมแนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ. กรุงเทพฯ : บริษัทพาดิษพระนคร จำกัด, ๒๕๔๘.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์-พับลิเคชันส์. ๒๕๔๖.

กฎหมาย

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐”.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

จิรเดช กมลเพชร, พล.ต. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้านตามแนวชายแดนในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย (ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-เมียนมา)”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๑.

ชวรัตน์ ทรงสุนทร. “แนวทางการพัฒนางานด้านการข่าว กองทัพอากาศที่ ๒”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๑.

ธเนศ วงศ์ช่อม, พล.ท. “แนวทางการพัฒนางานด้านการข่าว”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๑.

ปิยภัทร มองเพชร, พ.อ. “แนวทางการพัฒนาเครือข่ายข่าวภาคประชาชนรองรับงานด้านข่าวของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยการทัพบก, ๒๕๖๕.

วรเชษฐ์ ชวนะนรเศรษฐ์, พล.ต. “แนวทางการพัฒนาโครงการเครือข่ายข่าวประชาชนเพื่อความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๒”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๔.

วรพล วรพันธ์. “แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงจากการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๑.

วิทยา อรุณเมธี, พ.อ. “ปัจจัยที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของเครือข่ายวิทยุเครื่องแดง ในการป้องกันการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔.

สมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ. “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาล”. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๙.

สายัณห์ ศรีสมุทรนาค. “สภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารสังกัดกรมยุทธโยธาทหารบก”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๑.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, กองอำนวยการ. “แผนรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๐”, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : พลตรี ปรีทศน์ ตรีกาลนนท์
- วัน เดือน ปีเกิด : ๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๐
- การศึกษา : มัธยมศึกษาปลาย รร.เทพศิรินทร์ รุ่นที่ ๙๙
: ปริญญาวิศวกรรมเครื่องกล มหาวิทยาลัยทหารมิวนิก ประเทศเยอรมนี (ตท.รุ่นที่ ๒๗/จปร.รุ่นที่ ๓๘)
: ชั้นนายร้อยเหล่าทหารม้า
: ชั้นนายพันเหล่าทหารม้า
: รร.สธ.ทบ.หลักสูตรหลักประจำชุดที่ ๗๙
- ประวัติการทำงานโดยย่อ : ผู้บังคับกองร้อย กองพันทหารม้าที่ ๕ รักษาพระองค์
: ประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
: หัวหน้าแผนก กรมข่าวทหารบก
: รองหัวหน้าส่วนปฏิบัติการข่าว กรมข่าวทหารบก
: ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย ประจำกรุงเบอร์ลิน
: ผู้อำนวยการกอง กรมข่าวทหารบก
: ผู้อำนวยการส่วนประสานงานข่าวร่วม สำนักงานข่าว กอ.รมน.
: รองผู้อำนวยการสำนักงานข่าว กอ.รมน.
- ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้อำนวยการสำนักวิเทศสัมพันธ์ กรมข่าวทหารบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายชาวภาคประชาชน สนับสนุนงาน
ข่าวกรองความมั่นคง

ผู้วิจัย พลตรี ปรีทัศน์ ตรีกาลนนท์ **หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65**

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักวิเทศสัมพันธ์ กรมข่าวทหารบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกอยู่ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน กระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติในปัจจุบันจึงมีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้มีจำนวนมากและแพร่กระจายออกไปทั่วประเทศ เช่น ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถาบัน ปัญหายาเสพติด การก่อการร้าย อาวุธสงคราม การค้ามนุษย์ การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย บ่อนการพนัน ผู้มีอิทธิพล หินน้ำอกระบบ สินค้าหนีภาษี การบุกรุกที่สงวนที่สาธารณะ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ และปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่อื่น ๆ เป็นต้น จึงเป็นสิ่งท้าทายต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวกรองของหน่วยงานด้านความมั่นคง ที่จะต้องมีความพร้อมในการรับมือและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

กองทัพบกในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักหน่วยหนึ่งของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ ได้ตระหนักถึงภัยคุกคามที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติอย่างยิ่ง โดยกรมข่าวทหารบก ได้กำหนดความรับผิดชอบในการดำเนินงานข่าวกรองโดยใช้ประเภทของข่าวกรองเป็นหลัก ๓ ประเภท คือ งานข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ งานข่าวกรองทางยุทธวิธี และงานข่าวกรองเพื่อความมั่นคง โดยขอบเขตความรับผิดชอบงานข่าวกรองเพื่อความมั่นคง เป็นการดำเนินการข่าวกรองเพื่อสนับสนุนภารกิจของกองทัพบกในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ของชาติ และการพัฒนาประเทศ ตามขอบเขตของภารกิจที่ได้รับมอบ ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายให้ขอความร่วมมือกับประชาชนทุกคนในชาติ ให้ช่วยเป็นแหล่งข่าวเป็นหูเป็นตาให้กับทางราชการ ในการแจ้งเบาะแส บุคคล หรือขบวนการที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

การรวบรวมข่าวสารด้วยการใช้กำลังพลของกองทัพบกอย่างเดียวนั้น ย่อมไม่เพียงพอต่อปัญหาและภัยคุกคามที่เกิดขึ้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในชาติ ให้ช่วยเป็นหูเป็นตาในการแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดให้กับทางราชการ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษารองรับการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายชาวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง จะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพงานข่าวกรองโดยรวมให้กับประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทเครือข่ายข่าวภาคประชาชน ในการสนับสนุนงานของภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการเครือข่ายข่าวประชาชน สนับสนุนงานด้านการข่าวของภาครัฐ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เอกสารวิจัยฉบับนี้ศึกษาโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี ในการกำหนดยุทธศาสตร์ และความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานจัดตั้งเครือข่ายข่าวภาคประชาชนในลักษณะเดียวกัน รวมทั้งแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการเครือข่ายข่าวประชาชนเพื่อความมั่นคงของกองทัพก โดยตรวจสอบ ศึกษา และวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวประชาชนสนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคงอย่างเหมาะสมต่อไป

2. ขอบเขตด้านเวลา

ใช้ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่ ตุลาคม 2565 ถึง พฤษภาคม 2566

3. ขอบเขตด้านประชากรผู้เชี่ยวชาญ

การวิจัยเรื่องนี้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการพูดคุย และ/หรือการส่งคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบเป็นลายลักษณ์อักษร เจ้าหน้าที่ด้านการข่าว 10 คน, ผู้รับผิดชอบโครงการ 2 คน, ผู้บริหารโครงการ 3 คน รวมถึงเครือข่ายข่าวประชาชน 10 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และเสนอแนวทาง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับมีความสมบูรณ์ น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาโดยตรง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบ

สัมภาษณ์ และข้อมูลการรับรู้ รวมถึงความคิดเห็นต่อโครงการเครือข่ายชาวประชาชนเพื่อความมั่นคงของกองทัพบก

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการด้วยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากเว็บไซต์และห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาแบบเปรียบเทียบและสังเคราะห์ เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ เป็นประเด็นรายชื่อของวัตถุประสงค์ เพื่อตอบตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ กับดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ส่วนใหญ่จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ รูปแบบแนวคิดใหม่ ๆ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้จากการศึกษาเอกสาร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร (Content Analysis) และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อเป็นแนวทางในการสรุปแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายชาวภาคประชาชนสนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง ดังนี้

1. สภาพการดำเนินโครงการเครือข่ายชาวประชาชนเพื่อความมั่นคงของกองทัพบก พบว่า การขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการไม่อาจดำเนินการได้เพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง การอาศัยความร่วมมือร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทุกฝ่ายรับรู้บทบาทของตนเองในการขับเคลื่อนงานดังกล่าว โดยมีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ การคัดเลือกสมาชิก การจัดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร การประชุมหารือส่วนที่เกี่ยวข้อง การวางแผนดำเนินการ และการปฏิบัติตามแผน

2. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการเครือข่ายชาวประชาชนเพื่อความมั่นคง มีปัญหาและอุปสรรค จำนวน ๓ ประการ ดังนี้

2.1 ด้านวิสัยทัศน์/นโยบาย พบว่า ควรเป็นการดำเนินตามนโยบายจากระดับชาติ ซึ่งในระดับกองทัพบก โดยกรมข่าวทหารบกยังไม่อยู่ในสถานะของผู้กำหนดนโยบาย หากแต่เป็นการปฏิบัติตามนโยบายจากหน่วยเหนือเท่านั้น (ผ่านคณะกรรมการด้านเครือข่ายชาวประชาชน) ทั้งนี้ การกำหนดนโยบายในการให้สิทธิในด้านต่างๆ ให้กับเครือข่ายชาวประชาชน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับแหล่งข่าวภาคประชาชนในการให้ความร่วมมือกับทางราชการเพิ่มมากขึ้น เช่น สิทธิในการลดหย่อนภาษี สิทธิในการรักษาพยาบาล หรือสิทธิในการพิจารณาเข้ารับราชการเป็นกรณีพิเศษ รวมทั้งการยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับแหล่งข่าวในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น การมอบเกียรติบัตรชมเชย การเชิญเข้าร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมที่สำคัญของทางราชการ เป็นต้น

2.2 ด้านบุคลากร ควรพัฒนาเครือข่ายชาวประชาชน เริ่มตั้งแต่การวางแผนอย่างเป็นระบบในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเป็นแหล่งข่าวภาคประชาชนให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสาขาอาชีพ และครอบคลุมต่อลักษณะของภัยคุกคามในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันไป รวมทั้งมีแผนงานในการพัฒนาบุคลากรดังกล่าวให้มีขีดความสามารถในด้านการข่าวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในส่วนผู้นำข้อมูลข่าวสารไปใช้ประโยชน์ พบว่า การแจ้งเบาะแสหรือข่าวสารโดยตรงไปยังเจ้าหน้าที่ทุกระดับ แบบการกระจายหลายแนวทาง (Matrix Report) โดยเป็นข่าวสารที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการตรวจสอบ/ประเมินค่าต่อข่าวสาร เพื่อประสานและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อภัยคุกคามต่างๆ ได้ทันต่อเวลา

2.3 ด้านงบประมาณ และทรัพยากร พบว่า เป็นข้อจำกัดมากพอสมควรในการปฏิบัติงานจริง ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการตอบแทนแหล่งข่าว ที่จะนำผลไปสู่การปฏิบัติและการจับกุม นอกจากนี้ การวางระบบการแจ้งเบาะแส/ข่าวสาร ด้วยเครื่องมือที่รวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ อย่างเป็นรูปแบบ Platform จะสามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้ จะเป็นส่วนเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายชาวประชาชนเห็นว่าสามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้จริง และหันมาให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น

3. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายชาวภาคประชาชนสนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง

3.1 ด้านปัจจัยนำเข้า ซึ่งประกอบด้วย วัสดุทัศน โนบายาย และงบประมาณ โดยมุ่งเน้นในเชิงปริมาณ ให้ประชาชนมีบทบาทเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง ในการแจ้งเบาะแสข่าวสารที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงต่างๆ ในทุกพื้นที่ ให้ความเร่งด่วนและความสำคัญของสภาพปัญหาภัยคุกคามในแต่ละพื้นที่ แล้วพยายามคัดสรรต่อยอดให้เป็นเครือข่ายชาวภาคประชาชนมากขึ้น และในเชิงคุณภาพ พัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังและเครือข่ายชาวประชาชนที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการฝึกอบรมความรู้ด้านการข่าวเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องงานด้านการข่าวเพื่อความมั่นคง

3.2 ด้านกระบวนการ การนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของงานข่าว ซึ่งจะต้องใช้การประเมินข่าวสารที่ได้รับจากเครือข่ายข่าวแล้วนำมาดำเนินการตามวงจรข่าวกรอง คือ การวิเคราะห์ ประเมินค่า ดีความ และการใช้การกระจายข่าวกรอง เพื่อวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข่าวสารที่ได้รับ จนกระทั่งนำไปสู่การปฏิบัติ และมีการประเมินผลที่จะต้องสร้างตัวชี้วัด ซึ่งจะทำให้ทราบถึงขีดความสามารถของเครือข่ายข่าว กับเจ้าหน้าที่ด้านการข่าว เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการทำงาน

3.3 ด้านผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ การคัดเลือกประชาชนในพื้นที่ที่มีทัศนคติ มีอุดมการณ์ช่วยเหลือต่อทางราชการให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่มีภัยคุกคามเป็นสิ่งสำคัญ หากดำเนินการได้ครบทุกพื้นที่ จะช่วยเสริมงานด้านการข่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งการจัดอบรม/จัดตั้งเครือข่ายชาวประชาชนในพื้นที่ ถือเป็นส่วนสำคัญที่ควรจะมีงบประมาณสนับสนุน รวมถึงการพัฒนาสัมพันธ์ หรือค่าตอบแทนต่อการรายงานข่าวที่เหมาะสม จะเป็นแรงจูงใจและตอบสนองต่องานข่าวเพิ่มมากขึ้น การวางระบบการแจ้งเบาะแส/ข่าวสาร ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และสามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้ จะเป็นส่วนเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายชาวประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการฯ ว่าสามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้จริง และหันมาให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชนสนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง จำเป็นต้องเริ่มทุกกระบวนการ ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับเครือข่ายข่าวประชาชน ทั้งนี้ควรมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะเพื่อติดตามความก้าวหน้าและผลลัพธ์การข่าวที่ได้รับได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งนำเทคโนโลยีด้านการข่าวและการติดต่อสื่อสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 ข้อค้นพบจากการวิจัยที่สำคัญ พบว่า การสร้างเครือข่ายข่าวประชาชนเพื่อความมั่นคงที่ถูกต้อง เหมาะสม การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญในกระบวนการงานข่าว เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความมั่นคง คุณภาพชีวิตและสังคม ดังนั้น ทุกภาคส่วนควรนำเสนอเนื้อหาหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาโครงการเครือข่ายข่าวประชาชนเพื่อความมั่นคงแก่กำลังพลและประชาชนที่เป็นเครือข่ายข่าว และควรมีการเสริมสร้างแรงจูงใจหรือให้สิทธิในด้านต่างๆ ให้แก่เครือข่ายข่าวและกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนการพัฒนาทักษะความสามารถให้แก่เครือข่ายข่าวประชาชนให้มีศักยภาพสูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเครือข่ายข่าวภาคประชาชนกับการมีส่วนร่วมสนับสนุนงานความมั่นคงของกองทัพบก ในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาชนทั้งระบบที่ช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายข่าวภาคประชาชนสนับสนุนงานข่าวกรองความมั่นคง ซึ่งข้อเท็จจริงยังมีเครือข่ายประชาชนของกระทรวงอื่นๆ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเชิงพื้นที่ในระดับเดียวกัน ควรมีการวิจัยในสายงานการคัดเลือกอาสาสมัครของกระทรวง หรือกรมอื่นๆ เพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบต่อไป